

ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

İnkılâp nedir?

dr. HİKMET KIVILCIMLI

İnkılâp çizgisinin eleştirisi

TÜSTAV

cilt 2 / sayı 12
1974 aralık

21 Ekim 1974'den 22 Kasım 1974'e	3
Cunhal'le Portekiz Komünist Partisi üzerine bir konuşma	4
İtalya'da son hükümet bunalımı	7
Hükümet Bunalımı / Oya Baydar	9
Ecevit'in «Demokratik Sol Forumu» ndaki konuşması	15
Filistin Devletini Filistin Kurtuluş Örgütü kuracak	21
Birleşmiş Milletler'in Kıbrıs konusunda aldığı karar	24
Halk birliğinin kuruluşu / Ezekias Papayannu	26
Kıbrıs'ta darbe / Dinos Konstantinu	31
ABD'deki seçimleri Demokratlar büyük farkla kazandı	35
Ekim Devriminin dünya tarihindeki yeri	37
Pekin'in Sovyetler'e mesajı	42
Ecevit Hükümeti kurma görevini iade edişini açıkladı	43
C.H.P. Gençlik Kolları VII Kurultayı ve Antidemokratik uygulamalar	46
Irmak Hükümeti	51
Yunanistan'da seçimler ve sol güçlerin durumu / Mehmet Güven	53
1960 sonrası sol hareketlerin eleştirisi	61
Milli Demokratik Devrim hareketinin eleştirisi	63
İnkılâp Nedir / Dr. Hikmet Kıvılcımlı	83
Büyük Ekim Devrimi ve öncesi	121

TÜSTAV

Sahibi : Oya Baydar / Yazışleri Müdürü : Aydın Engin / Yazışma ve havale adresi : P.K. 71, İstanbul / Yönetim ve Dağıtım adresi : Cağaloğlu, Molla Fenari Sokak 23/3 İstanbul / Abone şartları Yıllık 100, altı aylık 50 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Dizgi-Baskı : Murat Matbaacılık Kollektif Şirketi / İlan : Tam sayfa 500 lira. Diğer üânlar santimi 25 lira / Basıldığı tarih: 1 Aralık 1974

21 Ekim 1974'den
22 Kasım 1974'e

21 Ekim 1974

● AP Büyük Kongresi başladı. Yeniden Genel Başkan seçileceği hemen hemen kesinleşen Demirel, delegelerin büyük tezahüratına karşılandı ve uzun bir konuşma yaptı. Demirel konuşmasında 12 Mart'ı AP'nin seçim yenilgisinin başlıca sebebi olarak niteledi, hükümetin Kıbrıs politikasını «Harekâtın bilançosu açıklanmamıştır» şeklinde eleştirdi ve AP içindeki

kendisine yönelik muhalefeti, «amilleri bilinmeyen, imzasını açıklama cesareti gösteremeyenlerinin, muhatap alınamayacak bir hareketi» olarak değerlendirdi. AP büyük Kongresi'nin öğleden sonraki oturumunda konuşan öteki Genel Başkan adayı Profesör Orhan Oğuz ise delegeler tarafından yuhalandı. Bu arada konuşmasında Demirel'i sert bir dille eleştireceği sanılan

Kamuran İnan'ın konuşma metninin, İnan'ın yeğenin elinden zorla alınıp Demirel tarafından önceden tetkik edildiği bizzat İnan tarafından iddia edildi.

● Yunanistan'da seçim kampanyası başladı. Kampanyada Mavros, Merkez Birliği Partisi adına Patras'ta yaptığı konuşmada Karamanlis'i saçıcı bir yönetim kurmakla suçladı. Pan Hellenik Sosyalist Hareket (PASOK) Partisi

tarafından gene Patras'da düzenlenen toplantı ise tam bir miting havasında geçti ve Amerikan aleyhtarı gösterilere yolaçtı.

● Genel İş Sendikası bir süre önce alınan İzmir Belediye grevini erteleme kararı kaldırmayı için İzmir Sıkıyönetim Komutanlığına başvurdu.

● Batı Almanya'da işsiz oranı 1 milyona ulaştı. Bu rakam çalışan nüfusun yüzde 4,5'ünü oluşturuyor.

22 Ekim 1974

● AP Büyük Kongresinin ikinci gününde genel başkanlığa resmi aday Ünat Demir ile gayri resmi aday Kamuran İnan, adaylıktan çekildiklerini açıkladılar. Demirel'e tek rakip Orhan Oğuz kaldı.

● 1967 Yılında Yunanistan'da faşist bir darbe ile işbaşına gelen cuntanın lideri ve uzun süre Devlet Başkanlığı yapan Papadopoulos hakkında, Atina Başsavcısı tarafından soruşturma açıldı. Papadopoulos, «Politeknik Katliamı» diye anılan ve 18 öğrencinin ölümüne yol açan olayın baş sorumlusu olarak yargılanacak.

● Petkim İş Sendikasının grev kararı aldığı Aliağa rafinerisi, 20 gün süre ile bakıma alındı. Petkim Sendikası, olayı, «dolaylı bir grev kırıcılık» şeklinde niteledi.

● Mozambik'te zenci - Beyaz çatışmasında 37 kişi öldü. Portekiz birliklerinin çekilmesinden sonra yönetimi ele alan Frelimo örgütüne karşı direnişe geçen sömürgeci beyazlar Frelimo yanlısı bir zenciyi yol ortasında dövdüğü için çıkan çatışmaları, Frelimo ve Portekiz'den yeniden gönderilen askeri birlikler tarafından bastırıldı.

Cunhal'le Portekiz Komünist Partisi üzerine bir konuşma

Tam 48 yıl boyunca boğucu kısılcacını Portekiz'in üzerinden eksik etmeyen Faşizm sona erdikten sonra, hem Portekiz halkı, hem de tüm dünya, ülkede beliren kargaşalığın içinden, bir tek örgütün güçlü ve birlikli çıktığını görmüşlerdir: Portekiz Komünist Partisi. Gizli polis örgütü PIDE'nin bütün takip ve işkencelerine rağmen ayakta kalabilen bu parti, Portekiz'in karışık döneminde, halkın en büyük desteği olarak ortaya çıkmıştır. Parti birinci sekreteri Alvaro Cunhal, sürgün yıllarını geçirdiği Prag'dan Lizbon'a geldiğinde binlerce kişi tarafından karşılanmış ve sadece bir liberal olan Spınola bile partinin gücü karşısında Cunhal'a bakanlık vermek zorunda kalmıştır.

Portekiz Komünist Partisinin, faşizm altında geçen uzun dönemde nasıl

çalıştığı henüz açığa çıkmamış, parti tarihi daha yazılmamıştır. Ancak Alvaro Cunhal Herald Tribune gazetesi muhabiri ile konuşmasında bunun nedenlerine de ışık tutmaktadır. Cunhal hakkında çıkan bu yazı şöyledir:

Gizli siyasi faaliyet, mahkumiyet (Bay Cuhhal bir zamanlar tam 8 yıl hücreye kaptılmış fakat sonunda müthiş bir şekilde kaçmıştı hapisten) ve sürgünle geçen uzun yıllar 60 yaşındaki bakana, «bütün anti faşist güçler»i birleştirmenin, ve 48 yıllık siyasi susuştan sonra birden açıkça politika konuşabilen halkla yakın ilişkiyi sürdürmenin önemini öğretmiştir. Sao Bento hükümet sarayındaki bürosu devamlı olarak ziyaretçilerle dolup taşmaktadır. Bu ziyaretçilerin içinde yabancı elçiler olduğu gibi, Nisan darbesinden önce görevde olan bazı hükümet memurlarının, **Saneamento** (temizlik) kampanyasına rağmen hala yerlerinde olmalarını şikayet etmeye gelen köylüler ve kasabalı küçük guruplar da vardır. Cunhal odasının kapısını işaret ederek, «bu kapı kimse için kapalı olamaz» demektedir... Fakat Cunhal, Parti üyelerinin 25 Nisan darbesinden önce ve sonraki sayılarını vermeye gelince bu kadar kesin konuşmamaktadır.

«Portekiz'de hala güçlü bir anti Komünist akım vardır, ve parti yeraltında geçirdiği yılların tarihini yayınlamayı henüz düşünmemektedir. Belki bir gün yayınlar ve üye sayımızı açıklarız. Fakat şu anda bizim bile bilemediğimiz hususlar vardır.»

Yeraltı faaliyetini yürüttükleri yıllarda parti kendini korumak için üye kartı vermemiş ve pek az yazılı belge saklamıştır. «Kayıt tutmadık, bilgileri hücreleştirme metodu ile çalıştık. Her üyenin tanıdığı üye sayısı kısıtlıydı ve bu isimler ezberleniyordu. PIDE bunu biliyor, ve bu beyin 'arşivlerini' elde edebilmek için üyelerimize işkence yapıyordu. 25 Nisandan sonra üye kartları vermeye başladık ilk defa olarak, ama üyelerimizi koruyabilmek için sonradan bu dağıtıma da son verdik»

Hangi guruplar arasında en fazla taraftarı olduğu sorulduğunda Cunhal şöyle cevap vermiştir: sanayi proleteryası, güney latifundialarında (yarı-feodal çiftlikler-) çalışan tarım işçileri, aynı zamanda da küçük burjuvaları ve aydınlar arasında»

Parti militanları faaliyetlerinin büyük bir kısmına legal hükümet sendikalarında başlamışlardır. 1935'e kadar kanuni olmayan paralel bazı sendikalar vardır; ancak 1943 ten sonra sanayi bölgelerindeki parti faaliyetleri legal sendikalar içinde yoğunlaşmıştır. Hükümetçe siyasi eğilimleri bilinmeyen bir çok komünist bu sendikalar içinde ilderliğe yükselmişlerdir. Bunların bir örneği sendika başkanı Jose Vitoriano'dur ve tutuklanarak 18 yıl hapiste kalmıştır.

Ama hala büyük çapta bir tarım ülkesi olan ve sanayinin sadece büyük kentler çevresinde yoğunlaştığı Portekiz'de, komünistlerin sadece şehir proleteryasına dayanmaları olanaksızdı. Güneyden gelen istediğini elde edememiş çok sayıda tarım işçisi parti saflarını genişlettiler. Çoğu zaman büyük toprak sahibinin yanında yarı feodal koşullarda çalışan Güney Portekiz tarım emekçilerinin, İspanya'daki Endülüs işçileri gibi eski bir devrimci gelenekleri vardır.

Portekiz'de parti üyelerinin ve taraftarlarının sayısını bilmek olanaksızdır. Ancak Komünistlerin sanayi kentlerinde ve güneyde çok kuvvetli oldukları da açıktır. Küçük üretimin egemen olduğu kuzeyde ise siyasi bir izolasyon ve kollektif eylem eksikliği vardır. Kimsenin tahmin edemediği bir husus da Silâhlı Kuvvetler Hareketi genç subayları içindeki Komünistlerin sayısı

dır. Son olaylar bu subayların bazı kesimlerin sandığından daha da solda olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Cunhal 1964'de yayınladığı «Zafere Giden Yol» isimli kitabında ancak silâhlı kuvvetler hükümete karşı çıktığında Portekiz'in diktatörlükten kurtulabileceğini söylemişti.

23 Ekim 1974

● AP Büyük Kongresi sona erdi. Demirel ezici bir çoğunlukla yeniden Genel Başkan seçildi. 1440 Deleğenin 1308'i Demirel'e, 76'sı ise Profesör Orhan Oğuz'a oy verdi. Kongre'de önemli tüzük değişiklikleri de yapıldı. 4 Genel Başkan Yardımcısı ile Genel Sekreter ve Genel Başkan'dan oluşan Merkez İcra Organı, Genel İdare Kurulunun bazı görev ve yetkilerini üstüne aldı. Ayrıca partinin il ve ilçe kongrelerinin delege sayıları da artırıldı.

● İsveçli televizyon kameramanları Güneş Karabuda ve karısı Barbara Karabuda, Yaşar Kemal'in hayatı ile ilgili bir filmin çekimini tamamladıktan sonra İsveç'e dönerlerken siyasi polis tarafından Yeşilköy'de tutuklandılar ve Devlet Güvenlik Mahkemesinde yargılandılar. Mahkeme, Yaşar Kemal'in kefaleti ile Karabuda'ları serbest bıraktı.

● Almanya ve Türkiye Hükümet yetkilileri arasında bir süredir devam eden, Almanya'daki işçilerimizin yanlarında bulunmayan çocukları için ödenen çocuk paraları ile ilgili

görüşmeler geçici bir çözüme bağlandı. Esas çözüm «Almanya'da ekonomik hayat normale döndüğü zaman» yeniden başlayacak görüşmelerde saptanacak. Geçici anlaşmaya göre İşçilerimizin Türkiye'deki çocuklarının birincisi için işveren 10 DM., ikincisi için 25 DM., üçüncü ve dördüncü çocuklar için 60 DM., beşinci ve daha sonraki çocuklar için de 75 DM., ödeyecek.

○ Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Sosyal İşler Komisyonu, Şili'deki bütün siyasi tutukluların serbest bırakılmasını isteyen bir karar tasarısını 9'a karşı 83 oyla kabul etti. Karara karşı çıkan tek büyük devlet: ABD.

● 1967 Faşist Yunan Cuntasının 5 kuvvetli adamı, Yunanistan Devlet Başsavcılığı tarafından tutuklandı ve Kea adasına gönderildi. Tutuklananlar şunlar: Papadopoulos, eski İçişleri Bakanı Pattakos, Cutanın sivil Başbakanı Merkezimiz, ilk İçişleri Bakanı Ladas ve Eski Haber Alma Servisi Başkanı Rufogalis.

24 Ekim 1974

● AP Büyük Kongresinde çekişmenin asıl kaynağını oluşturan Genel İdare Kurulu seçimi ile ilgili sayım sonuçlandı. Demirel'in çevresi olarak nitelenen kadrodan sadece Nuri Bayar ve İhsan Sabri Çağlayangil Genel İdare Kurulu'na üye olabildiler. İsmet Sezgin, Mustafa Gülcügil, Ahmet Topaloğlu, Nizamettin Erkmen, Hasan Dinçer seçilemediler. AP'nin yeni Genel İdare Kurulu şöyle: Nahit Menteşe, Kamuran İnan, Cihat Bilgehan, Necmettin

Cevheri, İsmail Hakkı Yıldırım, Kasım Önadım, Cemal Tercan, Mehmet Atagün, İsmail Hakkı Tekinel, İhsan Sabri Çağlayangil, Sabit Osman Avcı, Selahattin Kılıç, Orhan Demirsorguç, Hüsamettin Atabeyli, Gürhan Titrek, Orhan Eren, Rasim Küçükkel, Ahmet İhsan Kırımlı, Hüseyin Özalp, Önel Şakar, Nuri, Bayar, İhsan Ataöv, Sabri Keskin.

● Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi yayınladığı bir bildiri ile ilaç

hammadelerini devletin ithal etmesini istedi. Bu arada kar hadlerinin indirilmesi ile ilgili

olarak Sağlık Bakanlığı ile Eczacılar arasında başlayan çatışma şiddetlenerek sürüyor.

25 Ekim 1974

● Fuel Oil'e yeniden zam yapıldı. Bir ay içinde ikinci defa on ayda 12 defa zam gören Fuel Oil'in tonu 1683 lira 50 kuruşa yükseldi.

● Kıbrıs'ta «nüfus kaydırması» adı verilen iç göç, açıkça başlatıldı. İlk ağızda Taşkent (Dohri) köyünden 350 kişilik bir Türk kafesi Lefkoşe'nin Türk kesimine göçetti.

● CHP içindeki çekişmenin yansıması olarak değerlendirilen Gençlik Kolları içindeki çatışma devam ediyor. Zonguldak İl Gençlik Kolu Kongresi de CHP Genel Merkezi tarafından ertelendi. Orhan Eyüpoğlu'nun başında bulunduğu CHP Genel Merkez kadrosu, demokratik sol eğilimli CHP'liler tarafından Gençlik Kolu kongrelerinde hile yapmak ve kavga çıkartmakla suçlandı.

● INSA (İstanbul Naylon Sanayii) Patronu, işten atılan 9 işyeri temsilcisi için direnişe geçen 280 INSA işçisine

karşı lokavt uygulamasına girişti. İşçiler 9 arkadaşlarının yeniden işe alınmasını ve işverenin Teksif Sendikasına üye olmaları için yaptığı baskının son bulmasını istiyorlar. INSA fabrikasının bir Sabancı Holding kuruluşu olduğu bildirildi.

● Adana'nın Yumurtalık İlçesinde, bir hakimi öldürmekle suçlanan Yılmaz Güney'in davası Ankara'da başladı. Hakimi öldürmediğini bildiren Güney lehinde, mahkeme içinde ve dışında büyük tezahürat yapıldı.

● İtalya'da Cumhurbaşkanı Leone tarafından Komünist Partisi'ni dışarda bırakan bir merkez-sol koalisyon hükümeti kurmakla görevlendirilen Hristiyan Demokrat Parti lideri Amintore Fanfani görevi iade etti. Haber kaynakları Cumhurbaşkanı Leone'nin hükümeti kurmakla bir başka Hristiyan Demokratı görevlendireceğini bildiriyorlar.

İTALYA'DA SON HÜKÜMET BUNALIMI

İtalya yakın tarihinin son 30 yılının 32. Hükümet Bunalımını yaşıyor.

Fanfani, İtalya'da ongün önce devraldığı hükümet kurma görevini iade etti ve görev yine Aldo Moro'ya verildi.

Fanfani, dört partiden oluşan merkez - sol koalisyonunu ayakta tutmayı denemiş, bunun için on gün uğraşmıştı. Ancak bütün bu uğraşlarının, bitmez tükenmez teklifleri, karşı tekliflerin sonunda, bu görev ve devam etmenin faydasız olduğunu anladı. Bir

yandan merkez - sol'un desteği ile bir azınlık hükümetinden söz edilirken, diğer yandan erken seçim önerileri ileri sürülüyor.

Sosyalistlerin, Fanfani'ye kesin bir şekilde «hayır» demeleri, İtalya'da hükümet bunalımı sorununun gözömleneceği umutlarını bir anda yok ediverdi. Fanfani, anayasa dışı; gerçeğe aykırı bulduğu sendikalarla birlikte hükümet kurma düşüncesini dışında, sosyalistlerin her türlü isteklerini, programlarının özellikle da. ha çok halkçı girişimleri.

ni kapsayan bölümlerini kabule yanaşmıştı, Fanfani sosyalistlerin, hükümetin kurulması ve atamalarla ilgili isteklerini dikkate alıyor, savunma, adalet ve işleri bakanlıkları arasında koordinasyonu sağlayarak devletin güvenliğini garanti etmeye çaba gösteriyor, sosyalist lideri De Martino'ya polis kuvvetlerinin anti işçi fonksiyonunda kullanılmayacağını garanti etmek için bu koordinasyona çalışmanın da katılmasını öneriyor, kanun dışı sermaye ihracına se.

bep olan, destekleyen kamu yöneticilerinin görevlerinden alınacağını belirtiyordu. Ancak «ekonomik bunalım, reform politikası, firetim yatırımları sorunları beş değil, dört partiden oluşan bir hükümetin görevidir» diyordu Fanfani...

Sosyalistler sendikanın koalisyonunun beşinci partisi olduğu iddiasında değiller. Ancak hiç bir şekilde sendika kararlarıyla çelişkiye düşecek bir siyasal platformda yer almak da istemiyorlar.

Komünist Partisi sendikal hareketin değil, işçilerin doğrudan temsilcisi olarak görüşlerini ortaya koyduğu için sendika ile diyalektik bir ilişkiye sahiptir. Bu eylemin basit bir delegesi ya da sözcüsü değildir. Hıristiyan Demokratlara ise parti içindeki sol kanat, PSI (Sosyalist Partisi) gibi davranırken, diğer kanat sendikaya karşı gelmekte, bir bölüm de işçi sınıfı ile PCI (Komünist Partisi)nin benzer bir ilişkiyi tercih etmektedir. PCI'nın, DC'ye yaptığı tarihsel anlaşma çağrısı, bugün için tümüyle bu rolü artık PCI'ye rakip olarak değil, tam bir anlaşma içerisinde yerine getirmeye katolikleri davet niteliğini taşımaktadır. İkinci merkez-sol deneyinin bunalıma girmesinin ana nedeni de bu olmaktadır.

Bu konuda İtalya'da değişik alternatifler ortaya atılmaktadır. Birincisi merkez-sol partilerin yitirdikleri arabuluculuk kapasitelerine yeniden kavuşma-

ları; ikincisi, hiç olmazsa kısa sürede, sendikal hareketin kendi parlamenter temsilciliğini elde etmesi ve hükümete katılması; üçüncüsü sendikal harekete karşı mücadele edecek parti güçlerini hükümete getirerek bir reaksiyon politikası güdülmesi; dördüncüsü

ise PCI gibi işçi sınıfını doğrudan temsil eden ve sendikal hareketi daha genel bir siyasal çizgi içerisinde kanalize edebilecek partilerin iktidara gelmesidir.

Bu arada erken seçim görüşü de var. DC ne yapacak şimdi? Eski iktidar çerçevesi içinde dörtlü koa-

30 YILDA 32 BUNALIM

Kriz süresi (Gün)	Hükümet kuruluşu tarihi	Hükümet	istifa tarihi
—	21.6.'45	Parri	24.11.'45
16	10.12.'45	De Gasperi (1°)	1.7.'46
13	14.7.'45	De Gasperi (2°)	20.1.'47
13	2.2.'47	De Gasperi (3°)	13.5.'47
18	31.5.'47	De Gasperi (4°)	12.5.'48
11	23.5.'48	De Gasperi (5°)	12.1.'50
15	27.1.'50	De Gasperi (6°)	16.7.'51
10	26.7.'51	De Gasperi (7°)	29.6.'53
17	16.7.'53	De Gasperi (8°)	28.7.'53
20	17.8.'53	Pella	5.1.'54
13	18.1.'54	Fanfani (1°)	30.1.'54
11	10.2.'54	Scelba	22.6.'55
14	6.7.'55	Segni (1°)	6.5.'57
13	19.5.'57	Zoli	19.6.'58
12	1.7.'58	Fanfani (2°)	26.1.'59
20	15.2.'59	Segni (2°)	24.2.'60
29	25.3.'60	Tambroni	19.7.'60
7	26.7.'60	Fanfani (3°)	2.2.'62
20	22.2.'62	Fanfani (4°)	16.5.'63
36	21.6.'63	Leone (1°)	5.11.'63
29	21.6.'63	Moro (1°)	26.6.'64
27	23.7.'64	Moro (2°)	21.1.'66
34	24.2.'66	Moro (3°)	5.6.'68
20	25.6.'68	Leone (2°)	19.11.'68
24	13.12.'68	Rumor (1°)	5.7.'69
31	5.8.'69	Rumor (2°)	7.1.'70
79	27.3.'70	Rumor (3°)	6.7.'70
32	7.8.'70	Colombo	15.1.'72
21	5.2.'72	Andreotti (1°)	26.2.'72
120	25.6.'72	Andreotti (2°)	12.6.'73
20	8.7.'73	Rumor (4°)	2.3.'74
11	13.3.'74	Rumor (5°)	3.10.'74

lisyon dan değişik bir çözüm bulmaya çalışacağı akla ilk gelenlerden. Bu arada sosyalistlerin, Sosyal Demokratları dışarda bırakarak DC - PSI - PRI (Cumhuriyetçi Parti) den oluşan bir güçlü koalisyon teklifi var. Ancak bu teklife Hıristiyan Demokratların yanına ması olanaksız görülüyor.

DC - PSDI (Sosyal Demokratlar) ve PRI'den oluşan bir başka üçlü koalisyon deneyinin ise, sosyalistlerin desteğine ihtiyaç duyacağı ve buna da PSI'nin yanmayacağı bir gerçek. DC - PRI koalisyonu da aynı sorunu taşıyor. DC'nin azınlık hükümeti kurması da yine Sosyal De-

mokratları karşısında bulacağı, Sosyalistler arasında güvensizlik yaratacağı anlamını taşımaktadır. Liberallerin katılacağı bir koalisyon, belki Sosyal Demokratların işine gelmektedir, ama Hıristiyan Demokratları arasında bir bölünme yaratacağı da bilinmektedir.

26 Ekim 1974

● Papadopoulos cuntasını devirip yerine geçen ve Kıbrıs olayları sırasında devrilen Gizikis Cuntasının perde arkasındaki kuvvetli adamı General Yoannidis ve Yunanistan askeri polis örgütünden (ESA) 9 yüksek rütbeli subay, Kıbrıs'ta faşist bir darbe yapmakla suçlanarak mahkemeye verildiler. General Yoannidis ve 9 subay tutuksuz olarak yargılanacaklar. Yunanistan'da Karamanlis Hükümeti tarafından devrik cunta üyelerine karşı girişilen soruşturma ve tutuklamalar, sol kanat tarafından «samimi olmayan bir siyasi manevra» şeklinde niteleniyor ve eleştiriliyor.

● Arap Zirve Konferansı, Fas'ın başkenti Rabat'ta başladı. Arap

devletleri arasındaki 8. Zirve Toplantısı olan konferansta 20 Arap ülkesinin devlet başkanları bulunuyor. Filistin Halkı ise Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) lideri Yasser Arafat tarafından temsil ediliyor.

● Büyük Kongreden sonra Hükümet sorununu görüşmeye başlayan AP Genel İdare Kurulu, Ecevit'in 9 önerisine karşı verilecek cevabı tesbit etmeye uğraşılıyor. Bu arada formüllerden herhangi birine göre kurulacak hükümetin programının ilkelerinin ne olacağı konusunda Demirel, Ecevit ile bir görüşme yapacak. Bu arada AP, CGP, MHP liderleri arasında üçlü görüşmeler yapılıyor.

Hükümet bunalımı

Oya BAYDAR

«Hükümet bunalımı» adı verilen, aslında egemen sınıfların hükümet edemez duruma gelmelerinden başka birşey olmayan siyasal çalkantı, sürüyor. Gerek vakit kazanmak için, gerek içten içe «ya tutarsa» mantığıyla, gerekse, büyük sermaye çevrelerinin çok kısa vadeli çıkarlarını alımla çözümlenebilir hevesiyle uygulanan, yeni «tarafsız hükümet» formülü, bunalıma son vermek bir yana, daha da artıracağı benziyor.

Türkiye, 12 Mart sonrası dönemi aştıktan sonra, neden «hükümet bunalımı» adı verilen egemen sınıfların yönetim bunalımından kurtulamaz hale geldi?

Hatırlanacağı gibi, 14 Ekim seçimlerinden sonra, hiç bir Partinin Meclis'te

salt çoğunluğu elde edememesi ve bir koalisyon hükümetinin zorunlu olması yüzünden, hükümet bunalımı 100 gün, yani üç aydan fazla sürmüş ve CHP-MSP koalisyonu güç belâ kurulmuştu. Bizzat Ecevit'in «tarihî yanlışların yıkılması» olarak nitelediği (yani Batıcı-laik, Doğucu-İslamcı çatışması yerine halkın temel çıkar birliğine dayandığı söylenen) ve dört yıl süreceğini ifade ettiği koalisyon, resmen 7 ay, aslındaysa daha az yaşadı. CHP'nin isteği ve zorlamasıyla, CHP-MSP koalisyonu bozulunca, yeni bir hükümet bunalımı dönemi açılmış oldu. Sözde «tarafsız» İrmak hükümetinin kurulduğu ve programını Meclis'e sunmaya hazırlandığı şu günlerde, bunalım halâ sürüyor, daha bir süre de süreceğe benziyor. Hem de bütün «aba altından sopa» göstermelere, «aman ha, rejim elden gider» tehditlerine rağmen.

Egemen sınıflar, neden hükümet edemez durumdalar?

Hükümet bunalımları, egemen sınıfların bunalımlarıdır. Egemen sınıflar bazı dönemlerde, çeşitli şartlar yüzünden eski siyasal iktidar formüllerini uygulamaz hale gelirler. Bunun başlıca nedeni, şüphesiz ki, toplumun alt yapısının, ekonominin gelişmesi, bu gelişme sonucunda toplumsal değişimin hızlanması, halk kitlelerinin hareketlenmesi ve uyanması, kitlelerin demokratik ekonomik mücadelelerinin güçlenmesidir. Böyle dönemlerde, egemen sınıfların bir bocalamaya düştükleri, yeni yönetim ve hükümet formülleri aradıkları görülür. Bu formüllerden en uçta olanı, tekelci mihrakların açık ve kanlı diktası demek olan faşizmdir. Ama faşizmin de kendi şartları vardır. Faşizmin sağlamca yerleşmesi, klasik olarak ordu-din kurumları, büyük sermaye (banka) sacayağının sağlamlığına ve sıkı birlikteliğine bağlıdır.

Faşizm, çeşitli kılıklarda uygulanır. 12 Mart sonrasındaki gibi bir ölçüde örtük veya Yunanistan'da olduğu gibi açık olabilir.

Hükümet bunalımı dönemlerinde, hükümet etmekte güçlük çeken egemen sınıfların uygulamaya çalıştıkları bir başka formül de, yıpranmış, eskimiş olan kendi siyasal partilerini kısa sürede yeniden onarmak, gereğinde at değiştirmek ve parlamenter demokrasi çerçevesinde, kendi siyasal iktidarlarını kendi has partileri vasıtasıyla sağlamaktır. Ama kitle muhalefetinin, artık bu sermaye partilerine ne kadar yeni boyalarla boyanmış olurlarsa olsunlar-iltifat etmemesi halinde, kitlelerin demokratik özelemlerine cevap verebilecek bazı koalisyonlara da gidilir.

Nihayet, yönetim bunalımına düşen egemen sınıflar, yükselen halk muhalefetini bir ölçüde tatmin edebilmek için, özellikle ileri kapitalist emperyalist ülkelerde, kitlelerin uyanış ve hareketlenmesini, mücadelesini devrime götürecek gerginliği önleyebilecek oranlarda ekonomik ve siyasal hakları tanıyan «Sosyal demokrat» alternatifler denerler.

Bunalıma düşen egemen sınıfların formülleri bunlardan ibaret değildir. Ancak en sık rastlanan en saf biçimler bunlardır.

İşte Türkiye'de, 1960 sonrasında hızla gelişen tekelci kapitalizm, 1960 sonrasında nisbi demokratik ortamında kök salmaya başlayan sol ve sosyalist akımlar, yoğunlaşan kitle muhalefeti ve hareketliliği, emekçi hakın ve demokratik güçlerin uyanışı ve hareketlenmesi, Türkiye egemen sınıflarını bir bunalıma doğru götürmeye başlamıştı. Gündük, tekelci gelişme sermaye birikimine ihtiyaç gösteriyor, emekçi kitlelerin ekonomik talepleri bu sermaye birikimini bir yandan kısıtlarken, Türkiye büyük sermayesinin, tekellerin geleneksel ortakları prekapitalist sömürücü sınıfların (Tefeci, Bezirgân ağa) sömürden aldıkları paylar da, tekelci zümrelerin temel çıkarlarına aykırı düşmeye başlıyordu.

1971 başına gelindiğinde, bir yandan kitlelerin ekonomik demokratik hareketliliği, öte yandan ekonomik bunalım, sömürücü egemen sınıfları siyasal bunalımla da karşı karşıya getirmişti. O sırada, tekeli kesiminin, prekapitalist ortaklıklarına fazla pay ayırmaktan kurtularak, prekapitalizmin tasfiyesiyle tekeli kapitalizmin daha hızlı gelişmesine dayanan **uzun vadeli çıkarları** ile, alalecele bazı günlük tedbirlere yönelen **kısa vadeli çıkarları** çatışmaktaydı. Somutlayacak olursak, 12 Mart Erim kabinesinin getirdiği toprak reformu, ticaret düzenlemeleri vb. gibi ekonomik tedbirler, finans kapitalin uzun vadeli çıkarlarına yönelikti ve belki de güdük ve bağımlı Türkiye finans kapitalinin yapısal boyutlarını da aşıyordu. İşte bu yüzden, hatırlayacak olursak, Karaosmanoğulları'nın ve benzerlerinin yer aldığı I. Erim hükümeti, egemen sınıflarca çok sivri, hatta «sol» bulundu. 12 Mart'dan sonra, kısa süre içinde, finans kapitalin kısa vadeli çıkarları hakim geldi ve 1. Erim hükümetinden sonraki çeşitli hükümetler, bu kısa vadeli çıkarların temsilcisi oldular. Tekelcilere, 2 yıl içinde, yeterli olmasa bile küçümsenmeyecek bir sermaye birikimi ve güçlenme imkânı yarattılar. Şüphesiz ki bu, emekçi kitlelerin daha da yoksullaşması ve her türlü ekonomik, demokratik mücadelenin önüne faşizan bir şekilde geçilmesiyle mümkün oldu.

1971 baharında, egemen sınıflar bir yandan ekonomik bunalımlarını, öte yandan da siyasal bunalımlarını atlatabilmek için, AP başta olmak üzere kendi yıpranmış siyasal örgütlerine güvenemediler; bu yüzden parlamento sözde korunmakla birlikte, bir süre için parlamenter alternatiften ve burjuva demokrasisinden vaz geçtiler. O sıradaki formül «tarafsız başbakan», «tarafsız hükümet» oldu. Beyin takımlarıyla, uzmanlarla kurulan tarafsız hükümetlerin övgüsü yapıla yapıla bitirilemedi. Ama sonunda bu «tarafsız» ların ne menem «tarafsız» olduğu görüldü.

Tarafsız hükümet olur mu?

Sınıfsal toplumlarda tarafsızlık yoktur. Farklı sınıfların yer aldığı, farklı sınıf çıkarlarının çatıştığı toplumlarda, tarafsızlık, doğrudan doğruya egemen sınıflardan yana taraf tutmaktır. Nitekim hatırlayacak olursak, egemen sınıfların ve zümrelerin de en güçlüsü finans kapital, kitlelerin ezilmesi bahasına güçlenme imkânına en fazla tarafsız hükümetler sırasında kavuşmuştur. 12 Mart sonrası hükümetleri hatırlayalım. Hepsisi de «tarafsız» dılar. Ve sonunda ilericiler, devrimciler, yurtseverler, işçi sınıfından ve emekçi halktan yana tüm güçler için darağaçları kuracak, zindanları dolduracak, insan avı yapacak kadar tarafı olduklarını gösterdiler.

Türkiye'de tekelicilerin en hızlı gelişmesi tarafsız hükümetler dönemine rastladı. Başta işçi sınıfı olmak üzere, emekçi kitlelerin en ağır sömürü ve baskı altında kaldıkları dönemler de tarafsız hükümetler dönemi oldu. İşte bu yüzden, bugün halkımız «tarafsızlık» ın ne anlama geldiğini artık kendi deneyleriyle biliyor.

Türkiye'de egemen sınıfların içine düştükleri bunalımlar sırasında, en fazla denedikleri formül, **buz** gibi sermayenin adamlarından kurulu bir «tarafsız hükümet» formülü olarak gözüküyor. Böylece, bir yandan zaman kazanılıyor, öte yandan da, gerek ekonomik, gerekse siyasal alanda emekçi halkın üzerinde yoğunlaşan baskı ve tahakkümün sorumlusu, günü gelince tekelicilerin yeniden işine yarayacak bir siyasal parti değil de «günah keçisi» bir takım tarafsızlar oluyor.

Bir düşünetim, 12 Mart'ın günahlarını kim yükledi diye... Bugün Demirelinden Bozbeyli'sine kadar herkes 12 Mart rejimine karşı... Ecevit ise sünger çekmekten öteye gidemedi, gidemezdi.

Yeni hükümet bunalımı neden doğdu

Egemen sınıfları yine «tarafsızlık» formülüne zorunlu kılan yeni hükümet bunalımının neden doğduğuna da bir bakalım:

Görünüşte bu yeni bunalım daha öncekilere benzemiyor. Dışardan, parlamento dışı güçlerden bir müdahale yok; bir darbe tehditi -hiç değilse açık olarak- mevcut değil. Siyasal partilere dayanan bir hükümet imkânları sonuna kadar zorlanmış durumda. Yani, «tarafsız hükümet» formülüne, bu defa adeta son çare, bir zorunlu çözüm olarak varıldı.

Önce, neden parlamentoya dayalı bir hükümetin kurulamadığına bir göz atalım. Sermayenin siyasal örgütleri yıpranmış durumda, parabalaları, eğer yeni bir faşist uygulamadan hiç değilse şimdilik yarar ummuyorlarsa, kendi siyasal örgütlerini onarmak zorundalar. Ancak toplumdaki artan çelişkiler ve kitlelerin uyanışı, sermaye partilerini, sermayenin «sosyal demokrat alternatifi» dışında fazla destekleme umudu vermiyor. Yani mevcut sermaye partilerinin sandıktan çıkmaları artık oldukça güç. Üstelik de, AP, DP, CGP, MSP gibi egemen sınıf partileri, kendi sınıf ve zümre tabanlarının çelişkilerini de yansıtıyor ve bir türlü bir ortaklık kuramıyorlar. Bunun tek nedeni başlarındaki liderler veya sübjektif anlaşmazlıklar değil. AP'nin, DP'nin, MSP'nin ve CGP'nin temsil ettikleri çıkarlar arasında, hepsi egemen sınıfların çıkarları olmakla birlikte, belli farklar ve ayrılıklar var. Bu fark ve ayrılıkların bir dönem sonra giderilebileceği düşünülebilir, ancak bugün için bir «sağ koalisyon» imkânı kapalı görünmektedir.

Bir ayağı tekellilikte ve sermayede, öteki ayağı başta küçük burjuvazi olmak üzere çalışan sınıflarda olarak tanımlayabileceğimiz CHP'ye gelince, 14 Ekim seçimlerinde zafer kazanmış olmakla birlikte, salt çoğunluk alamamıştır. Öte yandan da, hele koalisyon iktidarında kanat olduktan sonra ve Kıbrıs olayları sonrasında, yöneticileri seviyesinde, sermayeye yaslanan ayağı ağır basmaya başlamış ve parti içinde kanatlar ve huzursuzluk artmıştır. CHP'nin tek derdi, bugün, seçimdir. Çünkü CHP, seçimlere, dayandığı sınıflar ve programının hiçbir zaman üstesinden gelmesine imkân vermeyeceği ekonomik güçlükler içinde daha fazla boğulmadan, ekonomik çıkmazın yükünü daha fazla yüklenmeden ve Kıbrıs başarısının meyvaları tam olgunlaşmışken-hatta artık çürümeye başlamışken - bir an önce gitmek istemektedir. Kendisinin tek seçim şansının bu olduğunu bilmektedir. Koalisyonu bu yüzden bozmuş, kitleleri bezdiren ve erken seçimleri gerekli kılan bir hava yaratarak, eninde sonunda erken seçime gidileceğini hesaplamıştır. Ancak her geçen günün kendi aleyhine işlediğini bilmekte ve bu yüzden en erken seçimde ısrar etmektedir.

Önceleri, erken seçimlere hiç yanaşmayan diğer siyasal partiler, gerek kamuoyunun, gerekse olayların yarattığı baskılar karşısında, CHP'nin hesabına uygun olarak büyük çoğunluğuyla seçime yanaşmış görünmektedirler. Hergün biraz daha da yanaşmaktadırlar. Ama bu arada, CHP yine şansını gölgelememek ve aradan geçecek sürenin sorumluluğunu yüklenmemek için, muhalefete geçebilmek ve son aylarda, sermayeye verdiği tavizlerin menfi yolda etkilediği parti içi ve parti dışı kanatları belki de yine soldan muhalefet yaparak yeniden kazanabilmek ve toparlayabilmek için, işsizlik, pahalılık ve yokluğun sorumlusu görünmemek için, hükümette kalmaya bile yanaşmamış ve Demirel'in deyişiyle «hükümeti terketmiştir.»

Türkiye tarihinde belki de ilk defa, iktidar, hiçbir siyasal partinin talip olmadığı bir ağır yük haline gelmiştir. Egemen sınıfların ve siyasal örgütlerinin artık Türkiye'nin sorunlarına ve kitlelerin taleplerine cevap getiremez olduklarının en kesin belgesi bu durumdur.

Böylece, diğer sermaye partileri de, ne tek başlarına, ne de koalisyon kurarak iktidarı almayı, hükümeti kurmayı kabul etmemişlerdir.

Çok olağanüstü durumlar ortaya çıkmadıkça, bir erken seçim mukadder görüldüğüne göre, kimse seçim şansını yıpratmak istememektedir. Çünkü, mevcut düzen korundukça, ekonomik çıkmaza, kitlelerin taleplerine ve dağ gibi yığılmış sorunlara bir cevap bulunamayacağı anlaşılmaktadır.

Hükümeti kurmakla görevlendirilen diğer parti liderlerinin, Demirel'in başarısız girişimlerinden, özellikle de Cumhurbaşkanı'nın Ecevit'in azınlık hükümeti kurmasına karşı çıkması ve böyle bir hükümette tarafsızların yer almasını önermesinden ve diğer siyasal partilerin de azınlık hükümetine karşı çıkmalarından sonra, görünüşte Cumhurbaşkanı'nın aslında tekeli mihrakların ve perde ardındaki ortaklarının buldukları çözüm bir kere daha «tarafsız hükümet» olmuştur.

Büyük sermaye, yeni bir bunalım döneminde, bir kere daha **çok kısa vadeli** çıkarlarına dönük bir hükümet deneme amacındadır.

Böylece «tarafsız» adı altında, Irmak hükümeti kurulmuştur. Hükümet kurulmaz, gerek yeni hükümetin yapısı, gerekse Başbakan'ın söz ve davranışları, yeni «tarafsız» hükümetin, büyük sermayeden yana ne derece taraf olduğunu göstermiştir. Irmak hükümeti kesinlikle tekellerin hükümetidir. Ve böyle bir hükümetin, gerek Irmak'ın gerekse sermaye çevrelerinin tüm isteklerine rağmen uzun vadeli olamayacağını, hatta güvenoyu bile alamayacağını bilen sermaye çevreleri, çok kısa vadeli bir hesap içindedirler. Hükümet bunalımı sürdükçe, bu hükümet güven oyu almamış da olsa istifa etmeden kalabilir. Nitekim Irmak «görevi bırakmam» gibi vatanperverane sözlerle bunu ifade etmiştir. O arada, Hükümet kurulurken çeşitli pazarlıklar dönmüş, bir istihbarata göre, bu hükümetten, parlamentoya dayanan bir hükümetin kolay kolay göze alamayacağı devalüasyon kararını çıkarılması sözü alınmış, sermaye grupları, kendi iç çelişkilerini çözümlenmeye uğraşmışlardır. Özetle, ömrü kısa olacak bu hükümet, tekellerden yana, onların çıkarlarına ve uzun süreden beri bekledikleri bazı çözümlere dönük ne karar alsın kârdır. Nitekim, tüm sermaye kuruluşları ve bu arada Türk-İş hükümeti desteklemeye ve kendisinden hizmet beklediklerini ifade etmeye başlamışlardır. Irmak da, ilk günlerde seçim hükümeti ağır basarken, giderek «icraat hükümeti» formülünü ağır bastırmaya yönelmiştir.

Kısaca, egemen sınıfların artık hükümet edemez duruma düşmelerinden doğan egemen sınıflar bunalımı bir kere daha, bilinen «tarafsız» adı altında sermaye hükümeti formülünü gündeme getirmiştir.

Ancak, gittikçe uyanan ve bilinçlenen emekçi kitlelerin artık bu türden formüllere tahammülleri kalmamıştır.

Egemen sınıflar faşizm alternatifini göze almadıkça, ki dönemin şartlarının, CHP'nin kazandığı yüksek bürokrasi ve ordu ile çatışmayan, gün geçtikçe bütünleşen ve eski CHP'ye doğru hızla giden yeni yapının ve başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi kitlelerin uyanışı ve 12 Mart sonrası döneminden aldıkları derslerin böyle bir alternatifin yollarını şimdilik kapadığı söylenebilir. - Bu türden hükümetler artık çok kısa ömürlü olacaklardır.

Şimdi erken seçim, CHP'nin de gayretleriyle kitlelerin önüne tek çözüm olarak çıkarılmaktadır ve yaratılan bıkınlık, bir kere daha umutların seçime bağlanmasına götürmektedir.

İşçi sınıfı siyasal örgütü, iktidara veya iktidar ortaklığına aday olacak güce erişene kadar, yani başta işçi sınıfı olmak üzere, emekçi kitlelerin örgütlenme seviyesi iktidara aday bir noktaya ulaşana kadar, egemen sınıfların hükümet edememeieri demek olan hükümet bunalımları sürüp gidecektir. Bu arada egemen sınıflar faşizan özlemlerden sosyal demokrat alternatiflere kadar,

çeşitli formüller deneyebilecektir. Ama kesin formül ve kesin çözüm, ancak emekçi halkın demokratik iktidarıyla mümkün olabilecek, hükümet bunalımlarının sonu ancak böyle gelecek ve yönetkenler artık yönetenler tarafından yönetilmek istemedikleri anda, kendileri yönetebilecek örgütlü güce eriştikleri zaman, sorun kökünden çözümlenebilecektir.

Bu yüzden, dün olduğu gibi bugün de, ilk görevimiz işçi sınıfının siyasal örgütünü güçlendirmek ve kitleler içinde kök salmasını sağlamaktır. Örgütsüz olarak yürütülen tüm demokratik hareketler, direnişler, protestolar kitlelerin tüm hareketliliği bir kısım noktaya gelir düğümlenir. Kavramamız gereken, «hükümet bunalımları»nın kesin çözümünün emekçi halkın demokratik iktidarından geçtiği, bu iktidarın da ancak örgütlü güçle elde edilebileceğidir.

27 Ekim 1974

● Hükümet bunalımının çözümü yönünde henüz hiç bir adım atılmadı. Demirel ile Ecevit görüşmesinden sonra, her iki lider de «bazı konularda birbirimizi aydınlattık» demekle yetindiler.

● CHP Gençlik Kolları tarafından düzenlenen «Demokratik Sol Forumu» Ankara'da başladı. Forumda 16 tebliğ tartışılacak. Forum'un ikinci gününde de Ecevit'in konuşacağı bildiriliyor.

● Halk Sektörü adlı ekonomik girişimin temelini oluşturacak olan Hayat Holding'in ana sözleşmesi imzalandı. Holding'in ana sözleşmesine Etibank, Sümerbank, TPAO, İpraş gibi İktisadi Devlet Kuruluşları, THY, Emekli Sandığı

ve İş Bankası, Türk İş ve DISK imza koydular. Holding'in 1 milyarlık sermayesi yüz bin eşit paya bölünecek ve Ana sözleşme hükümlerine göre hiç bir kuruluş kendi sermayesinin yüzde 35'inden, Hayat Holding'in de yüzde 49'undan fazla paya sahip olamayacak.

● CHP İstanbul İl Gençlik Kongresi yapıldı. Sağ ve sol kanadın sert çekişmelerine sahne olan kongreyi Genel Merkezçilerin adayı olan Süha Akıncı kazandı. Kongreye, Eyüpoğlu-Topuz kanadı tarafından iptal edilen Eyüp kongresinde seçilen delegeler ile, yaptırılmayan Şişli, Fatih ve Sarıyer Kongreleri delegeleri katılmadılar. Bu ilçelerde, demokratik sol kanadın hakim olduğu söyleniyor.

28 Ekim 1974

● İslam Zirve Konferansı'nın üçüncü gününde Ürdün Kralı Hüseyin ile FKÖ İleri Yasser Arafat arasında çok sert bir tartışma çıktı. Birbirlerinin yakasına yapışan iki lideri, Enver Sedat ve Kral Faysal ayırdılar. Tartışma, Arafat'ın, Ürdün Kralının Filistin halkıyla ilgili önerisinin reddedilmesini istemesinden çıktı. Ürdün Kralı Hüseyin, «Filistin Halkının tek ve meşru temsilcisinin Filistin Kurtuluş Örgütü olduğu» ibaresinin yer aldığı bir karar taslağının kabulü halinde Cenevre görüşmelerine katılmayacağını söyledi.

● Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Kıbrıs sorunuyla ilgili görüşmelerine başladı. Kıbrıs Rum delegasyonu Ada'dan bütün yabancı askeri güçlerin çekilmesini isteyen bir karar tasarısı sundu.

● CHP Gençlik Kolları tarafından düzenlenen «Demokratik Sol Forumu»nda Bülent Ecevit de bir konuşma yaptı. Demokratik sol'un tanımlamasını yapmaya çalışan Ecevit, uzun konuşmasında, ağırlığı, bilimsel sosyalizmden ayrıldıkları noktaları açıklamaya verdi.

Ecevit'in «Demokratik sol forumu» ndaki konuşması

CHP gençlik kolları tarafından düzenlenen «Demokratik Sol» forumunda Başbakan Ecevit, özellikle demokratik sol'un bilimsel sosyalizmden farkını vurgulayan ve parti içi sol kanada uyarı mahiyetinde bir konuşma yapmıştır. Ecevit'in konuşması özetle şöyledir:

«Demokratik sol düşünce forumu»nun daha başlarken benimsediği bir kural, bu forum bir partinin gençlik kolları tarafından düzenlenmekle beraber düşüncelerin tam bir özgürlük içinde ortaya konulması ve tartışılmasıdır. Aynı tartışma özgürlüğünün bu toplantıda da devam edeceğinden eminim. Demokratik disiplin anlayışı içinde, geniş tartışma özgürlüğümüz vardır. Ancak bu tartışma özgürlüğünü kullanırken, temel ilkemizi ve temel ülkümüzü tartışmanın dışında tutmaya çalışmamız gerekir. Ülkümüz, kimsenin kimseyi ezemeyeceği, sömüremeyeceği, insan kişiliğinin her türlü toplumsal engelden kurtulmuş olarak özgürce gelişebileceği, dinamik, yaratıcı ve hakca bir düzen kurmaktır. Temel ilkemiz ise, bu ülkeye doğru, demokrasi kuralları içinde ilerlemektir.

TEK GERÇEĞE BAĞLI KALANLAR

Bu ilkeye ve ülkeye bağlı kalmak insanlık anlayışımızın gereğidir. Bu ilkenin ve ülkenin çerçevesinde araçları, yöntemleri özgürce tartışabilmek, yolumuzu özgürce araştırabilmekse, demokrasi anlayışımızın gereğidir. Bizim demokratik sol anlayışımızı bilimsel sosyalizm açısından yargılayanlar ve eleştirenler olduğunu biliyoruz. Elbette kendi inandığımız rejim içinde bu eleştirileri yapmaları haklarıdır.

Bunlardan yararlanmaya da çalışırız. Ancak, bunlardan yararlanırken, eleştirileri, yargılamayı yapanların bakış açılarını ve değer ölçülerini de daima gözönünde tutmamız gerekir. Bu açıdan CHP'de oluşmakta olan, demokratik sol akımını eleştirenler, (Siz solcu değilsiniz, siz düzen değiştiremezsiniz) derler, (Siz burjuva revizyonistisiniz) derler. (Siz işi yozlaştırıyorsunuz) derler. Bunları söylerken dayandıkları kanıtlar deliller elbette bizim için önem taşır. Fakat, bu gibi savlarda bulunanların yargıları bizi bir ölçünün ötesinde de ilgilendirmelidir. Bu açıdan bizi yargılayanların hareket noktası, aslında bilimsellik kavramı ile çelişen bir doğmatizmdir. Bilimselliğin temelinde kuşkuculuk vardır. Kuşkuculuk derken, insanı karamsarlığa ve hareketsizliğe götüren kuşkuculuğu kasdetmiyorum. İnsanları yanılgılardan kurtarıcı, insanları bütün doğru bilinenleri sinamaya yöneltici, yapıcı, ileriye götürücü, bir kuşkuculuğu kasdediyorum. Bu anlamda kuşkuculuk dünyadaki bilimsel gelişmenin daima itici gücü olmuştur.

Eğer insanlar belli dönemlerde doğru bilinenlerin, gerçek bilinenlerin doğruluğundan, gerçekliğinden kuşku duymasalardı, dünyada bilim diye birşey olmazdı.

Belli aşamalarda doğru bilinenlerin doğruluğundan kuşkuya kapılmak suretiyle yola çıkanların yarattıkları oluşturdukları bir olgudur. Onun için, bilimsel sosyalizm kavramını bile, bir anlamda ben, bilimsellikte gelişir görüyorum. Özellikle sosyal ve siyasal bilimlerde tek doğrunun, kesin gerçeğin bulunduğu iddia etmenin bilimsellikte bağdaşamayacağını sanıyorum.

Kendi bildiklerinin ve bellediklerinin kuşku duyulmaz ve tartışılmaz gerçekler ve doğrular olduğuna inanan kimseler ve siyasal güçler, tarihin her döneminde görülmüştür. Solda görülmüştür, sağda görülmüştür. İnsanlık en büyük acıları böylelerinin elinden çekmiştir. Çünkü, bir insan veya bir siyasal güç, (benim toplum sorunları için yaptığım çözümleme, çözümlemelerin en doğrusudur. Bundan başka doğru çözümleme olamaz) diye düşünürse, veya (Benim toplum sorunları için öngördüğüm çözüm, tek doğru çözümdür) diye düşünürse, o çözümü topluma kabul ettirebilmek için zor kullanma hakkını da kendinde görür onun için, zora başvurur, baskıya başvurur, insan kişiliğini ezici ve topluları baskı altında tutucu yöntemlere başvurmayı kendinde hak olarak görür. O bakımdan biz, gerektiğinde kendi inançlarımızı da kuşku sınavından, deneyinden geçirme gereğini kabul eden kimseler olarak, kendi inandıklarından başka hiçbir şeyin doğru olamayacağına inananların, o kaniya varanların bizim hakkımızdaki yargılarına, bir ölçünün ötesinde önem vermezsek, bizi mazur görmelidirler. Siyasette geçerliliğin önemi herhalde küçümsenemez. Siyasette geçerlilik, hiç değilse, tutarlılık kadar önem taşır. Geçerlilik ölçüsünü kullandığımız zaman ise, herkesin herhalde kabul edeceği gerçek şudur ki, CHP'nin demokratik sol siyaseti Türk Toplumunun objektif, nesnel koşulları içinde geçerliliğini şimdiden kanıtlamıştır. Solun ülkemizde en çok kötülendiği bir dönemde, (Ben soldayım) demenin bir insanın veya topluluğun başına en büyük tehlikeleri getirebildiği bir dönemde, sola, ayırım gözetilmeksizin solun değişik biçimlerine, en ağır kuşkuların ve ithamların yöneldiği bir dönemde, CHP demokratik solda olduğunu söyleye söyleye, haykır haykır, halktan en çok oy alan parti durumuna gelmiştir. Bunu ne olduğumuzu, ne düşündüğümüzü bütün açıklığı ile halka anlatarak başarabildik ve halkla anlaşarak başara bildik.

HALKLA ANLAŞMA

Aslında halkla anlaşma deyimini tercih ederim. 9. Eğitim Şurasında da söylediğim gibi, halka anlatılmaz, halkla ancak anlaşılabilir. Ancak halkı hor görenler, halkı anlamalardır ki, kendilerini halka bir şeyler anlatabilme yetkisinde görürler. Topluma yön vermek isteyenlerin, ülkeleri yönetmek isteyenlerin, aslında en büyük bilgi kaynağı halktır. Çünkü onlar halkın sorunlarını çözmekle yükümlüdürler, Halkın sorunlarını ise, en iyi halkın kendisi bilir. O bakımdan halka anlatmak biraz fazla iddialı bir deyimdir. Halkla anlaşma deyimini tercih ediyorum. CHP'deki demokratik sol hareket, halkla anlaşarak kendini halka kabul ettirebilmiş ve bugünkü gücüne erişebilmiştir.

KAVRAM KARGAŞASI

CHP'nin içinde bu mücadele sekiz yıl kadar çetin bir biçimde sürmüştür. Bu mücadelenin sonlarına doğru birara kendi içimizde de, Türkiye'nin genellikle aydın çevrelerinde olduğu gibi, kendi içimizde de bir kavram kargaşalığı olasılığı ortaya çıkmıştır. O zaman CHP'ye, «ortanın solunda» diyerek yola çıkmıştık, sonra «demokratik sol» sözünü de yerine göre kullanmaya başladık. Sosyal demokrasi sözünü de yerine göre kullanmaya başladık.

Ben bu değişik terimleri kullanırken, özde hepsini bir tutuyorum. Ama değişik durumlara göre, bu terimlerden biri bizim tutumumuzu daha iyi anlatabil-

diği için yerine göre birini, yerine göre öbürünü kullanıyordum. Fakat gördüm ki, ve yönetici arkadaşlarımla birlikte gördük ki, bu kavram ayrılığı giderek kavram kargaşalığına yol açabiliyor ve her parti içinde doğal olarak bulunabilecek kişisel gruplaşmalara ve çekişmelere, bu kavram farklılıkları, birer kılıf, birer giysi olarak giydirilebiliyor. Buna son vermek amacıyla ki, bu yıl CHP tüzüğü nü değiştirirken, bu terimlerden birini seçmeyi kararlaştırdık ve Partinin yetkili organı olan Parti Meclisi ve ondan daha yetkili organı olan Kurultay, demokratik sol terimi üzerinde birleşti.

Demokratik solu tercih ettiğimiz, hiç değilse benim açımdan belirgin nedenleri vardı. Bir kere, yıpranmamış, yozlaştırılmamış bir terimdi, fazla kullanılmamıştı, onun için, kastettiğimiz, güttüğümüz anlamı, o terimin içeriğine biz verebilecek durumdaydık. Ayrıca demokratik sol, kendini tanımlayan bir terimdi. Demokrasiye bağlılığın altını çizen bir terimdi. O bakımdan demokratik sol terimi üzerinde birleşti. Şimdi bu birleşmeden sonra CHP'nin içinde, demokratik sol kavramı ve tanımlaması üzerinde de, bir anlaşmazlık bulunduğu izlenimini vermekten dikkatle kaçınılıyoruz. Eğer gerçekten bu terim üzerinde, bu terimin anlamı, içeriği üzerinde aramızda bir ayrılık varsa, bunu partimizin demokratik gelenekleri içinde, özgürce tartışmalıyız. Fakat tartışmaya geçecek kadar büyük bir ayrılık yoksa, o zaman yanlış izlenimler vererek, halkta gereksiz kuşkular uyandırmamalıyız. «CHP'nin içinde, (demokratik solda olanlar, olmayanlar var) gibi izlenimler yaratarak, gereksiz kuşkular uyandırmamalıyız. Halkın güveninin ve umudunun en çok üzerimizde toplandığı bir dönemde, temelsiz olarak gereksiz olarak böyle kuşkular uyandırma hakkını kendimizde görmemeliyiz. Aksi halde önümüze çıkan bir tarihsel olanağı kaçırma tehlikesi ile karşı karşıya kalabiliriz.

Sözlerimin başında belirttiğim gibi, demokratik sol akımı benimsemiş CHP olarak ülkemiz, kimsenin kimseyi ezemeyeceği, sömüremeyeceği, insan kişiliğinin her türlü toplumsal engelden kurtulmuş olarak özgürce gelişebileceği dinamik ve yaratıcı bir toplum düzeni kurmaktır. İlkemiz de, bu ülkeye doğru demokrasi kuralları içinde ilerlemektir. Acaba bu ülkeye doğru hem de gelişme halindeki bir ülkede, pek çok ekonomik ve sosyal sorunları, ağır sorunları bulunan bir ülkede, özgürlükçü demokrasi kuralları içinde ilerlenebilir mi? Hiç değilse Türkiye'de ilerlemenin, o yoldan ilerlemenin mümkün olduğunu artık tartışılacak bir açıklıkla ortaya koymuş olduğumuz inancındayım. Özgürlükçü demokrasiyi Türkiye'deki başka partiler kadar da değil, Türkiye'deki başka partilerin hepsinden daha çok benimseyen parti olarak, CHP, geride bıraktığımız birkaç yıl içinde solda olduğunu açık açık söyleyerek, düzeni değiştireceğini açık açık söyleyerek ve kurulu düzen savunucularının suç saydığı düşünceleri, suç saymadığını söyleyerek, o suçlardan dolayı mahkûm edilmiş olanları serbest bırakacağını ve suçları, suç olmaktan çıkaracağını söyleyerek en zor koşullar altında, demin belirttiğim gibi, Türkiye'nin en çok oy alan, halktan en çok destek gören partisi durumuna gelebilmiştir. Halk, bazı şeyleri, toplumsal, ekonomik, siyasal sorunlarla ilgili bazı şeyleri anlamaz kuşkusuna kapılanlar, aslında halkı anlamayanlardır ve halkla yabancılaşanlardır.

Solda bir düzen değişikliği isteyenlerin, halkı bir yana itmeğe kalkışmaları (biz bu işi halsiz yapacağız, halka dayanarak bu iş yapılamaz, çünkü halk anlamaz) diye yola çıkmaları pek akıllıca bir davranış da sayılmaz. Çünkü, solda bir düzen değişikliği yapmak isteyenler, zaten o düzenin bütün egemen güçlerin karşısına alırlar. Bir de halkı yanlarına almazlarsa neye dayanarak, hangi güçten güç alarak yollarında ilerleyebileceklerdir? Elleri tek çare zora dayanarak ilerlemeye çalışmaktır. Oysa kendilerinin karşı çıktıkları bir dü-

zende, kendi kullanabilecekleri zorlardan daha baskın zorların da karşılına çıkması kaçınılmazdır.

TERS REJİM

Halkla bütünleşebilmenin hiç değilse Türkiye için kesin bir koşulu vardır. O da halkın isteklerine, özlemlerine ters düşen bir rejim peşinde koşmamaktır. Türk halkı, artık görülmüştür ki, demokrasi ile gelmeyi hiçbir şeyi benimsemeyecektir. Fakat sadece demokrasi de yetmez. Demokratik rejim içinde de halk güçsüz kalabilir. Oysa halktan yeterince güç alabilmek için, halktan alınacak güçle iktidara gelebilmek için, önce halkın yeterince güçlü olması gerekir. Sadece siyasette güçlü olmak, halkı güçlendirmek, siyasal örgütlenmelerle halkı güçlendirmek yeterli değildir. Siyasal gücün temeli ekonomik güçtür. Eğer halk ekonomik bakımdan yeteri kadar güçlü değilse, eğer halk üretim ilişkilerine kendi istediği yönü verebilecek olanaklara ve güç düzeyine kavuşamamışsa, o zaman halkın siyasetteki güçleri kâğıt üzerinde kalır. Anayasanın ve yasaların sayfaları üzerinde kalır. Onun için biz demokratik sola inanan bir parti olarak, herşeyden önce, ekonomide halkı güçlendirmek, ekonomide halkı en büyük güç haline getirmek amacına yönelmiş bulunuyoruz. Bizim dışımızdaki bazı solcular, halkı güçlendirebilmek için ekonomik gücün devlet elinde bulunması, yoğunlaşması gereğini savunurlar ve devletin bu gücü halk yararına, halk için kullanabileceğini ileri sürerler.

Bunun böyle bir olanak sağlamadığı dünyada, hiç değilse şimdiye kadar yapılmış deneylerden görülmüştür. Ekonomik güç bir ölçünün üstünde devletin elinde yoğunlaşmış mı, o sırada devleti yönetenlerin başında kimler bulunuyorsa, onlar güçlenmiştir. Halk adına diyerek, halkı güçlendireceğiz diyerek, halkı yönetenler güçlenmişlerdir ve o rejimler içinde halk bir takım maddî olanaklar elde edebilmiş olsa bile, demokratik solun vazgeçilmez üküsü olan özgürlüklerine kavuşamamıştır. Özgürlükçü demokratik rejimi kabul edince, ister istemez, girişim özgürlüğünü de kabul edeceğiz, bir özel sektörün de bulunmasını kabul edeceğiz. Ama devletin elinde özel sektöre toplum yararına yön verebilme disiplin sağlayabilme gücünü, olanağını da bulunduracağız. Ayrıca, bununla da yetinmeyeceğiz ve yetinmedik, işçilere demokratik sendikal hakları tanıyarak özel sektör karşısında, büyük sermaye karşısında kendi haklarını ve özgürlüklerini savunabilme gerçekleştirme olanağını tanımak gerekir ki, Türkiye'de bu esasen yapılmıştır.

«İŞÇİLER KÂRDAN PAY ALMALI»

Türkiye'nin koşulları içinde güçlü bir devlet sektörü de vardır. Bu ihtiyaç devam etmektedir ve bu güçlü devlet sektörü içinde de halkın, çalışanların hakları yine demokratik sendikal özgürlükler yoluyla korunabilmektir. Fakat halkın yönetime ağırlığını koyabilmesi, iktidar olabilmesi, hiç değilse iktidara katılabilmesi için bu da yeterli değildir. Devlet sektöründe işçilerin, çalışanların yönetime etkin biçimde katılabilmeleri, kârdan hakları olan payı alabilmeleri gerekir. Bu, şimdiye kadar Türkiye'de gereken ölçüde sağlanmamıştır. Demokratik solun gerçekleştireceği amaçlardan biri de bu olacaktır, bu olmalıdır. Tabii, devlet sektöründe çalışanlara yönetime katılma yetkisini, hakkını, kârdan pay alma hakkını verirken, daima halkla birlikte gelen sorumluluğu da işçiler kabullenmek, üstlenmek durumunda olacaklardır. Yönetime ve kâra etkin biçimde işçilerin katılması sağlandı mı, artık o işletmelerin iyi işlemesinden, verimli işlemesinden yalnız devlet değil, o işletmede çalışan işçiler de halkın gözünde, halkın önünde sorumlu olacaklardır.

Fakat bizim için, varlıkları kaçınılmaz olan bu iki sektörün üstünde, asıl

önemli olan, gerçek ve etkin bir «Halk Sektörü»nün ortaya çıkmasıdır. Halk sektörü derken, bunun elbette sadece işçi yatırımlarından oluşacak bir sektör olacağını düşünemeyiz. Halk sektörünün belki daha önemli bir unsuru da köylüler olacaktır.

Demokratik sol akımı, başka bazı sol akımlardan, bu arada, bilimsel sosyalizmden ayrıran bir önemli nokta da, köylüye verdiği önemdir, belli doktrin kalıpları içinde dönüp kalmış olan bazı doktriner sosyalist düşüncelerden hareket edenler, kendi öngördükleri düzeni tasarlarlar, o düzene doğru yürümeye çalışırken, köylüyü ne yapacaklarını, nereye koyacaklarını, bilemezler. Çünkü, doktrinlerinin içinde köylünün iyice tanımlanmış bir yeri yoktur. Onun için çıkar yolu köylüyü ihmal etmekte, köylünün kendiliğinden işçi haline gelmesini beklemekte bulurlar. Biz, bunu gerçekçi ve geçerli bir tutum olarak, bir yaklaşım olarak görmüyoruz.

Türkiye gibi bir ülkede, işçinin güçlenmesiyle köylünün güçlenmesi çelişmemelidir. Eğer böyle bir çelişki varsa, eğer işçinin güçlenmesi, köylünün güçlenmesini zorlaştırıyor veya geciktiriyorsa, bunun mutlaka çâresi bulunmalıdır. Aksi halde, köylü ile işçi birbirine yabancılaşır, çalışanlar arasında âdeta bir sınıf karışıklığı, mücadelesi ortaya çıkar ve bundan işçiler de yararlanmaz, köylüler de yararlanmaz. Ancak, ikisini de ezebilmek, sömürebilmek için fırsat kollayan bazı egemen çevreler yararlanabilir.

Su anda seçimler yapılırsa da CHP oyların çoğunluğunu alarak hükümet kursa bile, biz yine bir süre için gerçek anlamda iktidar olamayacağız. Çünkü, karşıtı olduğumuz, muhalifi olduğumuz bir düzeni ve o düzenin ömrüne ömür katmak isteyenleri karşımıza almış olacağız. Yani, daha bir süre, tek başımıza iktidara gelsek bile, halk çoğunluğunun desteği ile iktidara gelsek bile, daha biz bir süre, bir anlamda muhalefette kalacağız, düzene karşı muhalefet görevimizi sürdüreceğiz. Ancak, halk iktidarı tam anlamıyla gerçekleştiği vakit, demokratik solda bir partinin gerçek iktidarından söz edilebilir. O ana, o aşamaya gelinceye kadar CHP, büyük çoğunluğa dayanarak hükümet kurabilse bile, gerçek anlamda iktidara gelmiş olamayacaktır. Bunun için de halk iktidarını gerçekleştirebilmek için de, halkın ekonomik alanda örgütlenmesini hızlandırmamız, etkinleştirmemiz ve desteklememiz gerekir. Hükümette olsak da, hükümette olmasak da bunu yapmamız gerekir.

HÜKÜMET, SORUNU

Bugün CHP'nin gerçek durumu şudur ki, kendi istediği, özlediği özgürlüğü demokrasinin bütün kurallarını hükümette kendisi olsa bile işletebilecek durumda değildir. Bu gerçeğe gözümüzü kapatamayız. Bize göre Türkiye'de düşünce, anlatım ve örgütlenme özgürlüğüne konan bazı sınırlamalar, demokrasiye aykırıdır. Biz hükümetteyiz ve bu sınırlamaları kaldıramıyoruz. Kaldırmaya parlâmentodaki gücümüz yetmiyor, başında bulunduğumuz koalisyon hükümetindeki gücümüz yetmiyor. Düzen olduğu gibi devam ederken, düzenin bütün kurumları olduğu gibi devam ederken, öyle sanıyorum ki biz, bu yıl gelir dağılımında Türkiye tarihinin belki de en büyük adaletini sağlamış bulunuyoruz. Birkaç aylık hükümet dönemimizde büyük çoğunluğu ile köylünün ve işçinin millî gelirden şimdiye kadar alabildiğinin bir hayli üstünde bir pay alabilmesini sağlamış bulunuyoruz.

Yedi sekiz aylık bir kısa ömrü bulunan hükümetimiz döneminde liseyi bitirenlerin hepsi ilk kez bu yıl yüksek öğrenim yapma olanağına kavuşabilmiştir.

Kısa bir hükümet dönemi sonunda dış politikada Türkiye, artık en güçlü devletlere karşı bile haklarında direnebilecek bir etkinlik düzeyine erişmiştir.

Batı Anadolu'daki yoksul yörelerin dilediği ürünü yetiştirebilme hakkı, dünyanın direncine ve tehditlerine rağmen gerçekleşirken bu hükümet zamanında yalnız o yörelerin, o bölgelerin halkı güçlenmedi, aynı zamanda Türkiye, çok daha güçlü ve dünyada çok daha itibarlı, saygın bir ülke haline gelmiş oldu.

Rum sermayesi ile yabancı sermaye işbirliğinin ezdiği, köleleştirmek istediği Kıbrıs Türk halkını ezilmekten, tutsaklıktan, kölelikten kurtarıırken, yalnız onları kurtarmış olmadık, aynı zamanda Türkiye'yi de dünyada hatırı sayılan bir devlet durumuna getirmeyi başarabildik. Bizi, daha solumuzdan, bilimsel sosyalizm açısından, eleştirenlerden hepsi değil, fakat küçük bir kısmı Kıbrıs Barış Harekâtını da eleştiriyorlar, bunu emperyalizmin bir oyunu olarak, kapitalizmin bir oyunu olarak görüyorlardır. Oysa, yıllardır Kıbrıs'ta Türkler, dünya kapitalizminin sömürüsü altındaydılar, o zaman hiç sesleri çıkmıyordu.

Bizim dışımızdaki sol akımlar darmadağın olurken, CHP'nin oluşturduğu demokratik sol akım, en zor şartlar altında hükümet kurabilecek duruma gelmiştir. Bu yana geçen bir yıl içinde, demokratik sol doğrultudaki CHP, bugün seçim yapılırsa, tek başına oyların çoğunluğunu alabilecek duruma gelmiştir.

Demokratik sol kavramının, demokratik özünü tartışamayız. Çünkü demokratik kavramın demokratik özünde, halka inanmak vardır.

Bugün için hükümette kalamayabiliriz, bugün için yeni bir hükümet kuramayabiliriz. Bunların hiç bir önemi yoktur. Bize yeni adımlar attırmayacak hükümetler içinde yer almaktansa, hükümetlerin dışında kalmayı tercih ederiz. Halk iktidarını gerçekleştiremeyecek hükümet formülleri içinde kendimizi eritemeyiz. Halk, iktidar oluncaya kadar zaten biz hükümet kurabilirsek de, bir anlamda halkın muhalefeti olacağız. Halkın iktidarını gerçekleştirme yolunda biz, halkın muhalefeti olarak da ilerleyebiliriz. Herhalde, elimizin kolumuzun bağlı kalacağı hükümetlerle ilerleyebileceğimizden çok daha hızlı ilerleyebiliriz.»

29 Ekim 1974

● Turan Güneş, Türkiye'nin Makarios'u Kıbrıs Devlet Başkanı olarak tanıyamayacağını söyledi. Aynı konuda bir demec verene Denktaş ise «Makarios dönerse Klerides ile yaptığımız anlaşmalar geçersiz kalır» dedi.

● INSA'daki 280 işçi tarafından sendika seçme özgürlüğü için sürdürülen direnişi desteklemek amacıyla Ambarlı Elektrik Santralinde çalışan ve TES-İŞ Sendikasına bağlı 300 işçi bir «dayanışma yürüyüşü» yaptı.

● Hükümet bunalımı sürüyor. AP Genel İdare Kurulu, AP'nin cevabının en erken 1 Kasım'da açıklanacağını belirtti. CHP ve AP arasında, seçim sistemi üstüne bir takım gizli pazarlıklar yapıldığı söyleniyor. Bu

arada, AP Genel İdare Kurulu çok önceleri almış olduğu CHP ile koalisyon yapma kararını kaldırdı.

● Kıbrıs konusunu görüşmeye başlayan Birleşmiş Milletler Özel Siyasi Komisyonunda konuşan Kıbrıs Türk Toplumları sözcüsü Vedat Çelik, «Rum tasarısının kabulü haline toplumlar arasındaki ikili görüşmelerin kesileceğini» söyledi. Bazı tarafsız ülkeler «uzlaştırıcı bir karar tasarısı için» yoğun çalışma yapıyorlar.

● Rabat'taki Arap Zirve Konferansı'nda, Ürdün Kralı ile FKÖ lideri Arafat'ı uzlaştıracak bir karar tasarısı, oybirliği ile kabul edildi. Karar tasarısı temel ilke olarak «Filistin halkının kendi kaderini kendisinin tayin etmesi hakkının dokunulmazlığını ve değiştirilmezliğini» benimsiyor.

FİLİSTİN DEVLETİNİ FİLİSTİN KURTULUŞ ÖRGÜTÜ KURACAK

Son on gün içinde dünya nın «dinamik kutularından» biri olan Orta Doğu'nun kaderi üzerinde büyük rol oynayacak iki toplantı birden yapılmış ve yıllardır ulusal kurtuluş savaşı veren Filistin halkı zafere bir adım daha yaklaşmıştır. Önce Rabat zirve toplantısında Arap liderleri, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün Filistin halkının tek temsilcisi olduğunu kabul etmişler, daha sonra da, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Filistin sorununu görüşürken Yaser Arafat'ı resmen Filistin temsilcisi olarak dinlemiş ve, bir Filistin devletinin kuruluşu yolunda ilk önemli adımlar atılmıştır.

Rabat zirve toplantısı hem Arap ülkeleri hem de Filistin sorunu için gerçekten çok önemli bir yer işgal etmektedir. Bu zirve, bir bakıma, Ürdün'ün cüce kralı Hüseyin'in çöküşü, Filistin Kurtuluş Örgütü lideri Yaser Arafat'ın ise, yükselişi olarak kabul edilmektedir. Kukla Kral Hüseyin ikinci dünya savaşından sonra tarafından kurdurulan Ürdün Kırallığının Filistin halkının tek temsilcisi olduğunu yıllarca iddia etmiş ve siyonist liderlerle gizli görüşmeler, pazarlıklar yapmıştır. Ancak Filistin gerilla örgütleri Ürdün'ü hiç bir zaman kendi temsilcileri olarak kabul etmemişler ve 1970 yılında Hüseyin'in kendilerini yaptıklarını unutmamışlardır. Hüseyin'in yüzlerce

insanın kanını dökerek Filistin halkını kendi topraklarından söküp atması ve mülteci kamplarında yaşamaya mahkum etmesi unutulacak olaylardan değildir.

Üstelik Hüseyin, yine yılarca tutucu Arap liderlerinin, özellikle kendisi gibi emperyalist yordakçısı olan Kral Faysal'ın desteğini görmüştür. Ancak Rabat zirve toplantısında işler tersine dönmüştür. Bugün bütün Arap hakları, Filistin gerilla örgütlerine karşı büyük bir sempati beslemekte ve haklı mücadelerini desteklemektedirler.

Orta Doğu'nun uluslararası sermayenin yordakçısı olan tutucu kıralları, şeyhleri, emirleri, zaten diken üzerinde oturdukları için, halklarının bu eğilim ve sempatilerini görmezlikten gelememişlerdir. Ayrıca Orta Doğu'da İsrail'in varlığı, Arap sermayesinin çıkarları açısından da daimi bir tehlike arz etmektedir.

İşte bu yüzden, Fas'ın Rabat kentinde yapılan Arap zirve toplantısı Hüseyin'in yenilgisi ile sonuçlanmış ve Arap liderleri Orta Doğu'nun çehresini değiştirebilecek bir kararı oy birliği ile vermişlerdir. Hüseyin gizli yapılan oturumlarda Şeria nehrinin İsrail işgali altındaki Batı yakasından Kırallığın bir parçası olarak bahsetmiştir. Hem bu yüzden, hem de İsrail'in Filistin'in tek tem-

silcisi olarak kendini tanıması bahanesiyle Orta Doğu'da barış yolunun ve Filistin sorununun hallinin sadece kendinden geçtiğini iddia etmiştir. Suriye, Irak, Cezayir liderleri Hüseyin'e kesinlikle karşı çıkarak, Filistin Kurtuluş Örgütünü sonuna kadar desteklediklerini bildirmişlerdir. Hüseyin tam Mısır ve Suudi Arabistan'dan yardım umarken bu iki lider ve diğer tutucuların ağızlarını bile açmadıkları görülmüştür. Ya plan oylamada İsrail işgali altındaki Batı yakasını kur tarma sorumluluğu Filistin Kurtuluş Örgütüne verilmiş, böylece örgüt sadece bir «ceph» olmaktan çıkıp tam anlamıyla bir siyasi örgüt niteliğine bürünmüştür.

Filistin Kurtuluş Örgütü bir zafer kazanmıştır. Bu arada Hüseyin'in kırallığının en verimli, en zengin kısmı da elinden gidivermiştir. Artık Orta Doğu gözlemlerinin birleştiği nokta, Hüseyin'in bir Kırallıktan çıkıp bir «emir» haline geldiğidir. Ancak Arap devletleri Hüseyin'in ağızına bir parmak bal çalmışlardır. Rabat zirvesinde Hüseyin'e 4 milyar 200 milyon, Filistin Kurtuluş Örgütüne de 700 milyon lira verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu 700 milyonun şimdiki kadar bir gerilla örgütüne elde edilen en yüksek yardım miktarı olduğu bildirilmektedir. Amerika'nın İsrail'e aynı miktarı vermesi halinde

ödemeler dengesindeki açığın büyüyeceği söylenmektedir.

Rabat zirvesinin sonucunda, sürgünde bir Filistin hükümetinin kurulacağı da artık belli olmuştur. Kral Hüseyin bu sürgün hükümetini derhal tanıyacığını hatta Ürdün'e yaşayan Filistinlilerin Ürdün Uyuğunda yada Filistin uyuğunda kalmak arasından tercih yapabileceklerini söylemekte, daha doğrusu söylemek zorunda kalmaktadır.

Öte yandan, Filistin için ikinci ama belki birincisinden daha da önemli olay, Yaser Arafat'ın Birleşmiş Milletlerde de Filistin halkının tek temsilcisi olarak kabul edilmesi ve Birleşmiş Milletlerde günümüzün en önemli konuşmalarından birini yapmasıdır. İsrail de legelerinden başka bütün Birleşmiş milletler delegelerinin katıldığı ve sık sık ayakta alkışlarla kesilen bu konuşma kahraman Filistin halkının ulusal kurtuluş mücadelesinde önemli bir noktanın simgesidir. Böylece emperyalizm hakkı bir mücadele karşısında bir kez daha yenilgiye uğramaktadır Filistin halkının önünde daha çetin bir yol bulunduğu muhakkaktır ancak diplomasi alanında kazanılan bu zaferi diğerleri de izleyecektir.

New York'ta ve Birleşmiş Milletlerde büyük güvenlik tedbirleri arasında bir devlet başkanı olarak karşılanan Yaser Arafat, 90 dakikalık konuşmasını, da, Filistinlilerin Müslüman, hristiyan ve musevilerin

erinin eşit koşullarda yaşayabileceği, aynı haklara sahip olabilecekleri, aynı görevleri yapacakları, ırk ve din ayrımı olmayan bir devlet istedikleri üzerinde durmuştur. «Ben bir asiyim ve amacım özgürlüktür. Hal kımın kendi toprakları üzerinde ulusal egemenliğini kurması için size çağrıda bulunuyorum» diyen Arafat «geleceğin Filistin'inin» sadece 1948 de İsrail'in kurulması ile yerlerinden olan Filistinlileri değil, aynı zamanda laik bir devlet altında hristiyan ve musevilerle birlikte yaşayan diğer müslümanları da içereceğini söylemiştir. Arafat konuşmasında, «devrimci ile terörist arasındaki fark mücadele sebeplerinde yatar. Kim olursa olsun, adil bir gaye güden, vatanının işgalciler, ve sömürgecilerden kurtuluşu ve özgürlüğü için mücadele eden kişi terörist olarak adlandırılmaz. Yoksa İngiliz sömürgecilere karşı bağımsızlık mücadelesi veren Amerikan halkı da terörist sayılırdı.» demiştir.

Kendisine verilen konuşma hakkının ırkçılık ve emperyalizme karşı mücadele eden bütün kurtuluş hareketlerine de verilmesini tavsiye eden Arafat'ın bir sözü bütün basın yayın organlarında yer bulmuştur «Buraya bir elimde zeytin dalı, diğer elimde bir özgürlük savaşçısının silahı ile geldim. Zeytin dalının elimden düşmesine izin vermem.»

Peki bütün bunlara karşılık İsrail ne yapmaktadır? İsrail, emperyalizmin

ve maşalarının içinde bulunduğu büyük yanlışlardan birine düşmüştür. Henry Kissinger'in kişisel bacağı hırsıyla da pekîşen siyaseti de eklenince, emperyalizm Orta Doğu politikasına bir yanlış daha katmış, Arapların bir gerilla örgütünü tanımayacakları varsayımından hareket etmiştir. Oysa Filistin kurtuluş örgütünün haklı mücadelesi, Uluslararası işçi hareketinin, sosyalist kampın ve Arap halklarının desteği de eklenince, siyonizmin Orta Doğu'da sürdürmek istediği «ne savaş ne barış hali» suya düşmüştür. İsrail şimdi kısmi seferberlik halindedir. Bölge de patlama her an beklenmektedir. Bir yandan da «savaşın kaçınılmaz olduğu ve bunun muhtemelen bir nükleer savaş olabileceği» tehditlerini yağdırmaktadır. Kendisi gibi emperyalizmin yardakçısı olan Kral Hüseyin yerine Filistin Kurtuluş Örgütü ile Cenevre Barış Konferansı masasına oturmaya kesinlikle niyetli değildir. İsrail egemen sınıfları ve dünya emperyalist ve uluslararası siyonizm çevreleri barıştan korkmaktadırlar. Çünkü adil bir barış, yeni yeni işgallerden, ve bu işgal altındaki toprakların sömürgeleştirilmesinden vazgeçmek demektir. İsrail ve amerikalı parabolcuları işgal altındaki arap topraklarını yağma ederek, silah satarak ellerine geçirdikleri süper karlılardan vazgeçememektedirler. İsrail'de kurulan «savunma» endüstrisi fazla tehlikeli olmayan kü

çük savaşlar, ve siyonizmin «ne savaş ne barış» planı yüzünden büyük kârlar getirmektedir. İsrail komünistlerinin de belirttiği gibi, saldırı ve genişleme politikası, bugün ülkeyi git tikçe artan bir şekilde Amerika tekellerine bağlamıştır. İsrail'in bütün mallı guruplarının yabancı sermaye ile göbekten bağlı olduğu da çok iyi bilinmektedir. İşte İsrail'de mevzilenen emperyalizmin işine,

Filistin sorunun çözümlenmesi yolunda atılan bu adım ve Filistin Kurtuluş Örgütünün kendini bütün dün yada bileğinin hakkıyla kabul ettirmesi gelmemektedir. Onlar için 1973 savaşından önceki durum en iyi durum olarak görülmüş, hatta savaşın sonraki durumu bile ehven-i şer olarak kabul edilmiştir. Uluslararası özellikle de ABD Finans - kapitalinin yordakçısı siyonist liderler için, sa

dece saldırgan emeller uğruna bozuk para gibi harcanabilecek piyonlar olan İsrail halkı da, artık yavaş yavaş uyanmaktadır. Zaten Filistin sorunundaki çözüm yolunun, uluslararası işçi sınıfının desteğinden, Arap halkının bağımsızlık mücadelesinden geçtiği kadar, İsrail halkının uyanışı ve emperyalizme karşı mücadele azmi sonucunda halkların zaferinden de geçtiği asla unutulmamalıdır.

30 Ekim 1974

30 Ekim 1974

● Hükümet Bunalımı ile ilgili herhangi bir gelişme olmadı. Ecevit CHP Merkez Yönetim Kurulunda yaptığı bir konuşmada «AP'den olumlu yada olumsuz bir cevap bekliyorum» dedi. AP «yetkili organlar», hükümet sorununu görüşmeye devam ediyor.

● Arap Zirve Konferansı'nda petrolün silâh olarak kullanılmaması» kararlaştırıldı. Kararı açıklayan Ürdün Kralı Hüseyin «Bu karara vardık çünkü petrol iki yüzü keskin

bir kılıç» dedi.

● İtalya'da hükümeti kurma görevi Aldo Moro'ya verildi. Moro'ya görevi veren Leone'nin «Komünist Partisi'ni dışarıda bırakan bir koalisyon hükümeti» konusunda ısrarlı olduğu bildiriliyor. Ancak iyi haber alan kaynaklar Moro'nun de başarı kazanamayacağından emin görünüyorlar.

● ABD Başkanı Ford, Kongre'nin Türkiye'ye yardımı kesme kararını tekrar eleştirdi. «Kongrenin hata işlediği yolundaki kanaatim değişmemiştir» dedi.

31 Ekim 1974

● Kıbrıs sorunu Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda görüşülmeğe başlandı. Genel Kurul'da bir konuşma yapan Yunanistan Dışişleri Bakanı Bitsios, Türkiye'yi, «baştan beri taksim peşinde olmakla» suçlarken, ABD ve Sovyetler Birliği delgeleri arasında sert tartışmalar oldu.

● Federal Almanya hükümeti bir süre önce alınan bir kararını resmen açıkladı. Buna göre 350 bin turist işçi en kısa zamanda sınır dışı edilecek. Aynı karara göre Almanya 1975'te Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya'dan hiç işçi almayacak.

● Millî Güvenlik Kurulu halen 10 ilde devam etmekte olan sıkıyönetimin

Ankara, İstanbul, Adana ve İçel illerinde bir ay daha devam etmesi, öteki illerde ise kaldırılması için hükümete tavsiyede bulunmağa karar verdi.

● İrk ayrımı siyasetini resmen uygulayan Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletlerden çıkarılmasına ilişkin, üç Afrika ülkesi tarafından Güvenlik Konseyi'ne sunulan karar tasarısı üçe karşı 100 oyla kabul edildi. Ancak karara karşı oy kullanan ABD, İngiltere ve Fransa, oylamadan hemen sonra kararı «veto» ettikleri için, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin BM'den çıkarılması «reddedilmiş» oldu. Sonuç özellikle Afrikalı BM üyesi devletler arasında tepki yarattı.

● Hükümet Bunalımı ile ilgili görüşmelerini tamamlayan AP Parlamento grupları, ortak toplantı sonunda, Demirel'e «tam yetki» verdi.

● TBMM'nin yeni yasama yılına girmesi dolayısıyla yapılan grup yöneticileri seçimlerinde, AP dışındaki partilerde eski yöneticiler yeniden seçilirken, AP'de oldukça sürprizli sonuçlar alındı ve Demirel'e muhalefet edenlerden İzmir Milletvekili Ali Naili Erdem, AP Millet Meclisi Grup Başkan Vekilliğine seçildi.

● Makine Kimya Endüstrisi Kurumunun Ankara'daki işyerlerinde çalışan 4 bin 500 işçi, Metal-İş Sendikası ile Çağdaş Metal-İş Sendikası arasındaki yetki uyuşmazlığı ile ilgili olarak direnişe geçti ve oturma grevine başladı. Direnişin, MHP eğilimli bir kadronun yönetimini elinde tuttuğu Metal-İş Sendikası tarafından yürütüldüğü bildiriliyor.

● Yeni Bir geziye çıkmış bulunan ABD Dışişleri Bakanı Henry

Kissinger'in 8 Kasım günü Türkiye'yi ziyaret edeceği «resmen» açıklandı. Bu arada ABD'nin Ankara büyükelçisi ile görüşen Başbakan Ecevit'in «hükümet kurulamamış olmasına rağmen Kissinger'in gelmesinde hiç bir sakınca olmadığı» konusunda teminat verdiği söyleniyor.

● Bakanlar Kurulu, Sıkıyönetimin 6 ilde kaldırılması, 4 ilde ise bir ay daha uzatılması konusunda millî Güvenlik Kurulu tarafından alınan tavsiye kararını aynen kabul etti.

● Devletleştirilen özel yüksek okulların bir çoğunda öğrenciler antidemokratik yönetmelikleri protesto amacıyla boykota başladılar. Özellikle İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerine bağlı yüksek okullarla Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademileri Yüksek Okullarındaki boykotlara karşı, okul idarelerinin ve polislin yaptığı baskılar protesto ediliyor.

● BM Bloksuzlar grubu, BM genel kurulu'na Kıbrıs konusunda yeni bir karar tasarısı sundular.

Birleşmiş Milletler'in Kıbrıs konusunda aldığı karar

Kıbrıs meselesini görüşen, uluslararası barış ve güvenlik için bir tehlike teşkil eden Kıbrıs bunalımının devam etmesinden büyük endişe duyan, meselenin, geçikmeksizin, Birleşmiş Milletlerin gaye ve ilkelerine uygun olarak, barışçı yollarla çözülmesi ihtiyacını hatırdan çıkarmayan, görüşmeler sırasındaki konuşmaları dinleyen ve Kıbrıs konusunda özel siyasî komisyonun raporunu gözönünde bulunduran Genel Kurul'u

1 — Bütün devletleri, Kıbrıs Cumhuriyetinin egemenlik, bağımsızlık ve toprak bütünlüğüne ve hiç bir bloka dahil olmasına saygı göstermeye ve Kıbrıs Cumhuriyetine yönelmiş her türlü hareket ve müdahaleden kaçınmaya çağırır.

2 — Kıbrıs Cumhuriyetindeki bütün yabancı silâhli kuvvetlerin ve yabancı askerî varlık ve personelin sûratle çekilmesini ve Kıbrıs'ın işlerine her türlü yabancı müdahaleye son verilmesini diler.

3 — **Kıbrıs Cumhuriyetinin anayasal düzeninin Kıbrıs Rum ve Kıbrıs Türk cemaatlerini ilgilendiren bir mesele sayar.**

4 — İki cemaatin temsilcileri arasında eşit şartlar altında ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin arabuluculuğu ile temas ve görüşmelerin devam etmesini tavsiye eder ve tarafları, temel ve yasal haklara dayalı, ve tarafların serbestçe ve karşılıklı olarak kabul edebilecekleri siyasi bir çözüm bu lunması için görüşmeleri devam ettirmeye çağırır.

5 — **Bütün mültecilerin güvenlik içinde evlerine dönebilmeleri lüzumunu belirtir ve tarafları bu yönde âcil tedbirler almaya çağırır.**

6 — Bu kararın hükümlerinin uygulanmasını sağlamak amacıyla, Birleşmiş Milletler çerçevesinde, gerektiği takdirde görüşmeler dahil olmak üzere her türlü çabaların devam edeceğini ve böylece Kıbrıs Cumhuriyetinin temel hakkı olan bağımsızlık, egemenlik ve toprak bütünlüğünün teminat altına alınmış olacağını ümit eder.

7 — **Genel Sekreterden Kıbrıs'ın bütün halkı için Birleşmiş Milletler insancıl yardımını devam ettirmesini ister ve bütün devletleri buna katkıda bulunmaya çağırır.**

8 — Bütün tarafları, gerektiği takdirde takviye edilebilecek olan Birleşmiş Milletler Barış Gücü ile işbirliği yapmaya devam etmeye çağırır.

9 — **Genel Sekreterden ilgili taraflar arasında arabuluculuğunu devam ettirmesini ister.**

10 — Genel Sekreter, bu karar tasarısını Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin dikkatine sunmaya çağırır.

2 Kasım 1974

● Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Makina Kimya Endüstrisi Kurumu'nun Ankaradaki işyerlerinde 4 bin 500 işçinin giriştiği oturma grevini yasakladı ve 117 işçiyi gözaltına aldı. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nın konuyla ilgili bildirisinde «...kanunen alınmış bir grev kararı olsa dahi grev uygulamasına geçilmemesi...» şeklinde bir ifade dikkati çekiyor.

● Kimya İş Sendikası, INSA Fabrikasında işverenin, işten atılan arkadaşları ile ilgili olarak giriştikleri direnişte jandarma vasıtasıyla baskı yaptığını ve işçilerin «süngülerin gölgesinde» çalıştırıldığını belirterek, durumu Başbakana çektiği bir telgrafla protesto etti.

● Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda Kıbrıs ile ilgili görüşmeler sona erdi. Genel Kurul Hindistan, Yugoslavya, Mali ve Cezayir tarafından hazırlanan tasarımı oybirliği ile kabul etti. Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs delegelerinin de karara «kabul» oyu kullanmaları ilgi çekti. Gerek Türk, gerek Yunan delegeleri, Genel Kurul kararını değerlendirmiyorlar. Bu arada Türkiye Dışişleri Bakanı Turan Güneş, BM Genel Kurulu çalışmalarında Yunanistan Dışişleri Bakanı Bitsios'la gizli görüşmeler yaptığı yolundaki haberleri doğruladı. Güneş'in açıklaması, iki ülkenin Kıbrıs konusunda anlaşmaları şeklinde yorumlanıyor.

Halk birliğinin kuruluşu

Aşağıda, Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL) genel Sekreteri Ezekias Papayannu ve Merkez Komitesi Sekreterliği ve Polit Büro üyesi Dinos Konstantinu'nun Kıbrıs konusundaki yorumları yer almaktadır. Papayannu'nun yorumu, Kıbrıs'daki Faşist Sampson darbesinin ve Türkiye'nin müdahalesinin hemen öncesinde Akel'in 13. Kongresi üzerine yazılmıştır. Konstantinu'nun yorumu ise, faşist darbeden ve müdahaleden sonrasına aittir.

Ezekias PAPAYANNU

Gerginlik ve zıtlıkla mücadele ile karşılaşmadan yumuşama ve işbirliğine doğru gidilirken, uluslararası durumda kararlı bir dönüm noktası yaklaşmaktadır. 28 Nisan'da sona eren AKEL'in 13. Kongresi, uluslararası durumun bu karmaşıklığı içinde oluştu; gelişti.

İsrail saldırılarına, komşumuz Suriye'ye karşı silâhlı kışkırtmalar ve Lübnan'a barbarca hava saldırıları düzenlemiştir. Kapitalizmin derinleşen uluslararası ekonomik ve politik bunalımı, başta ABD ile AET ülkeleri arasında olmak üzere, dünyanın belli başlı kapitalist ülkeleri arasındaki zıtlıkları derinleştirmiştir.

Şimdiki yumuşama, emperyalizm ve neofaşizmin saldırı planlarını terk ettiği anlamına gelmemektedir. Gerçek şunu göstermektedir ki, yakın geçmişte Şili'de yaptıkları gibi, onlar şu veya bu ülke üzerine reaksiyoner, neofaşist rejimleri zorlama olanağını bekliyorlar. Faşizmin dayanakları, İspanya, Yunanistan vd. yerlerde, dahası, Güneydoğu Asya ve Ortadoğu'daki gerginlik noktalarında hala varlığını sürdürmektedir.

Barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyalizm ile savaşçı emperyalist ve neofaşist çevreler arasındaki kesin mücadele devam etmektedir. Yumuşama doğru dönüş bir gerçektir, ama dünya barışı ve işbirliğinin önemli olan önceliği için, halkların uyanıklık göstererek karşı durmaları gereklidir.

Süveyş kanalı bölgesinden Mısır ve İsrail birliklerinin uzaklaştırılması ile, Kıbrıs'a karşı düzenlenen emperyalist oyunlar yeni bir döneme girdi. Bu saldırılar, EOKA-2 teröristlerinin silâhlı sabotajları, Başkan Makarios'a karşı düzenlenen müteaddit saldırılar ve Atina dikta rejiminden ultimatolar şeklinde kendini göstermiştir. Sina yarımadasındaki birliklerin çekilmesi, çok geçmeden gemilerin Süveyş Kanalından geçmeye başlamasına yol açtı. Böylece, emperyalistler için Kıbrıs'ın stratejik önemi artmış oldu.

Kıbrıs'ın Doğu ve Batı ile Kuzey ve Güney arasındaki dört yol ortasında bulunması nedeniyle, Ada, Asya ve Afrika arasında önemli bir bağlantı halkası olup, ilerici Arap rejimleri ile sosyalist ülkeler arasında İspanya ve İtalya'dan Yunanistan, Türkiye, Kıbrıs ve İsrail'e kadar uzanan bir tarafsız bölge oluşturmada emperyalist strateji planlarında anahtar bir elemandır.

Cumhuriyete karşı hazırlanan yeni oyunun arkasında, emperyalizmin erişilmesi uzak amaç ve çıkarları yatmaktadır. Süveyş kanalını temizlemekle ilgili

olduğu ileri sürülen ve Kıbrıs'taki bir İngiliz üssü olan Dikelya'daki Amerikan deniz piyadelerinin varlığı bu çıkarların ne olduğunu açıklamaktadır.

EOKA-2 tedhiscileri ile faşist ekstremistlerin eylemleri, milliyetçilik propaganda ve Enosise ilişkin konuşmalar, Kıbrıs'ı bölmek veya bir yana-Türk kon domiumu kurmak ve adayı NATO'nun bir kalesi haline sokmak için, emperyalistlerce hazırlanan plânlarla hızlandırılmaktadır.

Emperyalistler kendi planlarını Kıbrıslılara uygulamak için milyonlarca dolar ayırmışlardır. Halkı parçalamak ve direnişini kırmak için, antikomünist propaganda kullanılmıştır. Bu propaganda, hergün başında, demokrasi ve hukuk düşmanı görüşlerin açıklanması suretiyle yürütülmektedir. Antikomünist basının küçük bir satışı vardır ve aşikar bir şekilde para yardımı görmektedir. Emperyalist ellerindeki asıl güçten yararlanarak, Kıbrıs üzerine faşist zulmü uygulamak isteyen emperyalist ve neofaşistler, başta gençlik olmak üzere halkın ulusal duygularını sömürmektedirler.

Eskiden olduğu gibi şimdi de, emperyalistlerin amacı, faşist ekstremistlerin yönetimi ellerine geçirebilecekleri ve işçi sınıfının partisi AKEL ile diğer çalışan halkı vuracakları bir darbe hazırlamaktır. Kıbrıslılar ve Yunan halkına karşı bu (komployu) düzenleyip, finanse etmekte olan emperyalist kuruluş, Atina'dan yönetilmekte olup adı CIA'dır. General Grivas'ın ölümünden sonra, Atina askerî diktatörlüğü, maskelerini de kaldırmış ve en reaksiyoner NATO çevrelerine ait plânın açık uygulayıcısı haline gelmiştir.

Emperyalist komploya ayrıca Türk reaksiyoner ve şovenistleri de katılmak tadır. Bu, onların görüşmelerdeki uzlaşmazlıkları, Kıbrıs halkının demokratik güçlerine karşı düşmanlıkları ve devlet içinde devlet kurma ısrarlarında görülmektedir.

Ulusal Muhafız Ordusu, kendini yasaların üstünde görmektedir. Bazı yüksek rütbeli subaylar çatışmaya girmişlerdir. Ve Cumhuriyetin kanunla seçilmiş Başkanının düşmanları gibi davranmakta, bir darbeye zemin hazırlamak için çabalamaktadırlar. Müteaddit defalar UMO kamplarından silâhlar kaybolmuş ve EOKA-2'nin elinde bulunmuştur. Solcu görüşleri veya Devlet ve onun başkanına bağlılıkları dolayısıyla, subayların, sivilleri dövdükleri birçok defalar görülmüştür, Tam anti komünist bir beyin yıkama yöntemi uygulanmaktadır. Mahkemeler, bazı Ulusal Muhafız subayları gibi davranmaya zorlanmaktadırlar.

Böyle olmakla beraber, Kıbrıs düşmanlarının darbe plânları, ciddi gerilemelere maruz kalmıştır. Bunun nedenleri şunlardır: Halk ve hükümetin birliği, AKEL'in sürekli, halk birliği ile uluslararası dayanışmanın devamı için gösterdiği destek; özellikle Kıbrıslıların büyük dostu ve savunucusu güçlü Sovyetler Birliği tarafından gösterilen güçlü ve hiçbir çıkara dayanmayan destek.

Akdeniz'deki Sovyet donanmasının varlığı, bu bölgede ulusal bağımsızlık ve sosyal ilerleme için savaşıyan hem Kıbrıs halkı hem de diğer halkları koruyan bir kalkandır.

Buna rağmen, AKEL'in 13. Kongresi şu önemli nokta üzerinde durmuştur: Parti ve halkın, düşmanın caniyane plânlarından vazgeçtiğini sanarak oturup kalması, çok ciddi, gerçekte ölümcül bir hata olacaktır.

Şimdiye kadar Kıbrıs'ı emperyalist oyunlardan kurtarmış olan, halkın birliği ve kitlesel hareketi, devlet güvenlik güçlerinin erken davranışı ve uluslararası dayanışma ve destektir.

AKEL, kurtuluş mücadelesinde başarı için, ilk gereklilik olan yurtsever birliğin önde gelen savaşçısı ve bayraktarıdır. Düşmanlarımızın, Kıbrıslıları bölmek ve 'emperyalizmden tam bağımsızlık, olan esas amaçlarından halkı uzaklaştırmak için ideolojik ayrılıklardan yararlanmaları, ellerinden geleni yapmaları bir

rastlantı değildir. Kıbrıslıların savaşı henüz antiemperyalist, ulusal kurtuluş döneminde'dir. Bu durumda, ideolojik ve politik ayrılıklara bakmadan yurtsever birliğin korunması hem mümkün hem de gereklidir. Bu, özellikle, az bir nüfusa sahip küçük bir ada olan Kıbrıs için doğrudur.

Faşist ekstremistler, haksız olarak, AKEL'i zengin azınlık ile ittifak kurmak la suçlarlar. Mücadelenin henüz antiemperyalist ulusal kurtuluş döneminde olduğu gerçeğine bakmadan, parti içi anlaşmazlıkları körüklemek ve böylelikle, halkı bölmek ve emperyalizm yanlısı reaksiyoner emellerine daha kolay kavuşmak isterler.

Merkez Komite, Kongreye sunduğu raporda şunlar üzerinde durmuştur: Oluşturmayı başardığımız birlik, organik değildir; farklı politik grup ve kesimleri tek bir bütün halinde birleştirmemiştir.

Makarios ve onun politikası arkasında birleşen güçler; Bunlar birbirleri ile bağıantılı olmayıp karşılıklı temas yürütmüyorlar, çok seyrek anlaşmaya varmaktadır ve çoğu zaman aralarında anlaşmazlık ve çatışma vardır. Bundan da öte, Makarios'un ardındaki birlik, kişisel amaçlar, ya da şu veya bu ekonomik, sosyal veya politik sorunun çözümlenmesindeki güçlüklerle yıkılmayacak veya rahatsız olmayacak kadar güçlü bir politik tabana sahip değildir. Oluşturduğumuz birliğin ayırıcı karakterinin ışığında, aşağıdaki nokta özellikle önemlidir: Başkan Makarios'un ayrı sosyal sınıf, tabaka ve grupların çıkar ve sorunlarına objektif olarak yaklaşma yeteneği, parti içi ayrılıkları ve sınıf çatışmalarını şimdiki koşullar altına gereksiz yere şiddetlendirmemeyi amaçlayan partimizin durumu ve Makarios'un politikasını destekleyen örgütlü politik güçlere aramızda daha yakın ve daha sık temas kurulması yönünde istekli katkılarımız... Birlik için görevini yapmak, birliği güçlendirmek ve daha etkin bir hale getirmek isteyen herkes, bu belirleyici karakteri ve ondan doğan zayıflığı akına iyice yerleştirmelidir.

AKEL tarafından kazanılan birliğin bu kısa tanımılaması, bu birliğin yapısını anlamaya, onun ne kadar dengesiz ve cılız olduğunu ve halkın yurtsever birliği ile ilgili her soruna ne kadar dikkatlice yaklaşılması gerektiğini anlamaya yaradım etmektedir. Bu birlik, halkın günlük mücadeleleri sürecinde kurulmuştur. En büyük düşmanı da sekterliktir.

Kongre, Partinin kazançlarının gelişeceğini ve halkın yurtsever birliğinin, antiemperyalist, ulusal kurtuluş mücadelesinin bir desteği haline getirilerek, sonuca ulaşana kadar bunun kullanılacağını belirtmiştir.

Kongre kendini, Rum ve Türk Kıbrıslılar arasındaki ilişkilerin anahtarı olarak görmektedir. Rumlar, ada nüfusunun 4/5'ünü, Türkler de 1/5'ini oluşturmaktadır.

Geçmişte İngiliz sömürgeciler, emperyalistlerin «böl ve yönet» formülünü kullanarak, iki toplum arasındaki farklılıklardan yararlanarak Türk toplum liderliğinin desteğini kazanmışlardır. Sonuç, Aralık 1963'de karı dökülmesi, gittikçe artan güvensizlik ve kin olmuştur.

Türk toplumunun şovenist liderliği, gençliğe, Kıbrıslı Rumlara karşı nefret telkin etmeyi başarmıştır. İçinden Kıbrıs Rumlarının geçemediği ayrı bölgelerde, Kıbrıs Türklerinin kendilerini tecrit etmeleri olgusu ile «Türkten Türke» parolasının ekonomide uygulanması, Türkleri ayırarak ayrı bir devlet kurma plânlarının göstergesidir.

İlk bakışta ulusal çıkarları korumak gibi görünen bu politika, gerçekte Türk işçi sınıfına karşı yönelmiştir. Bundan yararlanan, sadece kendi soydaşlarının zararına çıkar sağlayan bazı Türk sömürücülerdir. Kıbrıs Türklerinin ekonomik de diğer sorunlarının çoğu, ayrılık üzerinde inatla ısrar eden ve Kıbrıs Rumları ile işbirliğini reddeden liderlerin şovenist politikasının meyvesidir.

AKEL Kongresi, cemaatler arası işbirliğine karşı olan politikanın, tüm halkın yararına olan tüm alanlarda işbirliği politikası ile değiştirilmesi gerektiğine işaret etmiştir.

Hem hükümet, hem de işçi sendikaları tarafından, bu doğrultuda bazı adımlar atılmış bulunmaktadır. Ekonominin Rum kesiminde çalışan Kıbrıslı Türklerin sayısının gittikçe artması ve sorunlarının çözümünde gördükleri yardım, tüm halkın çıkarları için iki toplum arasında güven ve ilişkilerin düzelmesine yaramaktadır. Kıbrıslılar arası görüşmeleri ilerletecek olan Türk toplumu ile işbirliği ve yaklaşma için, anlayışlı bir politikanın geliştirilmesi çok önemlidir.

İşçi sınıfının partisi AKEL, tüm Kıbrıslıların çıkarları doğrultusunda konuşmaktadır. İki küçük grubu oluşturan Ermeniler ve Maronitlerle beraber, Kıbrıs Türklerine kardeşlik ve işbirliği elini uzatmaktadır. Emperyalizm ortak düşmanımızdır. Tam ulusal bağımsızlığı kazanmak ve Kıbrıs'ı emperyalistlerin varlığından ve etkisinden uzaklaştırmak için ortak savaş vermeliyiz.

Kıbrıs görüşmelerinde esas ayrılık noktası, Kıbrıs Türk liderliğinin, gerçek federal kontrolü kabul etmeyen, bölgesel kendi kendini yönetime dayanan ve federal bir bayrak altında ayrı bir devlet kurmaktaki ısrarıdır.

Kıbrıs Rumları, Türk toplumunun eğitim, din ve kültür konularında Rum toplumunun müdahalesi olmadan karar verme hakkına kavuşacakları ve etkin devlet kontrolü altında geçerli yürütme yetkisine dayanan bölgesel kendi kendini yönetim hakkına sahip olacakları tek bölünmez bir devleti savunmaktadır. Her iki toplum da, orantılı olarak hükümet, parlamento vd. kamu kuruluşlarında temsil edilecektir.

Federasyon gerçek dışı ve kabul edilemez bir fikirdir; çünkü Kıbrıs Türkleri tüm adaya dağılmış bulunmakta olup, nüfus karışıktır. Bu ise federal ilkenin uygulanmasını olanaksız, haksız ve tehlikeli kılar. Federal bir devlet, sırf toplumlardan biri bunu istemediği için değil, durum bunu zorladığı için kurulmamıştır.

Kıbrıs'ın hiçbir parçası tamamen Türkler tarafından iskân edilmiş değildir. Bu koşullarda federal ilkenin uygulanması gayri tabii ve Rum toplumu ile günlük sürtüşme kaynağı olacaktır. Bunun yanında, her iki toplum için de zararlı olan, Kıbrıs'ın bölünmesi tehdidinde yol açabilecektir.

Kıbrıs'taki güncel koşulların gerekli kıldığı şekil, tek ve bölünmez bir devlettir.

Kongre ekonomik durumu da incelemiştir. Ekonomik gelişme Kıbrıs tarihinde ilk defa görülen ve büyük zarara yol açan 1972 ve 1973 kuraklığı ile dünya kapitalist sisteminin bunalımı sonucu yavaşlamış, öncelikle çok uluslu tekellerin faaliyeti ve aşırı kârlar peşinde koşmaları yüzünden, kapitalist dünya pazarında ki yükselen fiatlara ek olarak, Kıbrıs ticaret kapitalinde artan bir ihtiyaç ortaya çıkmıştır. Bunun sonucu olarak, ihtiyaç mallarının fiyatları yükselmiş ve özellikle düşük ücretli katagorilere dahil emekçi halk, acı bir durum içine düşmüştür.

AKEL, bir seri tedbirler üzerinde çalışmış ve bunları hükümete sunmuştur. İhtiyaç maddelerinin fiyatları ile halkın ekmeğiyle oynayan spekülâtörleri engellemek için bazı adımlar da öngörülmüştür. Parti, aşırı kârlar üzerine yeni vergiler ve genel olarak kârlar üzerinden vergilerin artırılmasını önermiştir. Fiat ve gelir politikasını çözümlenmede ve ulusal gelirin dağılımında daha eşit bir paylaşım istenmektedir.

Toplu sözleşmelere şartlar koyarak, artan fiatlara göre ücretlerin otomatik ayarlanması, haftalık ve aylık kazançları olanlar için büyük kazançtır. Bu enflasyon ve ekonomik kriz döneminde Kongremiz, tam bir fiat ve gelir politikasının, sert bir fiat kontrolünün sağlanmasını istemiştir. Kanun dışı kazançlar in-

çelenmeli, emekçi halkın gelirlerinin ulusal gelire paralel olarak gelişmesine çalışılmalıdır.

Kongre, ekonomik kriz ve enflasyonu sona erdirmek için, tarımsal ve endüstriyel üretimin artırılmasının gerekliliği üzerinde durmuştur. Konut politikası, başta düşük gelirli olanlar üzere emekçi halkın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmelidir.

Halk sağlığı politikası, parasız tıbbî yardım ve ilaç veren ulusal bir sistemi sağlamalıdır. Sosyal sigorta sistemi geliştirilmeli ve genişletilmeli; parasız eğitim tüm orta dereceli okulları kapsamlı ve 15 yaşına kadar öğrenim zorunlu olmalıdır.

Kongre ayrıca işçi, köylü, zanaatkâr, aydın, gençlik ve kadınların sorunlarını ve bunların meslekî, politik vb. kitle örgütlerinin güçlendirilmesiyle ilgili adımları tartışmıştır.

AKEL etkin bir kitle partisidir. Bu, partimizin tüm oyların %40.7'sini topladığı 1970 genel seçimlerinde doğrulanmıştır. Bunun diğer bir kanıtı Partimizin tüm kitle mücadelelerine ve Kıbrıs halkının geçmiş yıllardaki diğer eylemlerine olan kararlı katkısıdır.

Bu etkinlik, bağımsızlık ve parlak bir gelecek için halkın döktüğü kanlar ve yendiği güçlüklerle belirlenen bir gelişimin sonucu olan halkın sosyal, ekonomik, ulusal ve politik sorunlarını çözümedeki yarım yüzyıllık mücadelenin sonucudur.

Bu yarım yüzyılda Parti, birçok güç sorunla çarpışmak zorunda kalmıştı. Teorik eğitim ve tecrübe yetersizliği, parti liderliğinde bazı kişilerin tutumu ciddi bunalımlara yol açtı. Fakat bu, partiye bağlı sadık işçilere iyi bir ders oldu. Bunlara rağmen, AKEL her deneyden eskisinden daha güçlü, daha tecrübeli ve emekçi halkın dertlerini daha ehliyetli bir şekilde ele alabilir bir halde çıkmıştır.

Kıbrıs toplumunda AKEL'in durumu, ona çok önemli görevler yükler. Buna bağlı olarak, Kongre, örgütlenme ve politik çalışmaları genişletmeye karar vermiştir.

Bölgesel parti kolları canlı ve aktif bir durumda olmalı ve halkın hayatındaki tüm sorunları tartışmalı ve çözüm yolları aramalıdır. Parti kollarının toplantıları, üyeleri politik olaylara içiçe tutmaya çalışmalı ve bunların çözümü için, ilham verip kılavuzluk etmelidir. Böyle yüksek bir örgütsel ve politik çalışma düzeyini kazanmak için, parti organı sekreteri ve diğer üyeler her toplantıyı en iyi şekilde hazırlamalıdır.

Kadro sorunu özellikle güçlük arzeder. Orta veya yüksek öğrenim bilimsel veya politik eğitim yeterli değildir. Bunlar işçi sınıfı üniversitesiyle tamamlanmalıdır. İşçi sınıfı ve sosyalizme güven kazanmak ve partimizin yüksek idealeri için etkin bir şekilde savaşmak isteyen herkes bu güç üniversiteden geçmek ve sınıf mücadelelerinde devrimci tecrübe kazanmak zorundadır.

Marxizm-Leninizm, dünyadaki veya sözkonusu ülkedeki objektif sosyal koşullara bağlı ve soyut birşey değildir. Bu nedenle Marxist-Leninist dünya görüşünü, hüküm süren koşullara bakarak kılavuz olarak kullanmalıyız.

AKEL, Marxizm-Leninizm ve proleter enteryasyonalizmini kılavuz edinmiştir. Nihai amacımız toplumu sosyalist çizgide yeniden örgütlemektir. Kıbrıs'ın henüz özgür bir ülke olmadığını unutmuyoruz ve emperyalizmin varlığı ve etkisinin de farkındayız. Bu politik gerçeği görmeyen ve mücadelenin bugünkü aşamasını atlamakta ısrar edenler, işçi sınıfını gerçekte, antiemperyalist, ulusal kurtuluş hareketi aşamasında Kıbrıslıların baş düşmanı olan emperyalizmle mü-

cadelede tüm halkı toplumun sosyalist şekillendirilmesi mücadelesinde yenilgiye itmeye çalışmaktadır.

Olgunlaşmamış sosyalist sloganlar ve zamansız eylemler, sosyalizm amacını ve genel olarak halkın çıkarlarını zedeler. Bu, uluslararası işçi sınıfı hareketinden alınan bir derstir. Bütün dünyada on binlerce devrimcinin kanları paha sına öğrenilmiş bir derstir.

Kıbrıs'ta darbe

Dinos KONSTANTİNU

Dünya kamuoyunun dikkati Kıbrıs olaylarının gelişimine ve Kıbrıs üzerine çevrildi. Başpiskopos Makarios'un meşru hükümetine karşı, Yunan askerî cuntası tarafından yönetilen canıyane isyandan sonra, Kıbrıs'da son derece karmaşık ve patlamaya hazır bir durumun olduğu biliniyor. Durum başdöndürücü bir hızla değişiyor ve bugüne dek, hâlâ bir çok şey çözülmemiş durumda.

Bugün şu satırları yazdığım sıralarda, askerî darbe ile iktidara gelmiş olan, Kıbrıs'ın zorba «Başkan»'ı Sampson, istifasını bildirdi bile. Kıbrıs Devleti Başkanlığı görevleri, Kıbrıs temsilciler meclisinin (parlamento) başkanı, Glafkos Klerides tarafından üstlenildi. Söylentilere göre, Klerides başkanlık koltuğunda geçici olarak oturuyor.

Kıbrıs olaylarını kısaca özetleyecek olursak, Kıbrıs halkının yaşamış olduğu trajedinin birinci nedeni, Kıbrıs Millî Muhafızları Yunanlı askerlerin, Atina askerî cuntasının desteği ve Kıbrıs Cumhuriyetinin bağımsızlığının korunmasını istemeyen, Kıbrıs halkının özgürlüğünü yok etmek, onu baskı ve zulüm altında tutmak, Kıbrıs'ın ilerici güçlerinden kurtulmak isteyen NATO askerî blokunun bazı çevrelerinin onaylaması ile gerçekleştirdikleri, kallesçe eylemlerdir.

Olaylar tüm açıklığı ile göstermiştir ki, darbe, NATO'nun kurmaylarınca düzenlenmiş, ve müdahale açıkça, hiç gizlemeye gerek görmeden, faşist düzeni kurmak ve Kıbrıs'ı, NATO emperyalist blokuna bağımlı kılmak amacı ile Yunanistan Silâhlı Kuvvetlerinin yardımı sayesinde gerçekleştirilmiştir. Adada, Yunan askerî kuvvetleri, bir avuç Kıbrıs'lı kukla ile birlikte, emperyalizmin saldırgan tasarılarının uygulayıcıları olmuşlardır. Eğer tırnaklarına kadar silâhlı 1500 Yunan subay ve askerî darbeye katılmamış olsalardı, darbe başarısızlıkla sonuçlanır ve entrikacılar bir kaç saat içinde bozguna uğrarlardı.

Yunan cuntasının askerî müdahalesi, Cumhuriyetin meşru hükümetinin devrilmesi ve daha sonra da Kıbrıs'ın Türk Silâhlı Kuvvetlerince işgali sonucunu doğurdu. Partimiz, bu yeni saldırganlığı kesinlikle, halkımıza, özgürlüğüne ve onun demokratik haklarına yapılmış bir suikast olarak nitelendirdi. AKEL, halkı, mücadele ile kazanılmış hakların korunması adına direnişe çağırdı.

Kıbrıs bugün, Yunanistan, Türkiye ve İngiltere'nin üçlü işgali altında bulunuyor. NATO'nun üyesi bu üç ülke tarafından bölüşülmek ve tamamen bağımlılaştırılmak tehdidi altında, Kıbrıs halkı, ülkedeki ilerici hareketin tasfiyesi ve Karamanlis siyasî, iktisadî ve sosyal zaferlerin kaybedilmesi tehlikesi ile karşı karşıya. Ada, NATO'nun «batmaz uçak gemisi» durumuna dönüştürülmek ve komşu Arap ülkelerine, Arap ve Kıbrıs halklarının savunucusu Sovyetler Birliği'

ne karşı askerî bir provokasyon aleti haline getirilmek isteniyor. Temmuz ayı boyunca, Kıbrıs'da oynanan trajik olayların kaba taslağı bu. Nedenini nerede aramalı? Kıbrıs'ın önceki durumu nedir?

Uluslararası gericilik ve emperyalist girişimler, Kıbrıs Cumhuriyetinin bağımsızlığına ve barışçı dış siyaset çizgisine karşı uzun zamandan beri dolaplar çeviriyorlardı.

Kıbrıs halkı, bağımsızlığını, uzun ve çetin bir savaştan sonra kazandı. Şurası da bir gerçektir ki, Londra ve Zürih andlaşmalarına dayanan bu bağımsızlık, eksik ve sınırlı idi. Ve, o sıralarda bile, bu andlaşmalar, çoğunlukta olan Kıbrıs Rumları ile azınlıkta olan Kıbrıs Türkleri arasında sürtüşme tohumlarını barındırıyordu. Sömürgeci İngilizler, Kıbrıs topraklarının ortalama 100 mil karesini işgal eden askerî üslerini adada muhafaza ederken, kendilerini «garantör» devlet olarak tanıtan Türkiye ve Yunanistan, kendi askerî birliklerini Kıbrıs'a yerleştirmişlerdi.

1960'da, Kıbrıs Cumhuriyetinin bağımsızlığının tanınmasından beri, iç ve dış gericilik, yabancı müdahaleyi doğrulamak için, bir çok nedenler yaratmaya çalıştı. Atina tarafından desteklenen, gizli terörist örgütler, «Encosis», yani, Kıbrıs'ı Yunanistan'a katma parolası ile, yıkıcı faaliyetlerini, bir gün dahi ara vermeden sürdürdüler. Böylece, Adadaki Rum ve Türk toplumları arasında normal ilişkilerin kurulması önleniyordu. Rum ve Türk halkları arasında ilk silâhlı çarpışmalar, anayasanın farklı yorumu ve uygulanması ile 1963'de tahrik edildi, 1964 ve 1967'de aynı tahrikler tekrarlandı. Uyuşmazlığı körüklemeyi amaçlayan tahrik edici hareketlerde, açıkça, Kıbrıs'ı Doğu Akdeniz'de, Kuzey Atlantik Blok'unun askerî kalesi yapmayı hayal eden NATO'nun strateji uzmanlarının parmağı hissediliyordu. Kanların akmasından başka, bu çatışmalar önce Türkiye'nin ve daha sonra İngiltere'nin Kıbrıs'ın iç işlerine karışmalarını ve Birleşmiş Milletler birliklerinin adaya yerleşmelerini doğurdu. Bu arada, darbeden önceki son günlere kadar, iki toplum tarafından da kabul edilebilecek bir çözümün bulunması ve Kıbrıs sorununun Birleşmiş Milletler'in himayesi altında, barışçı bir yolla çözülmesi için Kıbrıs'da görüşmeler devam ediyordu. Normal ilişkiler, toplumlari arasında yavaş yavaş yerleşmeye başlıyordu.

Oysa, bu barışçı gelişim emperyalistlerin işine gelmiyordu. Kıbrıs devleti tarafından uygulanan tarafsızlık siyaseti, tüm ülkelerle, özellikle sosyalist devletlerle ve Sovyetler Birliği ile dostluk ve işbirliği siyaseti emperyalistlerin, özellikle Amerikan emperyalistlerinin hoşuna gitmiyordu. Kıbrıs hükümetinin demokratik iç siyaseti, Kıbrıs'da Emekçi Halkın İlerici Partisi AKEL'in kanunî çalışması, onların isteklerine uygun değildi. AKEL'in yurtsever politikası ve kitlelerin siyasi, iktisadi ve sosyal hakları için verdiği uzun mücadele sayesinde hazanmış olduğu etki ve büyük güç de onların emellerine uygun değildi.

İşte, bu nedenle, Kıbrıs Cumhuriyetinin varlığının ilk gününden itibaren, ona karşı tuzaklar kurmaya ve plânlar hazırlamaya başladılar. Herşeyden önce, Kıbrıs hükümetini ve Cumhurbaşkanı Makarios'u kendi saflarına kazanmaya çalıştılar. Bu deneyin başarısızlığa uğramasından sonra, Makarios'a karşı bir çok suikastlere girişildi; meşru hükümetin devrilmesi ve iktidara, NATO'ya ve Amerikan emperyalizmine sadık kişilerin getirilmesi için deneylerde bulunuldu. Bu plânlar da fiyaskoyla sonuçlanınca, darbeye ve Kıbrıs'ın iç işlerine müdahale yoluna başvurdular. Bütün bu dönem boyunca, Kıbrıs halkı, birlik içinde emperyalistlerin plânlarını bozmayı başarmıştı. Bu konuda, ülke içinde, Kıbrıs'da Emekçi Halkın İlerici Partisi ve ülke dışında Kıbrıs halkının çıkarlarının sürekli savunucusu Sovyetler Birliği ve dünyanın diğer sosyalist ve demokratik güçleri önemli bir rol oynadılar.

Emekçi Halkın İlerici Partisi, (AKEL) Kıbrıs halkının bağımsızlığı ve kendi

kaderini tayin etmesi yolundaki demokratik haklarını savunmak için mücadeleden vazgeçmeyeceğini bir kere daha açıklıyor. Kıbrıs bağımsız, egemen bir devlet olmalıdır ve toprak bütünlüğünü korumalıdır.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 20 Temmuz tarihli ateşkes kararını olumlu ve yapıcı buluyoruz. Uygulanmasında yardımcı olacağımızı bildiriyoruz.

Halkımızın istekleri şunlardır:

● Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin ateşkese ve Kıbrıs'da barışın yeniden kurulması hakkındaki kararına titizce uyulmalıdır.

● Kıbrıs'ın iç işlerine karışmış tüm yabancı birlikler geri çekilmelidir.

● Kıbrıs'da anayasal düzen ve normal durum yeniden yerleşmeli, halk tarafından seçilmiş hükümet, Cumhuriyetin meşru hükümeti, başkanı Başpiskopos Makarios ile birlikte iktidara gelmelidir.

● Kıbrıs'ın iç işlerine tüm müdahaleler sona ermelidir.

● Kıbrıs devletinin bağımsızlığı, egemenliği, toprak bütünlüğü korunmalıdır.

Kıbrıs sorunu, çok ağır deneylerden geçmiş olan tüm ada halkının çıkarı doğrultusunda, yalnızca bu şekilde çözümlenebilir ve çözümlenmelidir.

Kıbrıs'ın kritik günlerinde, ilerici dünyanın kamu oyunun halkımıza olan destek ve dayanışmasının tüm gücüyle gerçekleşmiş olduğunu memnuniyetle kaydediyoruz. İlk yardımı yapan, Kıbrıs halkının büyük dostu Sovyetler Birliği oldu. SSCB bir kez daha, Enosis'e, yani, Yunan askerî kılığının, adayı NATO'nun askerî üssü haline dönüştürmeyi amaçlayan yüreктen dileklerine karşı, kesin olarak Kıbrıs Devletinin bağımsızlığı ve egemenliği lehinde olduğunu ispatladı. Sosyalist topluluğun diğer ülkeleri, çok sayıda bloksuz ülkeler, kardeş işçi partileri, Dünya Barış Konseyi ve çok sayıda uluslararası demokratik örgüt de bağımsızlık için çarpışan Kıbrıs'lı savaşçılarla ve Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi ile olan dayanışmalarını gösterdiler.

Uluslararası düzeydeki destek ve dayanışma, emperyalizme karşı ülkesinin kurtuluşu için çarpışan Kıbrıs halkının bu güç mücadelesinde, çok güçlü bir silâh oldu ve olmakta devam ediyor. Bu deney günlerinde, Yunan askerî kılığının işlemiş olduğu cinayetler karşısında seslerini yükseltmiş olan herkese müteşekkirimiz.

Gelecekte, Kıbrıs halkının bağımsızlık ve cumhuriyetinin egemenliği mücadelesinde maddî ve manevî destekte bulunmaları için tüm işçi sınıfı partilerini, demokratik ve barışçı devletleri, demokratik örgütleri, barışa tutkun tüm insanları, ellerinden gelen her şeyi yapmaya çağırıyoruz.

Kıbrıs'da Emekçi Halkın İlerici Partisi, tüm gücünü, ülkede barışın ve normal durumun sağlanması ve anayasal düzenin yeniden yerleşmesi yoluna hasredecektir.

3 Kasım 1974

● Demirel nihayet Ecevit'in dokuz önerisini cevapladı ve önerilerin tümünü reddetti. Grubundan tam yetki almış olan AP Genel Başkanının verdiği cevaptan sonra, CHP ile AP arasında işbirliği olanaklarının kapandığını söyleyen Ecevit, bir azınlık hükümeti kurma eğiliminde olduğunu belli etti. Ecevit, Demirel'i «bir onuncu öneri bile

getirmemekle» suçladı. Demirel'in tavrının AP Genel İdare Kurulu içinde de sert tartışmalara yol açtığı bildiriliyor. Özellikle CHP ile bir koalisyonla gidilmesinden yana olan Çağlayangil ve Kamuran İnan Demirel'i suçladılar.

● Türk İş Genel Başkanı Halil Tunç düzenlediği bir basın toplantısında 20

Kasım'a kadar Hükümet kurulmadığı takdirde, Türk İş'in 24 saatlik genel grev uygulayacağını söyledi. Tunç, daha önce de çeşitli vesilelerle genel grev tehdidini savurmuş, ancak hiç bir defasında uygulamaya geçilmemiştir.

● Kıbrıs'ta Türk Yönetimi Yasama

Meclisi üyesi sekiz milletvekili «özgürlük grubu» adlı bir bağımsız grup oluşturdular. Grupta Denktaş'a ve politikasına muhalif olan milletvekilleri yer alıyor. Ancak bu muhalefet hareketi «danışıklı döğüş» olarak da niteleniyor.

4 Kasım 1974

● Hükümet bunalımı sürüyor. Ecevit, önceki gün Bozbeylî'nin yaptığı bir konuşmada «yeşil ışık» yakması üzerine, azınlık hükümeti kurmadan önce DP ile bir kere daha görüşmeyi tercih etti. Görüşmeden sonra CHP Parti Meclisi toplanacak ve kesin karar alınacak. Başkent çevreleri DP-CHP görüşmesinden «bir hükümet çıkmayacağını» söylüyorlar.

● TBMM Birleşik Toplantısında Sıkıyönetimin Ankara, İstanbul, Adana ve İçel illerinde bir ay daha uzatılması, diğer altı ilde ise kaldırılması yönündeki hükümet teklifi kabul edildi.

● İtalya'da hükümeti devirmeyi amaçlayan bir faşist darbe girişimi ortaya çıkarıldı. Girişimi «son derece ciddi olarak niteleyen İtalya Savunma Bakanı, darbecilerin 1970 yılından beri girişimlerini uygulamak için fırsat kolladıklarının ve bir kaç defa da darbeyi ertelediklerinin tesbit edildiğini açıkladı.

● Tekstil ve Teksif Sendikaları arasında Çukurovadaki bazı tekstil

fabrikalarındaki yetki uyuşmazlığının çözümü için Adana İş Mahkemesi sayıları 30 bine yaklaşan tekstil işçileri arasında «referandum» yapılmasına karar verdi.

● CHP Genel Merkezinin, gençlik kollarındaki «demokratik sol» kanada karşı giriştiği antidemokratik uygulamaları protesto etmek amacıyla üç genç CHP Ankara İl Merkezinin önünde «ölüm orucu»na başladılar. Gençler Genel Merkez yönetimini elinde tutan sağ kanadı, «parti içi demokrasiyi ayaklar altına almak» ve «18 il'de gecekondü kongreler yapmakla» suçluyorlar.

● Bazı yüksek okullarda devam eden boykot hareketleri genişliyor. Son olarak Galatasay Mühendislik Yüksek Okulu, İstanbul Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu ve DGSA'ne bağlı Devlet Mimarlık ve Mühendislik Yüksek Okulu öğrencileri de, ders geçme sisteminde öğrenciler aleyhine işleyen antidemokratik hükümler taşıyan yönetmeliğin değiştirilmesi için boykota başladılar.

5 Kasım 1974

■ CHP Parti Meclisinde, CHP'nin azınlık Hükümeti kurması kararı alındı.

● İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi ile DGSA'ne bağlı Nişantaşı Eczacılık Yüksek Okulu dışında kalan bütün Yüksek Okullarda, öğrenciler, yönetmeliğin değiştirilmesi için boykoto giriştiler. Boykot yapan öğrenci sayısı 17 bine yükseldi.

● DP'nin Nisan ayında yapılacak bir seçime yanaşmaması üzerine kesin

karar vermek üzere toplanan CHP Parti Meclisi, oy birliği ile «azınlık hükümeti» kurulmasına karar verdi. Parti Meclisinde bir konuşma yapan Turan Günöz «Kissinger gelmeden bir hükümetin kurulması gerekmektedir. Mevcut müstafî hükümet, Anyasa'ya aykırı hata geldi» dedi.

● Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı, Ankara il sınırları içindeki bütün kapalı ve açık toplantıları, grevleri, iş

yavaşlatmalarını, gösteri yürüyüşlerini, demeklerin faaliyetlerini ve benzeri direniş ve kitle eylemlerini «izne bağladı». Komutanlığın, bu kararı, Kissinger'in 8 Kasım'da yapacağı geziyle ilgili olarak aldığı söyleniyor.

● Kağıthane'deki Boronkay Karoseri Fabrikasında çalışan 900 işçi, baş temsilcinin işine son verilmesi üzerine oturma grevine başladı. İşçiler baştemsilci yeniden ve «baş temsilci» olarak işbaşı yapmadığı

takdirde direnişlerinin devam edeceğini açıkladılar.

● Kıbrıs'ta 8 milletvekili tarafından oluşturulan Özgürlük Grubu, Denktaş tarafından iki gün önce, ortaya atılan «kurucu Meclis»e karşı çıktı, 8 Milletvekili Ecevit'e gönderdikleri açık mektupta «Kurucu Meclisin toplanmasını gerekli kılacak ortam ve şartın Kıbrıs'ta mevcut olmadığını» söylediler.

● Amerika Birleşik Devletlerinde Temsilciler Meclisi'nin tamamı, Senato'nun üçte birini yenilenmesi için seçimler bugün yapıyor.

ABD'DEKİ SEÇİMLERİ DEMOKRATLAR BÜYÜK FARKLA KAZANDI

ABD'de Senato'nun üçte birinin yenilenmesi ve Temsilciler Meclisi'nin tümünün değişmesi için yapılan seçimler, seçim kampanyası boyunca Cumhuriyetçileri açıkça destekleyen Başkan Ford'un ve Cumhuriyetçilerin kesin yenilgiyle sonuçlandı.

Cumhuriyetçiler, Temsilciler Meclisi'nde geçen seçimlere oranla 44 iskemle fazla kazandılar ve 143 Cumhuriyetçiye karşı 292 üyeye Meclis'e geldiler. Senato'da, kazandıkları üç yeni üyelikle, temsilci sayısını 58'den 61'e çıkardılar. Böylece Senato'nun yeni bileşiminde 37 Cumhuriyetçi Senatöre karşılık 61 Demokrat senatör yer alıyor.

ABD'deki bu son seçimlerde, en önemli nokta, seçimlere katılma oranının yüzde 38'i aşmaması oldu. Amerikalı seçmenlerin siyasete karşı gösterdikleri ilgisizlik ve partilerden umut suzluk, güvensizlik, bu düşük katılma oranında bir ke-

re daha kendini gösterdi. Böylece ABD seçimlerinin, Amerika'da sadece bir «bicişim» şeklinde anlaşılan demokrasi açısından bir başarı olduğu söylenemez. Çünkü yeni seçilen Meclisler Amerikan halkının gerçek eğilimlerini yansıtmaktan uzaktır, gerçek bir çoğunluğa dayanmamaktadır.

Seçimlerin ilk sonuçları, hemen hemen bütün bölgelerde, hatta geleneksel olarak Cumhuriyetçi olarak bilinen bölgelerde bile demokratların önde geldiğini gösteriyor. Demokratlar, bugüne kadar Cumhuriyetçilerin kaleleri olarak bilinen New York, Şigago, Detroit, Denver gibi şehirlerin banliyölerinde de başarı kazandılar. Cumhuriyetçi parti en muhafazakâr üyelerinden bir çoğunun Meclislerde temsil edilmesi olanağını kaybetti. Özellikle, Nixon'un ünlü Watertgate soruşturması sırasında, Nixon'u suçsuz bulan Meclis Adalet Komisyonu üyelerinden dördü se-

çimleri kesinlikle kaybetti.

Demokratların kazandığı başarının Başkan Ford'u ciddi şekilde sarstığı ileri sürülüyor. Seçim kampanyası sırasında kampanyaya Cumhuriyetçilerden yana katılması ve Cumhuriyetçilerin bozgunu, aynı zamanda Ford'un kişisel başarısızlığı olarak niteleniyor. Ford'un yakın dostlarından bazıları bile, Başkan'ın 1976 seçimlerinde aday olmaması gerektiğini söylüyorlar.

Seçim başarısı, şimdi, Demokratları kendi içlerinde ve ülkede çok önemli sorunlarla karşı karşıya getiriyor. Parti içinde yaşlıların ve «eskilerin» vesayeti ne karşı ayaklanacak olan «gençlerin» son seçimlerle fakkiye almaları sonucu, yeni bir parti içi çatışma kaçınılmaz görünüyor. Öte yandan, ekonomik planda, bir kısım demokratlar, seçmenlere yapılan vaatlerin mutlaka tutulması gereğinin

den yanalar. Bunu için de parti içindeki muhafazakârlara ve klasik liberal ekonomî yandaşlarına karşı Devlet'in ekonomik hayata daha fazla müdahalesini,

bir çeşit «New Deal» yöneldimini savunanlar güç kazanıyor.

Dış politikaya gelince, demokratların zaferi, Kissinger'in eylem özgürlüğünü

ve yetkilerini kısıtlayacağına benziyor. Demokratların liberal kanadının Kissinger'in «Yumuşama», Avrupa ve Orta Doğu politikasına cephe alması bekleniyor.

6 Kasım 1974

● Ecevit'in azınlık hükümeti kurma girişimi, CHP dışındaki bütün partilerin çok sert tepkileriyle karşılaştı. Demirel azınlık hükümetini «hükümeti işgal» olarak nitelerken, DP Genel Başkanı Bozbeylî de «Bir azınlık hükümeti için DP'nin 42 kırmızı oyu var» dedi. Bu arada Ecevit'in ABD'nin Ankara Büyükelçisi Macomber'i çağırarak,

Kissinger'in gezisini ertelemesini istediği bildiriliyor.

● Kıbrıs'ta 219 Türk, 45 Rum tutsak Üniversite öğrencisi karşılıklı olarak değiştirildi.

● Bangladeş'de hüküm süren büyük açlıkta şimdiye kadar 150 bin kişinin açlıktan öldüğü bildiriliyor.

7 Kasım 1974

● Ecevit görevi iade etti. CHP Genel Başkanı demecinde, «Bir süre bekleyeceğiz. Ya hükümet kurulur, yada seçimlere gidilir. Aksi halde, makul bir sürenin sonunda hükümet görevini de bırakacağız» dedi. Korutürk ise bunalımın çözümü için Meclis ve Senato Başkanlarının da katılacağı bir liderler toplantısı çağırısı yaptı. Bu arada AP, CGP, MHP liderleri arasında «sağ koalisyon»la ilgili görüşmeler sürüyor. Feyzioğlu, Bozbeylî ile de görüştü.

● Kissinger'in Türkiye'ye gelişinin ertelendiği resmen açıklandı. Erteleme kararına, MSP'nin «Kıbrıs ile ilgili BM kararını kabul etmediği» ve «Ecevit'in, Kissinger'le yapacağı görüşmelere hükümet kanadı olarak izin vermeyecekleri» şeklindeki açıklamasının başlıca etken olduğu söyleniyor.

● Kissinger'in Türkiye'ye gelmesini protesto etmek üzere ODTÜ'de boykot kararı alındı. Bugün başlayacak olan boykot 11 Kasım Pazartesi gününe kadar sürecek. ODTÜ duvarlarına protesto boykotu» ve «Katil Kissinger defol» yazıları yazıldı. Bir öğrenci grubu da Ankaradaki Amerikan Haberler Merkezi, önünde Kissinger aleyhinde bir gösteri yaptı.

Gösteride «Katil Kissinger Defol» diye bağırarak devrimci gençler bir Amerikan bayrağını da yaktılar. Bu arada İstanbul'da da Türkiye Sosyalist İşçi Partisi bir afişleme kampanyası ile Kissinger'in gelişini protesto etti.

● Ceyhan'da 6 genç, İş Bankası Ceyhan Şubesini soydular. 600 Bin lira alanların kimliği henüz bilinmiyor.

● Arjantin'de Isabella Peron yönetimine karşı gerilla eylemlerinin yoğunlaşması üzerine olağanüstü hal ilân edildi.

● ABD'nin İspanya ve Portekiz'deki ABD askerî üsleriyle ilgili anlaşmaları yenilemek üzere görevlendirdiği elçi Mc. Closkey 7 Kasım'da Lizbon'a geldi ve başta Başkan Costa Gomes olmak üzere hükümet yetkilileriyle görüştü. 7 Kasım'da Sovyet Devriminin 57. yılını büyük bir coşkuyla kutlayan Portekiz'de, basın, Amerikan gizli servislerinin ve CIA'nın ülkedeki faaliyetlerinin yoğunlaşmasından duyulan endişeyi bildiriyor.

● Büyük Ekim devriminin 57. yıldönümü Sovyetler Birliğinde ve diğer sosyalist ülkelerde törenlerle kutlandı.

Ekim Devriminin dünya tarihindeki yeri

1917 Büyük Ekim Devrimi, Dünya tarihinin en önemli dönüm noktasıdır. Dünya toplumu sınıfsız-ilkel sosyalist-toplumdan çıktıktan sonra, sömürü esasına dayanan sınıf egemenliği giderek tüm dünya toplumuna egemen olmuştur. Özellikle kapitalist üretim tarzının ortaya çıkması ve sömürgeciliğin güçlenmesi, dünya üzerindeki kapitalist ve prekapitalist sömürü ortaklığını getirmiş, kapitalizmin tekelci aşamaya girip emperyalistleşmesiyle, uluslararası finans kapital (emperyalist burjuvazi) yeryüzünde diğer sömürücü sınıf ve zümrelerle de birleşerek, tüm insanlığı sömürü ve tahakkümü altına almıştır.

20. yüzyıla dünya toplumu, işte böyle yoğun bir sömürü ve baskı ağı altında girmişti ve metropollerdeki proletaryadan en geri ülkelerin en çok ezilen köylülerine kadar, yüzmilyonlarca emekçi, yeryüzündeki emperyalist kapitalist ve prekapitalist sömürü ortaklığının doğrudan veya dolaylı egemenliği altında inletilmektedir.

İŞÇİ SINIFININ MÜCADELESİ VE BİLİMİ:

Öte yandan Batıdaki kapitalizm, aynı zamanda kendi temel gelişmesini de birlikte getirmiş ve üretimin sosyal karakteri ile mülk edinmenin özel niteliği arasındaki çelişki, burjuvazinin güçlenmeğe başladığı ilk dönemlerden itibaren giderek derinleşmeğe başlamıştı. Kapitalizmin bu temel çelişkisi, işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesinin giderek kızışması şeklinde yansıyor. 19 yüzyıl Kapitalist dünyası, bu mücadelenin yeni boyutlara ulaştığı, ve büyük politik çalkantılara vardığı bir dönemdi. İşte bu sınıf mücadeleleri içinde, **Mark-sist** öğreti, evreni açıklayan materyalist dünya görüşü ile, diyalektik yöntemi ile, daha sonra «tarihi materyalizm» adını alan sosyolojisi ve toplumsal tarih görüşü ile, kapitalist ekonomiyi inceleyip eleştiren ekonomi politigi ile ve nihayet kapitalizm'den sonraki toplumun ana hatlarını ve temellerini gösteren ve o topluma gidişin pratik doğrultusunu ve ilkelerini çizen **sosyalizm** ile bütünsel bir **öğreti** (doktrin) halinde baştan sona bilimsel temeller üzerinde yükselmiştir.

Böylelikle, işçi sınıfının dünya görüşü, yani işçi sınıfının bilimi ve kılavuz öğretisi tüm dünya işçilerine şaşmaz bir rehber olarak ortaya çıktı.

Böylece işçilerin ekonomik mücadeleleri, politik mücadeleleri ile birleşmiş ve Uluslararası İşçi Sınıfı hareketi örgütlenmişti. (1. Enternasyonal) işçiler artık sadece ekonomik mücadele vermiyorlar, asıl kurtuluşlarının siyasi mücadele ile gerçekleşeceğinin bilincinde olarak örgütleniyorlardı.

Ne var ki, işçi sınıfının uluslararası politik hareketinin içine uzanan burjuva, küçük burjuva-unsurlar ve zümreler, hareketin birliğini parçaladılar.

Derken Uluslararası Siyasal İşçi Örgütlenmesi 19. yüzyılın sonlarında II. Enternasyonal adı altında ikinci defa örgütlendi. Fakat, emperyalist burjuvazinin uluslararası sömürden elde ettikleri aşırı kârlardan bir kısmını vererek yarattığı işçi aristokrasisi ve batı kapitalist (emperyalist) dünyasındaki işçi sınıfı politik hareketini burjuvazi ile uzlaştırmaya çalışarak davaya ihanet etti. Tarihte II. Enternasyonal ihaneti diye bilinen bu ihanet, 20. yüzyılın ilk yıllarında kesin ve açık seçik bir hâle gelmişti.

EKİM DEVRİMİ VE SONRASI:

İşte Rus işçi sınıfı öncülüğündeki emekçi halkın 1905'te ve 1917 Şubatında gerçekleştirdikleri iki devrim, Büyük Ekim Devrimini hazırlayan mücadele sürecinin basamakları oldu.

1917 Ekim Sosyalist Devrimi ise dünyada başarıya ulaşan ilk büyük sosyalist devrim sıçraması olmakla kalmadı; aynı zamanda insanlık tarihinde sosyalist devrimler ve ulusal kurtuluş mücadeleleri, halk kurtuluş savaşları çağının başlangıcı oldu. O günden sonra, bin yıllarca egemen olan sömürücü sınıflı toplumdaki, sömürsüz topluma geçilmeye başlandı. Dünyanın üçte birinde sosyalizm kuruldu; sınıflar henüz ortadan kalkmamakla birlikte, sömürü ortadan kalktı. Dünyanın diğer üçte biri ise, emperyalizmden bağımsızlaştı. Emperyalist kampa bağlı olan ülkelerde, bir yandan metropollerdeki işçi sınıfı mücadelesi, öte yandan emperyalizme ve yerli ortaklarına karşı verilen emekçi halk kurtuluş mücadeleleri gitgide güçlendi.

İşte bu nedenle Büyük Ekim Devrimi dünya tarihinin en önemli dönüm noktasıdır. İşçi sınıfı bilimi doğrultusunda ileri bir sıçrama ile sosyalist iktidar şeklinde somutlanıp sosyalizmin dünya ölçüsünde güçlendiği Büyük Ekim Devrimi, işçi sınıfının iktidara gelmesiyle, binlerce yıldır ortadan kalkmış bulunan sınıfsız topluma doğru tarihin akışı istikametinde ilk büyük adım oldu. Çünkü işçi sınıfının iktidara gelmesi sömürüyü ortadan kaldırdı; böylece toplumdaki tüm sınıfların giderek kaybolması ve sınıfsız topluma ulaşılması, yani kalıcı barış ve kardeşliğin kurulması için en önemli dönüm noktası aşıldı.

Dünyanın ilk sosyalist devriminin açtığı yol, daha önce de işçi sınıfının biliminin gösterdiği doğrultuda, gerçek barışın ve sınıfsız toplumun, modern temeller üzerinde kurulmasına giden yoldur. Böylece Rusya'da savaşla gerçekleştirilen devrim aslında savaşın ebediyen sona ermesi, tüm insanlığın sömürüye karşı mücadeleden geçerek nihai ama geri dönülmez barışa (yani sınıfsız topluma) ulaşılması yolunda ilk büyük sıçramadır. Savaşla gerçekleşen devrim kalıcı dünya barışına giden mücadele zincirinin büyük halkasıdır.

TEORİK KATKILAR genel olarak dünya işçi sınıfının ve özel olarak Sovyet işçi sınıfının ve halklarının kazandığı bu büyük sosyalist mevzi ve bu başarıya ulaşan devrimci süreç, aynı zamanda işçi sınıfı bilimine de katkılar getirmiş ve bu katkılar devrimin ustasının dehasında kristalleşip cilt cilt kitaplar halinde işçi sınıfı literatürüne dahil olmuştur.

Hepsi 45 cilt tutan bu eserlerin oluşturduğu katkılara burada uzun uzun değinmeğe imkân yok. Ama Lenin'in, işçi sınıfı bilimine getirdiği katkılardan en önemlilerini birkaç satırla hatırlatmak gerekli. (★)

EMPERYALİZM

Lenin, tekelleri aşamaya girmiş yani emperyalistleşmiş kapitalizmin üzerine yazılan burjuva ve küçük burjuva analizlerinin yerine meseleyi bilimsel bir temelde, marksist açıdan izah etti ve emperyalizmin, kapitalizmin tekelleri ve son aşaması olduğunu bilimsel olarak ispatladı. Bu ekonomik temel üzerine yükselen emperyalizmin militarizmini, siyasetini, kısaca emperyalizmin tüm ekonomik ve sosyal ana hatlarını açık, duru ve tartışmasız bir biçimde, işçi sınıfı başta olmak üzere tüm dünya halklarının gözleri önüne sererek, emperyalist burjuva ideologlarının ipliğini pazara çıkarttı.

Gene Lenin 1917'de emperyalizmin tekelleri kapitalizmden tekelleri devlet kapitalizmine dönüşerek gücünü ve merkezî yapısını, ekonomik ve politik, sosyal örgütlülüğünü arttırmakta olduğuna dikkati çekti. Nitekim o günden bu yana gelişen pratik, Lenin'in bu keskin gözlemini doğruladı.

ULUSAL KURTULUŞ MÜCADELELERİ:

Lenin, özellikle Devrim'den sonra ve Üçüncü Enternasyonal'e sunduğu tezlerde ve bu sıralarda yazdığı yazılarda, emperyalizme karşı ulusal kurtuluş savaşlarının, halk kurtuluş mücadelelerinin evrensel, ilkelerini, dünya işçi sınıfının bu mücadelelerdeki yerini, ezilen halkların işçi sınıflarının kurtuluş savaşlarındaki fonksiyonlarını ana çizgileriyle açıkça belirtti. Sosyalist ülkenin işçi sınıfı ile ezilen halkların kurtuluş mücadelesi arasındaki bağları, keza metropol ülkelerinin işçi sınıflarıyla, ulusal kurtuluş savaşları arasındaki ilişkileri duruca koydu. Ve dünya işçilerinin yanısıra, ezilen halkların da emperyalizme karşı birleşmelerini önerdi.

DEVİRİM VE DEVLET TEORİSİ:

Lenin, işçi sınıfını burjuvaziyle uzlaştırmaya çalışan II. Enternasyonal hainlerinin teslimiyetçiliğine, ve bunların baş ideologları olan Bernstein ve Kautsky gibi revizyonist dönemlere karşı amansız bir ideolojik mücadele vererek, bu revizyonist ve teslimiyetçi çizgileri kitleler önünde teşhir ve mahkûm etti.

Lenin, gerek kendi üyesi olduğu Parti içinde ve kendi ülkesinde, gerekse dünya işçi sınıfı hareketi içindeki sağ oportünizme karşı amansızca mücadele etmiş. Özellikle, kitleleri devrim yolundan saptırıp, pasifleştiren II. Enternasyonal oportünist ve revizyonistlerine karşı devrimi ve devrim yolunu, devrimci mücadeleyi savunmuştur.

Lenin aynı zamanda devrimin bir güzel sanat olduğunu belirtmiş, ve devrimin objektif ve sübjektif şartlarının genel çizgilerini koymuştur. Devrimin kişilerin ve grupların, Partilerin sübjektif isteklerine bağlı olarak gerçekleşemeyeceğini; ancak üstüste yığılmış gelişmeler yumağı içinde, hakim sınıfların yönetemez durumda oldukları, emekçi sınıfların da onlar tarafından yönetilmek istemedikleri, ülkeyi büyük bir buhranın sardığı, emekçi sınıf ve tabakaların buhran sonucu işsizlik ve sefalet içinde buldukları, yığınların devrim için ölüm dahil her türlü fedakârlığı göze alabilecek kadar politik olgunluk düzeyine yükseldikleri ve egemen sınıflar istibdadına karşı kitlelerin hoşnutsuzluğunun geniş, yaygın ve sürekli kitle eylemleriyle ifade edildiği objektif şartları ortamında meydana gelir. Bu objektif şartlar, ancak (**Partinin**) sübjektif hazırlık ve örgütlenme düzeyinin ileri olmasıyla, nitelik sıçramasını gerçekleştirebilecek. (kitleleri maceraya ve yenilgiye sürüklemeyecek) derecede hazırlık ve donanmış olmasıyla birleşirse, devrim gerçekleşebilir. Fakat Lenin, devrim şartlarını proletaryanın nüfus içinde çoğunluğu sağlamasına bağlayan Kautsky'nın oportünist ve sağcı görüşlerine karşı mücadele etti.

Öte yandan çocukluk hastalığı adını verdiği çeşitli sol sapmalara karşı ideolojik mücadele veren Lenin, devrim lafazanlarına ve keskin gevezeliklerine, sektezime karşı mücadele etmiş, proletarya sosyalizmini ve devrimcileri kitlelerden ve nihai zaferden tecrit etmek isteyen sol sapma eğilimlerinin hatalarını göstermiştir.

Lenin, Marx ve Engels'in revizyonistler tarafından revizyona tâbi tutulan veya hasıratlı edilen düşüncelerini tekrar gün ışığına çıkararak devrim ve devlet teorisini Proletaryanın mutlak iktidarının ana prensiplerini belirtti, devrimin herşeyden önce bir iktidar meselesi olduğunu vurguladı.

İşçi sınıfının iktidara geldikten sonra, sosyalist toplumun yukarı aşamasına (sınıfsız topluma) giden yolun başında ne gibi adımlar atması gerektiğini Marx ve Engels'deki kökenlerini olgunlaştırarak anlattı. Lenin, her devletin bir baskı ve sınıf egemenliği aracı olduğunu ve Proletaryanın da kendi devletini kurması gerektiğini söyledi.

İşçi sınıfının devrimden sonra burjuva sınıf egemenliğine hizmet eden militarist-bürokratik mekanizmayı, bütünsel üst yapı aygıtını baştan sona yeniden tanzim ederek, işçi sınıfının mutlak iktidarına ve işçi sınıfının demokrasisine uygun biçimde kurması gerektiğini tartışılmaz bir şekilde gösterdi ve bunun pratik uygulaması, **Parti** tarafından gerçekleştirildi. Lenin, Parti'nin aynı zamanda işçi sınıfı iktidarının aracı olduğunu belirtti.

KÖYLÜ MESELESİ VE İTTIFAKLAR:

Lenin, işçi sınıfının mücadelede başarıya ulaşabilmesi ve geniş emekçi köylü kitlelerini yanına almasının, emekçi köylü yığınlarına öncülük etmesinin gereğini koydu ve Parti bu gereği gerçekleştirdi.

Lenin köylülük içindeki sınıf farklılaşmasını açık seçik bir şekilde analiz ederek, yoksul ve orta köylülüğün demokratik ve sosyalist devrimlerdeki yerini koydu. İşçi-köylü temel ittifakının zorunluluğunu vurguladı. Yoksul köylülüğün, yarı-proleterlerin devrimdeki işlevlerini açıkladı.

Ayrıca Toprak üzerindeki mülkiyet ilişkileri ve Devrimin toprak programı, teorik ve pratik bakımından dünya halklarına pek çok şeyler öğretti. Dünya işçi sınıfı partilerinin köylü ve toprak programları ana prensipler olarak bu katkılar üzerine yeniden düzenlendi. Bugün herhangi bir proletarya partisi, köylü ve toprak programına, ittifaklar meselesine bu **temel ilkeler** ışığında bakarak yolunu bulabilmektedir.

MILLİ MESELE:

Lenin'e göre millî mesele devrim meselesinin ayrılmaz bir parçasını teşkil eder. Lenin burjuva milliyetçiliği ile proletarya enternasyonalizminin uzlaşmazlığını açıkça sergilemiştir.

Lenin'in lideri olduğu Partinin savunduğu program, millî meseleye ilişkin olarak, ulusların kaderlerini tayin etmek, yani bağımlı buldukları ekonomik-sosyal yapıdan, devletten ayrılmak ve bağımsız bir devlet kurmak hakkını öngördüğü gibi, ayrılmak istemeyen uluslar için iç özerklik, bütün uluslar ve diller için tam eşitlik gibi temel prensipleri kapsar.

En küçük bir ulusal baskı ve herhangi bir milliyetçilik belirtisine karşı amansız bir mücadele açan bu program, Rusyadaki tüm ulusların işçilerini, işçi sınıfı hareketi çekirdeği etrafında toplamayı ve **birleştirmeyi** amaçlamıştır. Böylece Rusyadaki farklı halkların işçileri tek bir kolektif çelik disiplin altında birleşebilmiş ve kaynaşmıştır.

Bu prensipler, aynı zamanda, halkların ulusal kurtuluş mücadeleleriyle işçi sınıfının sosyalist mücadelesini birleştirmeyi ve topyekün bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi ile sosyalizm mücadelesi arasındaki sarsılmaz diyalektik bağları, bunun pratikteki yansıması olan fiilî mücadele birlikteliğini sağlamıştır.

PARTİ:

Lenin, bilimsel teoride varolan parti kavramını, pratik deneyler içinde geliştirmiş ve proletarya partisinin evrensel ilkelerini ana hatlarıyla koymuştur.

Parti, işçi sınıfının en bilinçli, en fedakâr, en ileri unsurlarını içinde barındıran öncü devrimciler örgütüdür. Parti, işçi sınıfının kolektif demokrasisine ve kolektif disiplinine dayanır. Bu kolektivitinin partinin işleyişindeki yansıması, «demokratik merkezîyetçilik»tir. Partinin arınma ve güçlenme araçları ise, bu kolektif disiplin içinde gerçekleşecek, ikna, eleştiri ve özeleştiri yöntemleridir.

Proletarya partisi, işçi sınıfının politik-ekonomik ve ideolojik mücadele üçlüsünün öncü örgütüdür. Ve İşçi Sınıfı Partisi sadece işçi yığınlarının değil,

tüm emekçi halk hareketinin önderidir. Topyekün halk hareketinin kurmay örgütüdür.

Parti ve kitleler arasındaki bağlar, partinin hayatiyetinin ve başarısının şartıdır. Partinin alabildiğine disiplinli ve kollektif olması yetmez; aynı zamanda partinin kitlelerin içine derin kök salmış olması gerekir. Kitleleri boyuna örgütlemesi, bilinçlendirmesi, daha çok örgütlenmesi partinin görevidir. Lenin'in Parti anlayışı kitlelerin devrimci mücadelesinden ve köklü bir kitle çalışmasından asla bağımsız değildir. Marx tarafından çok önce mahkûm edilen ve sosyal pratikte iflas eden, küçük burjuva çalışma tarzlarını reddettiği gibi, Blankist yöntemlerin de geçersizliğini, Parti pratiği bir kez daha ispatlamıştır. Keza, işçi ve köylü yığınlarını oy deposu gibi gören parlamentarist kitle partisine ve benzeri yöntemlere karşı, Lenin amansız bir mücadele vermiştir.

1917 Devriminden sonra Partinin evrensel devrimci ilkeleri ve mücadeledeki kurmay fonksiyonu tartışılmaz biçimde tüm dünya işçi sınıfı politik mücadeleleri tarafından benimsenmiştir. Devrimci Parti olmadan herhangi bir ciddi hareketten söz edilemeyeceği, partisiz bir proletarya sosyalistinin olamayacağı o günden bu yana yerleşmiş prensipler arasındadır.

PROLETARYANIN TAKTİKLERİ:

Lenin, ayrıca emekçi halkın öncüsü olan Proletarya için, tüm devrimci süreç boyunca, hatta iktidara geldikten sonra da taktikler meselesinin başarının en önemli şartlarından biri olduğunu göstermiştir. İşçi sınıfının mücadele yolunda önüne çıkan engelleri başarıyla aşması, karşı-devrim dönemlerinde fazla zaiyat vermemesi, saldırı ve geri çekilme dönemlerini doğru hesaplaması, çeşitli güçlerle çeşitli zamanlarda karşı-devrime karşı ittifak yapması gibi sorunlar, Proletaryanın taktikleri arasına girer.

İşçi sınıfı hiç bir zaman sekte bir yol izlemez. İşçi sınıfı mümkün olduğu kadar fazla gücü, karşı devrim cephesinin önüne yığmasını bilmeli, durulacak yerde durmalı, geri çekilecek yerde geri çekilmeli, atağa geçecek yerde atak yapmalıdır. İşçi sınıfının başarı yolu mücadele taktiklerindeki başarıdan ve ustalıktan geçer. Aksi halde taktiksizlik ve yanlış taktikler kaçınılmaz yenilgileri, başarısızlıkları getirir. İşçi sınıfına zaiyat verdirebilir; en önemlisi, işçi sınıfını mütteliklerinden tecrit eder. Lenin işçi sınıfının taktikleriyle parolaları arasındaki bağı da çok iyi koymuştur. Ve bu parolaların pratik çalışmada yansımaları olan ajitasyonun mücadeledeki yerini pratikte belirtmiş, sosyalist propagandanın ve ajitasyonun yarattığı ortamdaki bilinçlendirici rolünü ve örgütlenmedeki kaçınılmaz önemini belirtmiştir.

Özetle Lenin özellikle taktikler üzerinde vurguyla durmuş ve strateji-taktik bütünlüğü gereğini koymuştur.

Daha sonra Stalin, Leninizmi etüt eden çalışmalarında taktikler meselesini strateji kavramı içinde ele almış ve formüleştirmeye çalışmıştır. Böylece strateji ve taktik kavramları literatüre girmiştir. «Strateji» ve «strateji içinde taktik» kavramlarını doğru kavramak, her ülkede proletarya partisinin başlıca görevleri arasındadır. Ve proletaryanın taktiklerini belirleyecek merkez de, ancak ve sadece hareketin kurmayı olan, işçi sınıfının merkezi otoritesi dışında strateji çizmek, taktik belirlemek sözkonusu olamaz.

Lenin'in diğer önemli katkıları arasında, «Materyalizm ve Ampriokritisizm» kitabında şekillenen felsefi görüşler, Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi'nde beliren ve katkı niteliği taşıyan ekonomik ve sosyal analiz yöntemleri vardır.

SOSYALİST KURULUŞ:

Büyük Ekim devrimi, sosyalizmi kurmuş ilk ülke olarak, sosyalizmin kuruluş sancılarını ve mülkiyet ilişkileri değişimini sosyal devrim (nitelik sıçramasını), sosyalist üretim tarzına geçişi ve bu arada karşılaşılan sayısız sorunları taşıyan ilk büyük tecrübe olarak, daha sonraki sosyalist kuruluşlara önemli örnekler ve ilkeler kazandırmıştır.

1917 Devrimini ve Ekim devriminin dünyadaki insanlık tarihindeki yerini yazmak, şüphesiz ki birkaç sayfanın işi değildir. Burada sadece bilimsel olarak ve objektif temel üzerinde, Ekim Devriminin özelliklerini, teorik katkılarını ve tarihsel konumunu kısaca incelemeye çalıştık.

(*) KİŞİNİN TARİHTEKİ ROLÜ:

Lenin genel olarak dünya proletaryasının özel olarak Rus proletaryasının mücadelesinin bir ürünüdür. Lenin tarihsel akış içinde yetişmiş, mücadele içinde olgunlaşmış, ve kendi kişisel üstün yeteneklerini işçi sınıfı kolektivitesi ile sentezleştirdiği için «Lenin» olmuştur. Dünya proletaryasının lideri olmuştur. Yani sosyal olayların yetiştirdiği kişi, o sosyal olayların ve akışın hızlanmasında rol oynamıştır. Lenin tıpkı Marx ve Engels gibi maddi koşulların bir ürünüdür. Bu bakımdan idealist tarih anlayışına düşmemek, kişinin tarih içindeki yerine materyalist ve diyalektik açıdan bakmak zorunludur. Bu kısa bilimsel tanıtımda Lenin sözcüklerini siz, dünya proletaryasının ve Rus işçi sınıfı partisinin kopmaz bir parçası olarak alınız. Hatta Lenin dediğimiz her kelime yerine rahatlıkla proletarya sosyalizmi veya Rus proletarya partisi kelimelerini geçirebiliriz; ancak tek şartla, kişinin tarih içindeki yerini ve işlevini materyalist açıdan görmeği ihmal etmeden ve bu gibi tarihi kişilerin sosyal akışın bir ürünü olarak çıktığını fakat o akışın hızlanmasına hizmet ettiğini de unutmadan...

PEKİN'İN SOVYETLER'E MESAJI

Çin Hükümet yetkililerinin, Sovyet devriminin 57. yılı münasebetiyle Moskova yöneticilerine gönderdikleri mesaj, Pravda'da özet olarak yayımlandı. Mesajda, Çin, iki ülke arasındaki «ülke farklılıklarının» «Devletler arası ilişkilerin normale girmesini engellememesi» gerektiğini bildiriyor. Mesajda, «Herşeyden önce, 1969 Eylülünde, iki ülkenin Başbakanları bir araya geldikleri sırada, saldırmazlık, kuvvet kullanmama, sınırlarda statükonun korunması, askerî çatışmaların önlenmesi, anlaşmazlık konusu bölgelerde kuvvetlerin ayrılması, tüm si-

nir sorunlarının çözümünü konularında varılan anlaşma ve mutlaka saygı gösterilmesi» isteniyor. Mesaj şöyle sona eriyor: «Sovyetler Birliği ve Çin arasındaki ilişkilerin normale dönmesinin iki halkın en temel çıkarlarına uygun olduğunu kabul ediyoruz... Çin hükümeti, Sovyet ve Çin halkları arasındaki devrimci kardeşliği korumak ve devletler arasındaki ilişkileri normale dönüştürmek için bütün gücüyle çalışmaya devam ediyor.

Geleniğe göre, mesaj, Çin Halk Meclisi daimi komitesi ve Devlet Konseyi tara-

findan imzalanmış ve SSCB Bakanlar Kurulu ve Yüksek Şura prezidyumu'na iletilmiştir.

Mesaj gerek Batı ülkelerinde gerekse Sovyetler Birliğinde farklı yorumlara yol açmıştır. Mesajın havasının bazı yenilikler taşıdığı belirtilmekle birlikte, Moskova'nın yorumu, Çin-Sovyet ilişkilerinde köklü bir değişiklik getirmedir. Pravda'da, mesajın kısa bir özeti yayınlanmış ve Çin Halk Cumhuriyeti Hükümetinin bilinen tavrının bir devamı olduğu belirtilmiştir. Mesajın Pravda'nın özetinde yayınlanan tek ö-

nemli ve aynen alınmış bö- lümü şöyledir: «Çin ve Sov yet halkları, uzun devrimci mücadele sırasında karşılıklı yardım ve desteklerle aralarında derin bir dev-

rimci dostluk geliştirmişler- dir. Çin halkı bu dostluğu her zaman içinde taşır. Çin, Halk Cumhuriyeti ve Sov- yetler Birliği arasındaki il- ke farklılıklarının iki ülke

arasındaki ilişkilerin barış içinde birlikte yaşamının beş ilkesi etrafında norma le dönüşmesini engelleme- mesi gerektiği görüşünü ko rumaktadır.»

8 Kasım 1974

■ ODTÜ'de Kissinger'in Türkiye'ye gelişini protesto etmek amacıyla dün başlayan boykotu kırmak isteyen faşist komandolar öğrencilere saldırdı. Çıkan çatışmada iki öğrenci ağır yaralandı. Yirmiyi aşkın öğrencinin de hafif yaralandığı bildiriliyor. Olaylar, faşist komandoların, ODTÜ'ye gelip kapıları tutmasıyla başladı. Ülkü Ocakları Başkanı ve diğer yöneticilerinin olaylarda aktif görev aldığı belli oldu. Faşistlerin saldırısı daha sonra Hacettepe Üniversitesinde de devam etti. Buradaki çatışmada da yaralananlar oldu. Büyük Sermaye basınının ve diğer haber ajanslarının olayı sağ - sol çatışması halinde göstermek, ve «anarşi yeniden hortluyor» propagandası dikkati çekiyor. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi yayınladığı bir basın bildirisi ile antiemperyalist protestoları övdü ve bir kısım basının ve Ecevit dahil bazı yetkililerin bu tutumunu kınadı. Bu arada İstanbul'da Kissinger'in gelişini protesto eden afişler yapıştıran TSIP üyeleri, polis tarafından gözaltına alındılar.

■ Korutürk, parti liderleriyle hükümet bunalımına bir çözüm bulmak amacıyla yapacağı toplantıyı 11 Kasım Pazartesi gününe erteledi.

■ Almanya'da yıllardır işletilmeyen, «Bir Alman işsiz iken, yabancı işçi çalıştırılmaz» hükmü taşıyan kanun birden işlerlik kazandı. Çeşitli eyaletlerde yabancı işçilerin oturma izinlerinin uzatılması istemleri Eyalet Meclisleri tarafından «gerekçesiz» reddediliyor.

■ Akademiklerarası 17. Koordinasyon Kurulu yaptığı toplantıda Devlet Mimarlık ve Mühendislik Yüksek Okullarında ders geçme ve kredi sisteminin uygulanmasına karar verdi. Karar, boykot şeklinde sürdürülen demokratik öğrenci direnişlerinin «başarısı» olarak değerlendiriliyor.

■ Suudi Arabistan, ABD Bankalarında bulunan altın stoklarını büyük partiler halinde çekmeğe başladı. Dünya borsalarında altın fiyatları, anormal bir seyir izleyerek yükseliyor. Türkiye'de de bu gün «altına hücum» oldu.

ECEVİT HÜKÜMETİ KURMA GÖREVİNİ İADE EDİŞİNİ AÇIKLADI

Azınlık Hükümeti kurma girişimi, öteki partiler tarafından beklenenden daha sert tepkilerle karşılanınca Bülent Ecevit görevi iade etti. Ecevit daha sonra TBMM'de düzenlediği bir basın toplantısında istifa gerekçesini uzun uzun açıkladı.

Ecevit basın toplantısında ilk azınlık hükümeti kurma girişimine karşı, diğer partilerin gösterdikleri tepkileri özetledi ve şöyle dedi:

Daha önce yapılan muhtelif girişimlerde bizim dışımızdaki partilerin bizimle hükümet kurmadıkları

görülmüştü, bizsiz hükümet kuramamışlardı, bize hükümet kurdurmuşlardı, (Biz olanak sağlayalım, siz hükümet kurun) demiştik. Ona (olmaz) demişlerdi. (Hiç bir çözüm bulunmazsa seçim yenilensin) demiştik. Onu kabul etmemişlerdi. (Peki başka çö-

züm gösterin) demiştik. Başka çözüm de göstereme mişlerdi. Öyle olunca, belki bu durumda artık son ola rak düşündüğümüz çözüme geçici olarak da olsa evet diyebilirler diye bir iyimserliğe kendimizi kaptırmıştık. Fakat bunun da aşırı bir iyimserlik olduğu kısa zamanda ortaya çıktı. Nasıl bir hükümet biçimi düşündüğümüz basında çıkan haberlerden belli olmuştı. Hemen o gün partiler bu hükümete kırmızı oy vereceklerini söylediler. Onunla da kalmadılar. Adalet Partisi Sayın Genel Başkanı, bildiğiniz gibi, kurmayı tasarladığımız o hükümeti (işgalci) olarak ilan etti. (Siz hükümeti işgal etmek istiyorsunuz) ithamını bize yöneltti. Bu arada daha önce, son günler de, (Neden bir de azınlık hükümeti denemiyorsunuz? Memleketin bu deneyden de bir kere geçmesi gerekir) diyenler bile, derhal bize, bizim kuracağımız bu hükümete kırmızı oy vereceklerini ilân ettiler.»

Ecevit daha sonra AP'nin, kendisi tarafından getirilen 9 öneriyi nasıl reddettiğini anlattı ve AP lideri ile yaptıkları görüşme de, 9 öneriden biri olan «AP'nin kuracağı bir hükümetin güvenoyu almasına CHP'nin yardımcı olması» ile ilgili olarak neler konuştuklarını anlattı. Ecevit bu konuda da şöyle dedi:

«CHP, başlıca siyasal rakibi olan partiye, AP'ye siz kendi başınıza bir hükümet kurun, oylarımız yetmeyecek, biliyoruz, fakat

biz güvenoyu almanızı sağlayacağız, buna olanak sağlayacağız derken hiç bir şartta koşmamıştı. Buna rağmen Sayın Demirel böyle bir hükümetin sağlam bir hükümet olmayacağını ileri sürdüler. Oysa o kadar şart koşmamıştık ki, kendisiyle son görüşmemde, bu konudaki son görüşmemde, aynen şunları söylemiştim: (AP'nin kuracağı bir hükümetin sosyal ve ekonomik politikasının bizim politikamızdan çok ayrı olmasını doğal sayarız. İzleyeceği, niz sosyal ve ekonomik politika dolayısıyla sizi düşürmeye kalkışmayız. Bizim açımızdan daha iyi bir hükümet kurulması olanağı ortaya çıkıncaya kadar, sizi ekonomik, sosyal, politikanız dolayısıyla düşürmeye kalkışmayız) demiştik. (Ancak demokratik, özgürlükleri kısıcı girişimlerde bulunursanız, o zaman kesin kes karşı çıkarız.) demiştik. O zaman dahi AP'nin hükümetini düşürmemiz söz konusu olamazdı. Çünkü herkes bilmektedir ki, AP özgürlüklerde yapabileceği kısıntılara, Millet Meclisi içinde itiraz edecek CHP'den başka bir grup yoktur. Öteki grupların hepsi AP'nin, eğer isterse özgürlüklerde yapabileceği kısıntıları tasvip edecek, destekliyecek eğilimlerde partilerdir. Onun için bu konudaki muhalefetimizi de aslında AP'nin tek başına kuracağı bir hükümetin düşmesine yol açmaz. Sayın Demirelle bu konudaki görüşmemiz sonuçsuz kaldı.»

Ecevit daha sonra kendi

sinin 9 önerisine karşı AP'nin ortaya attığı öneriyi eleştirdi ve AP'yi «Mecliste üçte iki çoğunluğa sahip bir partinin gerçekleştirebileceği Anayasa değişiklikleri istemekle» suçladı. Bu arada AP'nin dar bölge çoğunluk sistemi şeklinde formüle edilen seçim kanunu değişikliği isteğini de CHP'nin reddediş gerekçesini anlattı.

Partilerin CHP'li yada CHP'siz bir hükümet kurulmasını sürekli olarak engellemesini «Bize karşı bir plan hazırlanmıştı» diye değerlendiren Ecevit, «Bunaları uzatarak CHP'yi ekonomik ve siyasal bunalımın çalkantıları arasında belki de 1977'ye kadar mahkum etmek istiyorlardı. Bu ise yalnız CHP'yi değil, Türkiye'yi de batıracak bir yoldur» dedi.

CHP Genel Başkanı uzun süren basın toplantısını da bundan sonra «makul bir süre bekledikten sonra hükümetten fiilen çekilmeleri» ile ilgili kararlarını şöyle anlattı:

«Onun için bugün görevden bağışlanmamızı, dileyen yazımı Sayın Cumhurbaşkanımıza verdiğim andan itibaren uzun olmayan makul bir süre bekleyeceğiz, uzun olmayan makul bir süre istifa etmiş Başbakan ve CHP'li bakanlar olarak görevimizin başında kalacağız. Bu, uzun olmayan makul süre içinde, ya bir başka hükümet kurulur, ya da seçimlerin yenilenmesi kabul edilir. Biz her halükârda kendimize çizdiğimiz, saptadığımız süreye dolduğunda görevi bira-

kacağız. Ben başbakan olarak görevi bırakacağım. Henüz bakan arkadaşlarının hepsiyle konuşma olacağını bulamadım ama, öyle sanıyorum ki, onlar da görevlerini bırakacaklardır. Kime bırakırız? Nasıl bırakırız? Bu bize muhtemelen sorulacaktır. Bunların cevabını da ülkeyi, ülkemizi hükümeteşizlikten geçici olarak kurtarmak için her fedakârlığı göze alacağımızda bize red oyu vereceklerini bağıra bağıra ilân edenler düşünmelidirler.»

Bülent Ecevit hükümet ortağı MSP ile ilgili bölümlerde, bilinen görüşlerini yeniden tekrarladı. Ancak Ecevit'in bu defa MSP ile ilgili itirazlarını ve koalisyonun son verme kararlarının gerekçesini tamamen dış politikaya bağlaması dikkati çekti.

Ecevit basın toplantısında Kıbrıs sorunu ve Kissinger'in gezisinin ertelenmesiyle ilgili olarak da şunları söyledi:

«Kıbrıs sorunuyla ilgili olarak uzlaşmayı, adil bir çözümü kolaylaştırmak için bizim çok önceden yapmayı tasarladığımız bazı iyi niyet jestleri vardı. Bu

jestlerin neler olacağını ne ölçüye kadar göreceğini Millî Güvenlik Kurulunda birlikte saptamıştık. İki koalisyon kanadı olarak koalisyon hükümeti içinde birlikte saptamış birlikte kararlaştırmıştık Genelkurmayda yaptığımız toplantılarında birlikte saptamış kararlaştırmıştık, koalisyon ortağı Millî Selâmet Partisi başta Sayın Genel Başkanları Necmettin Erbakan olmak üzere bunların hepsini uygun bulmuşlardı. Hepsini kabul etmişlerdi. Tam Kissinger'in gelişine bir kaç gün kala bunların hepsini reddettiler ve (bu sırada Kissinger'in ne işi var gelmesin) deyip işin içinden çıktılar. Oysa yapmayı tasarladığımız iyi niyet jestlerinden hiçbirini Türkiye'nin ve Kıbrıs Türklerinin haklarından meşru menfaatlerinden, yararından, güvenliğinden en küçük bir tâviz anlamı taşımıyordu. Tâviz anlamı taşımak şöyle dursun bu iyi niyet jestlerini biran önce yaparak sağlayabileceğimiz uzlaşma yoluyla Kıbrıs'ın kurtarılmış bölgesi dışında kalan bütün Türklerin Kıbrıs Türk bölgesine gelebilmeleri sağlanacaktı.»

CHP Genel Başkanı, konuşmasının sonunda MSP — CHP koalisyonunun neden sona erdiğini kendi açısından anlattı ve basın toplantısını şöyle bitirdi:

«Diyebilirler ki, bize hükümet bunalımını siz çıkarınız çıkarmasaydınız ama biliniyor ki iktidar ortağımızın dış politikadaki sorumsuz tutumu yüzünden tutarsız tutumu, davranışları yüzünden biz hükümetten çekilmek zorunda kaldık. Elbette koalisyonu işletebilmenin başka güçlükleri de vardı. Belki ileride istifa etmek zorunda kalacaktık. Fakat bu yaz iki ay kadar önce istifa zorunlu da kalışımızın, istifamızın ister istemez o tarihe rastlamasının başlıca nedeni dış politika konusunda birbirimizle beraber çalışamaz hale gelmiş olmamızdır. O halde şimdi dış politikada memleketin içine düştüğü tehlikeli durum karşısında neden bu hükümet bunalımını çıkardınız diye sormaya kimsenin bize hakkı yoktur. Çünkü o dış politika konularıyla ilgili olarak bunalım çıkmıştır. Amma o gün bunalımın dış politikaya ilgili bu mut nedenleri başkayı bugün başkadır.»

9 Kasım 1974

■ Erbakan «Ecevit giderse biz kalırız; hukuken hiç bir şey olmaz. 7 MSP'li Bakan 7 Bakanlığa vekalet eder, geri kalan 10 Bakanlık için atama yapılır» dedi. Çeşitli konularda Ecevit'i suçladı.

■ CHP Gençlik Kolları 7. Kurultayı başladı. Bir çok ilin temsil edilmediği kurultay sırasında, delegelikleri yada kongreleri Genel Merkez tarafından iptal

edilen demokratik sol'cu gençlerle polis arasında çatışmalar çıktı. Olaylı geçen Kurultay'da, muhalefet temsil edilmediği için Genel Merkezçilerin listesi kazandı. Gençlik Kolları Genel Başkanlığına Zeki Alçın seçildi. Gençlik Kolları Kurultayında bir konuşma yapan Ecevit, «Bu parlamento toplumun en az 10 yıl gerisindedir. Seçim yapılması

kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu parlamentonun yapacağı hiç bir şey kalmamıştır.» dedi.

■ Bazı Ortak Pazar ülkelerinin 1975 yılında hava kuvvetleri için satın alacakları savaş uçakları konusunda Fransız Mirage uçakları ile Amerikan

YF—17 uçakları arasında bir süredir devam eden kıyasıya rekabet, Amerikan Northrop şirketinin etkili propagandası ile YF—17 lehine döndü.

■ TSİP'nin İzmir'de düzenlediği referandum mitingine 4 bine yakın işçi ve halk katıldı.

10 Kasım 1974

■ Ecevit'in, CHP Gençlik Kolları Kurultay'ında yaptığı konuşma diğer parti liderlerinin sert tepkileriyle karşılaştı. Demirel, Feyzioğlu, Erbakan ve Bozbeyli, Ecevit'i «TBMM'ye hakaret etmekle» suçladılar. Demirel'in «Bu meselede Ecevit özür dilemeden hükümet filan kurulmaz» dediği söyleniyor.

■ İstanbul Üniversite'sinden 14 sağcı profesör, ortaklaşa bir bildiri yayınladılar ve 5 sağcı partinin birleşerek «milliyetçi bir hükümet kurmalarını» istediler. Bildiriye imza koyan Profesörlerin adları şöyle: Edebiyat Fakültesinden, Muharrem Ergin Oktay Aslanapa, İbrahim Kafesoğlu, Faruk K. Timurtaş, Tahsin Banguoğlu; Tıp Fakültesinden Ali Uras, Cevat Babuna, Süleyman Yalçın; Hukuk Fakültesinden Selçuk Özçelik, Hayri Domaniç; İktisat Fakültesinden, Sabahattin Zaim, Nevzat Yalçıntaş, Diş Hekimliği Fakültesinden Nuri Mungan ve İstanbul Teknik Üniversitesinden

Mustafa Köseoğlu.

■ İsrail'de hükümet İsrail lirasını yüzde 42 oranında devalüe etti. Devalüasyonun hemen ardından halkın protesto hareketleri başladı. Bu arada bazı gıda maddesi satan mağazalar yağma edildi.

■ Bolivya'da faşist devlet başkanı Hugo Banzer 1980 yılına kadar ordunun yönetime el koyduğunu ve bu süre içinde her türlü siyasi faaliyetin yasaklandığını açıkladı. Ülkedeki bütün sendikal faaliyetler de kanun dışı ilan edildi.

■ CHP Gençlik Kolları eski genel başkanı Sabri Ergül, kurultayın gayri meşru ve gayri hukuki olduğunu söyledi. Sabri Ergül, 41 ilin Gençlik Kolları başkanlarının da aynı görüşte olduğunu ve Genel Merkez Kurultayı geçerli saysa bile, Kurultayı terkeden yada hiç alınmayan illerin başkan ve delegelerinin bu kurultayı geçersiz sayacaklarını, bildirdi.

CHP GENÇLİK KOLLARI VII. KURULTAYI VE ANTİDEMOKRATİK UYGULAMALAR

CHP Gençlik Kolları Kurultayı daha toplanmadan önce Genel Merkez yönetimini elinde tutan sağcı klik'in antidemokratik girişim ve uygulamaları ile «muâlele» hale gelmişti. Bir çok ilçede gençlik kolu seçimleri yapılmamış, yapılıp da demokratik sol kanat tarafından kazanılanları, Genel Merkez tarafından ip-

tal edilmisti. Basma tek tek yansıyan bu olaylar, işin içyüzünü bilmeyenler tarafından gereğince değerlendirilemedi. Oysa CHP'de gerek Aralık ortalarında toplanması kararlaştırılan Büyük Kurultay'ın, gerekse Gençlik Kurultay'ının kaderini il kongrelerinden gelecek olan delegelerin siyasi tercihleri tayin etmekte-

dir. İl kongrelerinde seçilen kurultay delegeleri ise ister istemez ilçe kongrelerinden gelenlerce seçilmektedir. Nitekim yalnız İstanbul'da 16 ilçenin 5'inde gençlik kolu kongreleri, en antidemokratik gelenekli partilerde bile rastlanmayan bas-kılar altında yapıldı. Demokratik sol ve Sosyal Demokrat unsurlar arasında

ki yer yer ideolojik muhte-
va da kazanan gelişmede,
Genel Merkez'i yöneten sağ
kılığın açık desteğini elde
eden sosyal demokratlar,
ağır basmayı işte bu anti-
demokratik uygulamalar
sayesinde başardılar. İstan-
bul'da Süha Akıncı'nın il
gençlik kolu başkanlığını
kazandığı kongrede, de-
mokratik solun güçlü
olduğu bir çok ilçe tem-
sil edilmemiş, yada «nay-
lon» kongrelerde seçilen
«naylon» delegeler oy kul-
lanmışlardı.

İstanbul örneğinin bütün
yurt düzeyinde yaygın ol-
duğu CHP Gençlik Kolları-
nın VII. Olağan Genel Ku-
rulu toplandığı zaman açık-
ça ortaya çıktı.

Kurultaya 59 ilin delege-
leri katılabilecek ve oy kul-
lanabileceklerdi. Geri kalan
8 ilin ise ya kongresi ya-
pılmamıştı yada yapılan
kongreler Genel Merkez ta-
rafından iptal edilmişti. Ni-
tekim CHP Gençlik Kolla-
rının VII. Olağan Kurultayı
403 delege ile toplandığı
zaman çeşitli sebeplerle ge-
lemeyen üç ilin delegeleri
ile birlikte toplam 11 il ku-
rultayda temsil edilmiyor-
du.

Ancak antidemokratik
uygulamalar bundan ibaret
değildi. Genel Merkez'in bü-
tün çabalarına rağmen, ku-
rultaya katılan 56 il dele-
gasyonu içinde de demok-
ratik sol ağır basmayı ba-
şarmıştı. O andan itibaren
olağanüstü bir antidemok-
ratik saldırı başladı. Ku-
rultay kapısında il delege-
likleri iptal edilip, yerine
«atama» delegeler getiril-
di. Geleneksel olarak iki

gün süren Kurultay'ın bu
defa alelacele bir günde so-
nuçlandırılması, Ecevit'in
konuşmasından sonra he-
men seçimlere geçilmesi,
demokratik sol'un sözcüle-
rine hiç bir şekilde konuşma
olanağı tanınmaması, en
önemlisi kartlarını alıp sa-
lona girmek isteyen dele-
gelere, Genel Merkez'in
muhtemel adamlarından Sa-
kıp Hıçerimez ile polisin a-
çık işbirliği sonucu dayak
atılması bütün bu antide-
mokratik olayların sadece
bir kaç tanesi idi.

Kurultay bu şartlar altın-
da toplandı seçimlere geçil-
meden önce kurultaya ka-
tılan 56 ilin 41'i başkan ve
delegeleriyle birlikte kurul-
tayıdan çekildiklerini açık-
ladılar.

Ecevit'e karşı olmadık-
larını özellikle belirten 41
ilin ortak bildirisinde şöyle
deniyordu:

«CHP Gençlik Kurultayı-
nın başlangıcından önce ya-
pılan tüm yolsuzluklar bir
yana, açık ve belirgin ola-
rak polis ve zorba işbirli-
ği ile yapılan kongre yön-
etimi, demokratik olmayan
bir yöntemle halen sürdü-
rılmektedir. Delege arka-
daşlarımız zorbalar ve polis
işbirliği ile toplanmış, kon-
greye sokulmamış, hatta
bir dönemin hesabını ver-
mesi gereken eski Gençlik
Kolları Başkanı ve Yöne-
tim kurulu ile parti meclisi
üyeleri olan gençlik kolu tem-
silcisi, Kongre salonuna
dinleyici olarak dahil alın-
mamışlardır.

Yeni CHP'nin demokra-
tik, halkçı, barışçı amaçla-
rıyla asla bağdaştırılması

mümkün olmayan bu uygu-
lamayı protesto ediyoruz.
Kendisine büyük güven
duyduğumuz sayın Genel
Başkanımızın bu zorbaların
ve antidemokratik yöneti-
mi uygulayanların, durumu
sürdürmesine engel olma-
sını ve bizzat el koymasını
diliyoruz. *Kongreden çekil-
diğimizi bildirir*, kongrenin
meşru olmadığını aşağıda
imzaları bulunan biz il
gençlik kolu başkanları ola-
rak parti kamuoyuna ve
halkımıza açıklarız.»

Bu sert bildirinin altını
ise şu illerin gençlik kolu
başkanları imzalamışlardı:

Balıkesir, Bursa, Çanak-
kale, Çankırı, Manisa, İz-
mir, Denizli, Antalya, Bur-
dur, Uşak, Konya, Yozgat,
Maraş, Gaziantep, Malatya,
Çorum, Kars, Erzurum,
Gümüşhane, Bitlis, Bingöl,
Tunceli, Elazığ, Siirt, Ordu,
Urfa, Sinop, Afyon, Ağrı,
Erzincan, Bolu, Adıyaman,
Muş, Nevşehir, Aydın,
Amasya, Tekirdağ, Kütah-
ya, Niğde, Eskişehir.

Böylece sadece 15 ilin
«meşru» temsilcileri ile
toplanan CHP VII. Gençlik
Kolları Kurultayı, Genel
Merkezci kanadın tek lis-
tesine dayalı bir seçim
yaptı ve Zeki Alçın'ı CHP
Gençlik Kolları Genel Ba-
şkanlığına getirdi. Yönetim
Kurulunu da doğallıkla ay-
nı ekip kazandı. Ancak, bir
çoğu çeşitli bankaların o-
lanaklarından yararlanarak
«profesyonel partili» olan
bu kadro diğer kanat tara-
fından derhal «gayri meş-
ru» ilan edildi.

Görünüşte her iki kanat
da «demokratik sol» teri-

mine sahip çıkmakta, hatta özellikle antimonopolist sloganları kullanmak konusunda farklı davranmamaktadırlar. Ancak yönetimi ele geçiren kılığın gerek demokrasi anlayışı, gerekse demokratik solu yorumlayışı, CHP'nin geleneksel «solculuk gerekirse onu da biz yapmalıyız» düsturunun bir yansıması olarak görülmüyordu. Diğer kanat ise özellikle demokrasi konusunda gerçek sola büyük yaklaşımlar gösteriyor ve sürdürdüğü «popülist ideolojî» diğer kanadın «sulandırılmış ve temelsiz popülizminden» belirgin ayrılıklar taşıyordu.

Kurultay'a alınmayan ve polis tarafından kıyasıyla dövülen Gençlik Kolları eski Başkanı Sabri Ergül, bu farkı, «demokratik solu» yorumladığı bir demecinde şöyle ifade ediyordu:

«... demokratik solun ihtiyaçlarını halkın ihtiyaçları

rı belirler. Karşımızdaki tepeden inme yönetici grubu, bugüne kadar sosyal demokrat bir CHP'yi savunurdu. Bize göre sosyal demokrasi, emek ile sermayeyi uzlaştıran, kapitalizmi daha uzun süre yaşatmayı amaçlayan bir sistemdir. Kapitalizmin sosyalleşmesidir. *Demokratik sol* ise emekçilerin iktidarını içerir, az gelişmişlikten kapitalist olmayan bir yol izleyerek kurtulmayı içerir. Ana hatlarıyla toplumculuktur.» (Yanık 17-24 Kasım sayısı)

Sabri Ergül'ün açıkladığı bu görüş CHP Gençlik Kollarındaki Demokratik Sol'un «sola açılmışlığının sınırlarını» bu kadar duru bir şekilde ortaya koyarken, yönetimi elinde tutan kılık ise sosyal demokrasi, demokratik sol, ortanın solu gibi terimler arasında bir fark gözetmeksizin ve hepsine sahip çıkarak kendini ortaya koymakta ve fakat

VII. Kurultay dolayısıyla hazırladıkları raporda kendi sollarındaki bütün kuruluşları (hatta isim vererek Türkiye Sosyalist İşçi Partisini) «demokrasiyi benimsemeyen» kuruluşlar olarak mahkûm etmeye çabalamakta ve kötü düzenlenmiş laf salataları içinde «bilinen bir provokasyon»u sürdürmektedirler. (VII. Gençlik Kolları Kurultayı Raporu Sayfa 14)

Görünüşe göre Ecevit'in de kimi zaman açık, kimi zaman üstü örtük desteklediği sağcı kanat gençlik kolları yönetimini ele geçirmiştir. Ancak gene görünüşe göre, CHP içindeki demokratik sol kanadın siyasî tercihlerini ve mücadele metodlarını da berraklaştırmış ve keskinleştirmiştir. Bunu ülkemizdeki demokrasi mücadelesi için «olumlu» bir puan olarak değerlendirmek hiç de yanlış olmayacaktır.

11 Kasım 1974

■ Çankaya'da toplanan parti liderleri «tarafsız başbakan ve erken seçim» formülü üzerinde anlaşmaya vardılar. Partiler arasında ufak tefek görüş ayrılıkları var. Ancak bunalımın sona ereceği ve bir seçim hükümeti kurulabileceği umudu belirdi.

■ İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesinde bildiri dağıtmak isteyen faşist komandolar ile devrimci gençler arasında çatışma çıktı. Altı devrimci öğrenci gözaltına alındı.

■ Ceyhan'daki İş Bankası soygununun Türkiye Halk Kurtuluş Ordusuna bağlı olduklarını iddia eden bir grup tarafından yapıldığı açıklandı. Yakalananlardan Agah Kutlu ifadesinde bunu doğruladı. Toros dağlarında ve çevre illerde yoğun bir arama ve iz

sürme uygulamasının yürütüldüğü bildiriliyor.

● Türkiye Banka ve Büro İş Sendikası yöneticileri, 8 banka memurunun işten atılmasını ve Şekerbank Genel Müdürlüğünde alınan grev kararının işverenin 33 memuru daha işten atmasını protesto etmek amacıyla, «ölüm orucu»na başladılar.

● Amerikan «Newsweek» dergisi Türkiye ile Yunanistan arasında «Coğrafi Federasyon» ilkesi üzerinde anlaşma olduğunu ileri sürdü. Dergi yazısında, anlaşmanın, Klerides'in Türk tezine yaklaşması ile mümkün olduğunu da bildiriyor. Klerides'e karşı özellikle Baf yöresindeki rum kesimlerinden

sert tepkiler doğduğu da aynı dergi tarafından haber veriliyor.

● İsrail'de bütün işçi sendikaları ortak bir deklarasyon yayınladılar ve hükümetin aldığı devalüasyon kararına karşı kendilerinin de genel grev kararı aldıklarını açıkladılar. İsrail'de halkın tepkisi sertleşerek devam ediyor.

● İlaç firmaları ile Sağlık Bakanlığının anlaşarak ilaç fiyatlarını artırmalarını ve eczacıların kâr haddini düşürmelerini protesto etmek amacıyla, Türkiye Eczacılar Birliği geniş bir kampanya düzenledi. Eczane vitrinlerine yapıştırılan pankartlarda Sağlık Bakanlığı ve ilaç firmaları suçlanıyor.

12 Kasım 1974

● Hükümeti kurma görevi Kontenjan senatörü Profesör Sadi İrmak'a verildi. Başkent çevrelerinde Zeyyad Baykara'nın Başbakanlığına muhakkak gözü ile bakılırken bu göreve İrmak'ın atanması sürpriz etkisi yaptı. Siyasi parti liderlerinin hiç biri Baykara'ya itirazları olmadığını söylediler. Hürriyet Gazetesi bir dedikodu - haberinde Baykara'nın Başbakanlığını, Masonik rüzgârlar önledi» dedi.

Cumhurbaşkanı'nın Profesör İrmak'ı hükümeti kurmakla görevlendirdiğini belirttiği açıklamada seçimin bahar'da yapılması gereğine de işaret edildi.

● Makarios, Kasım sonunda Kıbrıs'a döneceğini bir kere daha tekrarladı. Makarios verdiği demeçte «Türkiye ile, askerlerini Ada'dan çekmesi konusunda anlaşmaya varılabileceğini sanıyorum» dedi.

● Sanıklarının büyük bir bölümü af kanunu kapsamına girdiği için sanık sayısı 91'e inen Türkiye Halk Kurtuluş Partisi - Cephesi davasında, askeri savcı 8 sanık hakkında idam kararı verilmesini istedi. Savcının, haklarında idam kararı istediği sanıklar şöyle:

Ertuğrul Kürkçü, Yusuf Küpeli, Orhan Savaşçı, Münir Ramazan Aktolga Oğuz Etçi, Oktay Etiman, Mehmet Alkaya, Hüseyin Yavuz ve Zafer Kutlu.

● 4 Kasım'dan beri devletleştirilen özel yüksek okullarda süren boykotlar, «Akademilerarası Koordinasyon Kurulunun öğrenci isteklerini kabul etmesi» üzerine sona erdi. Halen Aksaray İktisadi ve Ticari İlimler Yüksek Okulu ile Galatasaray İşletme ve İktisadi Bilimler Yüksek Okulunda boykot devam ediyor. Bu arada, Eğitim Enstitüsünde de yurt kontenjanlarının artırılması ve gündüzlü öğrencilerin de yemek hakkının tanınması için boykot başladı.

● Bolivya'da 1980 yılına kadar ordu desteğinde yönetime el koyduğunu resmen açıklayan faşist diktatör Hügo Banzer'e karşı, ülkede demokratik güçler direnişe geçti. Bolivya İşçi Merkezi (COB) 48 saatlik bir genel grev çağrısı yaptı.

● Amerika'da toplu sözleşme pazarlığında anlaşmaya varılamayınca, 130 bin maden kömürü işçisi greve başladı.

13 Kasım 1974

● Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda Filistin Sorunu görüşülmeye başladı. FKÖ lideri Yasser Arafat, genel kurulda konuştu. İsrail'in büyük tepkisi ile karşılaşan bu durum FKÖ'nün yakında Filistin Devleti'ni kuracağını «en somut» belirtisi olarak yorumlanıyor. Arafat, konuşmasında, «Barış ve savaş Filistin'de başlar ve

Filistin'de biter» dedi. Sovyetler Birliği delegesi Filistin Halkının tek ve meşru temsilcisi olarak FKÖ'yü tanıdıklarını açıkladı. Arap ülkeleri, Filistin Devleti'nin kurulması için karar tasarısı hazırladılar. Arafat'ı korumak için New York'ta bugüne kadar görülmemiş güvenlik tedbirleri alındı.

● Hükümeti kurmakla görevlendirildiği

resmen açıklanan Prof. Sadi İrmak, siyasi parti liderleriyle temaslarına başladı. Profesör İrmak «Erken seçimin bahardan geriye bırakılmasının sakıncalı olacağını» söyledi.

● CGP Grup Başkanvekili Nebil Oktay CHP'ye girdi.

● Yabancı Petrol Şirketlerinin varil başına 11,34 dolar fiyat isteğini Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı reddetti. Bakanlığın 10,95 dolarlık teklifi de yabancı şirketlerce kabul edilmedi. Yerli akaryakıtı dağıtmak üzere TPAO ve Petrol Ofisi «ADAŞ» adlı bir dağıtım şirketi kurdular. Petrol konusunun

özellikle Ataş rafinerisinde önümüzdeki günlerde güncel bir sorun haline geleceği söyleniyor.

● Eczacıların yeni fiyatlarla ilaç satmama konusundaki direnişleri devam ediyor. Türkiye Eczacılar Birliği, hükümetin konuya el koymaması halinde eczanelerini kapatacaklarını bildirdi.

● Karamanlis, Kıbrıs konusunda bir Alman dergisine verdiği demeçte nüfusa göre bir federasyon sistemi önerdi. Der Spiegel'de yayınlanan demecinde Karamanlis'in «Kıbrıs'ın yüzde 20'sini Türkiye'ye verebiliriz» dediği ileri sürüldü.

14 Kasım 1974

● İrmak, temaslarını sürdürüyor. AP'nin İrmak hükümetine üye vermeyeceği anlaşıldı. CGP olumlu davranırken, DP'nin de hükümete katılacağı söyleniyor. CHP, İrmak'ın ilk günkü temaslarında edindiği izlenimin aksine, çekimser bir tutum takındı. CHP'nin hükümete Bakan vermeyeceği söyleniyor. Partiler dışı hükümet eğilimi güçleniyor.

● CHP, hazırladığı erken seçim teklifini imzaya açtı.

● İş Bankası Ceyhan şubesini soyduğu iddia edilen beş kişi silahlı çatışma sonucunda Maraş'ın bir köyünde yakalandılar.

● Elazığ'ın Karakoçan ilçesinde 500 lise öğrencisi çatıştı. Sağcı eğilimli öğrencilerin tahrikleri sonucunda çıkan çatışmada 5 öğrenci yaralandı.

● Çin'de, Parti ile Ordu'nun arasında anlaşmazlık çıktığı haber veriliyor. Pekin'de çıkan Halk günlüğü gazetesinde yayınlanan bir makalede, ordu kademelerindeki gerici unsurlar eleştirildi; ordunun partiye bağlı olması zorunluluğu hatırlatıldı. Ordu ile Partinin arasının açılmasına sebep olarak, son günlerde üst kademelerde çalışan memurların, Üniversite profesörlerinin ve yöneticilerin, fabrika ve tarlalarda çalışmalarını öngören karar gösteriliyor.

15 Kasım 1974

● Prof. İrmak, Partilerdışı hükümet kuracağını; Hükümeti kurabilmek için bu son imkânı da kullanacağını bildirdi. AP, DP, CHP'nin hükümete üye vermeyecekleri anlaşıldı.

● DP Genel Başkanı Bozbeyli, CHP ve AP'yi suçladı, «Temenni etmiyoruz ama, Meclisin karşısına yeniden bir «partiler dışı» hükümet çıkarılırsa bunun baş sorumluları Meclis'te 336 kişiyle temsil edilen ve kendilerini büyük gören AP ve CHP olacaktır» dedi. CGP haricindeki siyasi partilerin

partiler dışı hükümete karşı oldukları anlaşılıyor.

● CHP'nin imzaya açtığı erken seçim önergesini 187 CHP'li imzaladı.

● Eski Hava Kuvvetleri Komutanı, kontenjan senatörü Muhsin Batur ile eski Deniz Kuvvetleri Komutanı Kemal Kayacan'ın CHP'ye girecekleri bildiriliyor.

● Aksaray İTİ Yüksek okulunda, sağcı komandoların öğrenciler tarafından sürdürülen boykotu, okul idaresiyle de anlaşarak zorla kırmak istemeleri

üzerine çıkan çatışmada bir öğrenci başından yaralandı.

● CHP, Cumhurbaşkanı Korutürk ve Başbakan İrmak'ın, dış siyaset açısından nazik bir dönemde, Dışişleri Bakanı Turan Güneş'in görevinde kalması isteğini reddetti. CHP, yaptığı açıklamada, CHP'nin erken seçim şartıyla her türlü hükümeti destekleyebileceğini, söylediğini

ancak bugüne kadar partilerin erken seçim şartı üzerinde anlaşamadıklarını, bu yüzden Parti Meclisi'nin, hükümete katılma olanağı bulamadığını bildirdi.

● Çin dışişleri bakanı görevinden alındı. Görevinden alınan Çi Peng Fei'nin yerine eski BM Çin delegasyonu başkanı Çiao Kuan-Hua atandı.

16 Kasım 1974

● Orta Doğu'da durumun gerginleştiği, bir Arap-İsrail savaşının her an patlayabileceği haber veriliyor. Yasser Arafat'ın Birleşmiş Milletler'de konuşmasından sonra başlayan gerginlik sürüyor. Kissinger'in Orta Doğu gezisini havanda su dövmek olarak niteleyen Arafat, Küba'da Tel Aviv askerî cuntasının beşinci bir savaşın hazırlığı içinde olduğunu» söyledi.

● Sümerbank'ın 250 satış mağazasında çalışan 1250 üyesi adına, Tez-Büro-İş sendikası grev kararı aldı.

● Tunç, «Demokrasiyi korumada silahımız genel grevdür» dedi ve hükümetin kurulması ve zorunlu hale

gelen erken seçimler konusunda güçlük çıkaran partilerin bu tutumunu kınamak ve demokrasiyi korumak için, gerekirse genel greve gidebileceklerini bir kere daha tekrarladı.

● Bir partilerüstü hükümet niteliğinde olacak İrmak hükümetinin bugün açıklanması bekleniyor. CGP dışında hiçbir parti hükümete katılmıyor. İrmak, partilerin kabinenin simasını gördükten sonra güven oyu vereceklerinden» umutlu olduğunu söyledi. Hükümete üye vermeme kararı alan partilerin, partiler dışı hükümet karşısındaki olumsuz tavırları güçleniyor.

İrmak Hükümeti

Başbakan: Prof. Sadi İrmak, Kontenjan Senatörü

Başbakan Yardımcısı: Zeyyat Baykara, Kontenjan Senatörü, Melen Hükümetinde Devlet Bakanı

Devlet Bakanı: Mehmet Özgüneş, Tabii Senatör

Devlet Bakanı: Muhlis Fer, Başbakanlık eski müsteşar yardımcısı, Parlamento dışı.

Devlet Bakanı: Salih Yıldız, CGP Van milletvekili.

Adalet Bakanı: Hayri Mumcuoğlu, Tekirdağ Bağımsız Senatörü.

İçişleri Bakanı: Mukadder Öztekin, Adana Bağımsız Senatörü, Melen Hükümeti Bayındırlık Bakanı.

Millî Savunma Bakanı: İlhami Sancar, CGP İstanbul Milletvekili, Talu Hükümeti Millî Savunma Bakanı.

Dışışleri Bakanı: Melih Esenbel, Washington Büyükelçisi, Parlamento dışı.

Maliye Bakanı: Bedri Gürsoy, SBF Öğretim Üyesi, Parlamento dışı

Milli Eğitim Bakanı: Safa Reisoğlu, Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi, Parlâmento dışı

Bayındırlık Bakanı: Vefa Tanır, Talu Hükümetinde sağlık bakanı, Parlamento dışı

Ticaret Bakanı: Haluk Cillov, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğretim üyesi, Parlamento dışı

Sağlık Bakanı: Kemal Demir, CGP Bolu Milletvekili,

Gümrük ve Tekel Bakanı: Baran Tuncer, SBF Öğretim Üyesi, Parlamento dışı

Tarım ve Hayvancılık Bakanı: Reşat Aktan, SBF Öğretim Üyesi, Parlamento dışı

Ulaştırma Bakanı: Sabahattin Özbek, Kontenjan senatörü

Çalışma Bakanı: Turhan Esener, Hukuk Fakültesi Öğretim üyesi, Parlamento dışı

Sanayi ve Teknoloji Bakanı: Mehmet Gölhan, Sanayi Bakanlığı müsteşarı, Parlamento dışı,

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı: Erhan Işıl, serbest avukat, Eski Sanayi Bakanlığı müsteşarı Parlamento dışı

Turizm ve Tanıtma Bakanı: İlhan Evliyaoğlu, Turizm Bakanlığı müsteşar vekili, Parlamento dışı.

İmar ve İskân Bakanı: Selahattin Babüroğlu, Kontenjan senatörü, Birinci Erim Hükümetinde Bakan.

Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı: İsmail Hakkı Aydınöğlu, İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürü, Parlamento dışı

Orman Bakanı: Fikret Saatçioğlu, Orman Fakültesi Öğretim Üyesi, Parlamento dışı

Gençlik ve Spor Bakanı: Zekâî Baloğlu, M.E.B. Talim, Terbiye Kurulu Başkanı Parlamento dışı

Kültür Bakanı: Nermin Neftçi, TEK Yönetim Kurulu üyesi, Eski CGP milletvekili, parlamento dışı

Sosyal Güvenlik Bakanı: Sadık Şide, Türk-İş Genel Sekreteri, Parlamento dışı

YENİ Bakanlar Kurulu ilk bakışta profesörlerden, çoğu 12 mart'tan sonra kurulan hükümetlerde görev almış eski bakanlardan, müsteşar ve genel müdürler dahil yüksek kamu görevlilerinden oluşuyor. Yaş ortalaması 53. Kabinenin yüzde 40'ı parlâmentodan, yüzde 60'ı dışardan alınan üyelerle meydana geliyor.

Bakanlar Kurulunda 7 profesör, bir doçent var. Başbakan ordinaryüs. Ötekiler sade profesör. Bunlar Prof. Dr. **Bedri Gürsoy**, Prof. Dr. **Safa Reisoğlu**, Prof. Dr. **Haluk Cillov**, Prof. Dr. **Reşat Aktan**, Prof. Dr. **Sabahattin Özbek**, Prof. Dr. **Turhan Esener**, Prof. Dr. **Fikret Saatçioğlu**. Yeni kurulun doçenti ise Doç. Dr. **Baran Tuncer**.

Bakanlar Kurulundan 11 parlâmenter bulunuyor. Çoğunluğu yani 16'sı dışardan atananlar. 11 parlâmenterin 7 si Bakan olan 4 milletvekilinin hepsi CGP'li.

Yeni Bakanlar Kurulunda ayrıca 10 eski bakan var. Bunlardan altı tanesi 12 Mart'tn sonra kurulan Erim ve Melen kabinelerinde görev almış olanlardan. Aralarından bir tanesi 11'lerden. Geri kalanı ise **Talû** hükümetinde görev almış eski bakanlar.

Yeni kabinede görev alanlar arasında üç müsteşar, iki genel müdür ve bir büyükelçi de bulunuyor.

Çoğunluk gene hukuk mezunlarında. Yeni bakanlardan 8'i hukuk fakültesi mezunu, 7'si mülkiye mezunu, üçü tıp fakültesi, ikisi Ziraat Fakültesi mezunu, ikisi İstanbul Teknik Üniversitesi mezunu.

Kabinenin yaş ortalaması 53. En yaşlıları Başbakan **Sadi İrmak** 70 yaşında. En gençleri Gümrük ve Tekel Bakanı **Baran Tunçer** 40 yaşında.

Yeni Bakanlar Kurulunda CHP eğilimli hemen hemen kimse yok. CGP'li bakanları dışında Kültür Bakanı **Nermin Neftçi** de eski CGP'lilerden. Son olarak TEK Yönetim Kurulu üyesi görevinde bulunuyordu. Başbakan Ecevit, partililerin Yönetim Kurulu görevinde bulunamayacağı yolunda bir genelge yayınladığı zaman, CGP'den istifa etmişti.

Gençlik ve Spor Bakanı **Zekai Baloğlu** ise son seçimlerde AP'nin Konya listesinde aday olarak yer almıştı.

17 Kasım 1974

17 Kasım 1974

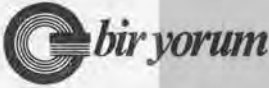
● İrmak, yeni Bakanlar kurulunu açıkladı. «Hükümet demokratik kurallar içinde kurulmuştur» diyen Korutürk, bakanlar kurulu listesini onayladı. İrmak hükümeti ilk toplantısını yaptı.

● Partilerin hükümete güvenoyu verip vermeyecekleri henüz kesinleşmedi. Hükümetin güven oyu alamayacağı, yeni bir bunalımın eşliğinde bulunduğu

bildiriliyor.

● MSP Genel Kurulu Ankara'da yapıldı. Genel Kurulda Erbakan ezici bir çoğunlukla başkan seçildi. Erbakan, yeni hükümeti «tampon hükümet» olarak niteledi ve Ecevit'e çattı.

● Yunanistan'da 10 yıldan beri ilk defa yapılan seçimleri, Karamanlis'in Yeni Demokrasi partisi, ilk sonuçlara göre yüzde 55'a varan ezici bir çoğunlukla kazandı.

Yunanistan'da seçimler ve sol güçlerin durumu

Mehmet GÜVEN

Yunan halkı, 17 Kasım 1974 tarihinde, on yıldan bu yana ilk kez, seçim sandıklarına gittiklerinde, oylarını gerçek siyasi tercihlerine göre değil, «cunta tehlikesi karşısında en tehlikesiz parti»ye vermişlerdir. Seçim propagandalarındaki demagojiler, el altından yapılan şantajlar ne olursa olsun, Yunan halkı uzun süredir tatmadığı özgürlük havasını yeniden yaşamış, Yunan tarihinde çok önemli rol oynayan Komünist partileri de, fâa 1936 yılından bu yana, ilk defa kanunî olarak seçimlere katılmışlardır.

Şurası muhakkaktır ki seçimler, Yunan tarihinde önemli bir yer işgal etmektedir. Daha doğrusu 1936'dan bu yana Yunan halkı devamlı olarak sağ partileri reddetmiş, ama sonunda çoğu kez tercihleri haricindeki hükümetler tarafından yönetilmiştir. Bunda, Yunanistan'ın çok önemli stratejik bir bölgede olması bu yüzden, daima dış etkilerin baskısı altında kalmasının önemi büyüktür.

Eski Seçimler ve Siyasî Yelpaze

26 Ocak 1936 da, Yunanistan'da serbest seçimler yapıldı. Bu seçimlerde, Kıralcılar 143 sandalye, Cumhuriyetçiler 144 sandalye o zaman serbest olarak seçimlere giren Komünist partisi de 15 sandalye kazanmışlardı. Cumhuriyetçilerin lideri Sfulis, Millet Meclisi Başkanlığı seçimlerini kazanabilmek için, komünistlerin desteğini kabul etmişti. Saray hemen harekete geçerek komünistlerin desteğiyle kurulmuş bir hükümeti asla kabul edemeyeceğini bildirdi. Bir süre sonra da İngiliz kuklası kiral 2. Georg, general Metaksas'ı başa geçirdi ve dört ay sonra da, onu, Yunanistan'ın sınırsız yetkilere sahip diktatörü ilan etti. Yunanistan Metaksas'tan, ancak diktatör 1941 yılında öldüğü zaman kurtulabildi. Böylece komünistlerin desteğine bile tahammül gösterilemeyeceği daha o zaman ortaya çıkmıştı.

İkinci dünya savaşı gelindiğinde, Nazi işgali altındaki Yunanistanda, güçlü komünist partizanların faşizme karşı direnişi ile karşılaşırız. General Serafis'in önderliğindeki ELAS, adeta destanlar yaratarak dağlarda, şehirlerde halkla birlikte savaşmaktadır. 1944 de partizanlar Epirus ve Atina hariç hemen bütün Yunanistan'ı kontrol etmekteydiler! Kabinede 4 komünist bakan vardır. Ancak Alman birliklerinin çekilmesinden sonra, İngiliz Genel Kurmay Başkanlığı, ELAS'ın silahsızlandırılmasını buyurmuştur. 3 aralık 1944 de, tam yarım milyon insan Atina'da bu buyruğu protesto etmek için toplanmış ve İngiliz birliklerinin toplanan halka ateş açmasıyla iç savaş patlak vermiştir. Bir yıl boyunca partizanlar İngilizlerin desteklediği milliyetçilere ve bizzat İngiliz birliklerine karşı direnmiş, ancak 1945 şubatında Plastiras hükümeti ile yapılan bir anlaşma sonucunda silahlarını bırakarak örgütlerini dağıtmışlardır. Ama Palastiras hükümeti İngilizlerden temin ettiği silâhları sağcı örgütlere dağıtarak 1946'daki seçimlere kadar 2000'e yakın devrimcinin öldürülmesine, ve 85 000 kişinin de tutuklanmasına yol açmıştır.

Bu sıralarda, Yunanistan, adeta İngilizlerin küçük bir uydusu haline gelmişti. Yunan ekonomisi İngiltere'ye karşı korkunç yükümlülükler altına giriyor, Başkanlar İngilizlerin emirleri ile inip çıkıyorlardı. 1946 seçimleri, Kıralcıların ve Halk partisinin zaferiyle sonuçlandı. Bu arada Amerika, İngiltere'nin Yunanistan'daki bu olağanüstü egemenliğinden hiç de hoşlanmıyordu. Bütün dünyaya Amerika'nın hakim olduğu bir sırada Yunanistan'da sözünü geçirememesi olacak iş değildi. Nitekim baskı karşısında İngiltere, o zamana kadar epey sebebelenmiş olmasına rağmen, 1947 de, Yunanistan'a yaptığı bütün yardımı kesmek zorunda kaldığını ve askerlerini derhal çekeceğini bildiriyor; hemen ardından da Amerika Birleşik Devletleri başkanı o pek ünlü Truman doktrininin açıklamasını yapıyordu. Ancak neresinden bakılırsa bakılsın; Amerika sola karşı sağ güçleri ne kadar güçlendirmeye çalışırsa çalışsın, ülkedeki tek örgütlü siyasî gücü yine solcular meydana getiriyorlardı. Ne var ki emperyalizm dünya pazarlarını paylaşmıştı bir kere. Ve Yunanistan'ı kendi egemenlik sınırları içine almak için de sonuna kadar direnecekti. Yunanistan'ın egemen sınıfları Amerikan yardımından faydalanmak, biraz daha palazlanmak için adeta birbirleriyle yarışırken, sol, Truman doktrinine şiddetle karşı çıktı. Komünistlerin bir kısmı, iç savaştan kalma geleneklerini sürdürerek dağlarda çeteler kuruyorlar ve gerilla eylemlerine girişiyorlardı. Ancak tepeden tırnağa Amerika tarafından silâhlandırılan hükümet kuvvetleri gerillalara karşı büyük bir saldırı başlatmakta gecikmediler ve gerilla savaşı 1949 yılının sonunda tamamen yenilgiye uğratıldı.

Artık Yunanistan tamamen Amerikanın avucu içindeydi ve ülkenin gerek iktisadî gerekse askerî bütün plânları Amerikan komisyonlarınca düzenleniyordu. Yunan sermaye sınıfları uluslararası finans-kapitalin temsilcisi olarak gittikçe semiriyorlar, halk kitleleri ile aralarındaki uçurum da o oranda açılıyordu.

Bu arada durmadan alınan krediler, Yunanistan'ı devamlı olarak Amerika'ya bağıyor, yapılan bütün planlar enflasyonun giderek korkunç bir hızla artmasını önleyemiyordu.

Siyasi alanda da bir türlü istikrar sağlanamamıştı. 1950'de yapılan seçimlerde, merkez çoğunluğu sağlamış fakat güçlü bir başbakan sağlanamamıştı. Nihayet durumun iyice kötüye gittiği bir sırada, kiral, Karamanlis'i başbakan olarak atadı. Yeni başbakan kendi partisi olan Aşırı Milliyetçiler birliğini (ERE) örgütledi; 1956'da seçimlere gidildi, ve Karamanlis küçük bir çoğunluk elde etti. Karamanlis döneminde iki önemli siyasi gelişme oldu. Birincisi tutucu kiralcı koalisyona karşı «sol», ana güç olarak ortaya çıktı. İkinci olarak da «merkez güçler» yani liberal sermaye örgütleri arasında bir koalisyon oluştu. Bu merkez koalisyon kısa zamanda ülkedeki en büyük siyasi güç haline geldi.

Karamanlis 1958'de partisinin parlamentoda çoğunluğu kaybetmesi sonucunda tekrar seçimlere gitmeye karar verdi. O zaman yürürlükte olan garip seçim kanunu uyarınca, Karamanlis'in ERE partisi genel oyların yüzde 41 ini almasına rağmen, Parlamentoda yüzde 58 çoğunluğa sahip oluyor ve 300 milletvekiliğinden 173 ünü çıkarıyordu.

Bu arada, kendilerine halâ siyasal haklardan yararlanma hakkı verilmeyen komünistlerin desteği ile EDA ortaya çıktı. Büyük bir kısmı illegal komünist partisinin taraftarı olan Birleşik demokratik sol (EDA) 78 milletvekili ile ülkedeki ikinci büyük güç oluyordu. Yorgi Papandreu'nun liberal partisi ise, 36 sandalye ile temsil ediliyordu.

1961'de yapılan seçimlerde Karamanlis durumunu iyice sağlamlaştırdı. Emperyalizm Karamanlis'in kişiliğinde, Truman doktrininden beri aranan mütemet kimseyi bulmuştu. Öte yandan Yunan halkı da, kendine bir alternatif aramaya başlamıştı bile. İşte Papandreu alternatifi o yıllarda ortaya çıktı. Bu seçimlerde Yorgi Papandreu'nun yönettiği Merkez Birliği koalisyonu ilk defa ortaya çıkıyor, buna rağmen oyların üçte birinden fazlasını alıyordu. Bu başarısının büyük bir kısmını, EDA'nın oylarını kendine çekerek sağlamıştı. EDA'nın oy oranı ise yüzde 15'e düşmüş, parlamentodaki sandalye sayısı da 24'e inmişti. O zamana kadar, faşist milliyetçi sağa oy vermek istemeyerek EDA'yı seçenler artık merkeze kaymışlardı.

CUNTAYA GIDEN YOL

Merkez birliğinin başkanı Papandreu'nun oğlu Andreas Papandreu, Amerikan vatandaşlığına geçmiş ünlü bir iktisat profesörüydü. Babasının baskılarına dayanamayarak Yunanistan'a dönmüş ve politikaya atılmıştı. Baba-oğul Papandreu'ların hakimiyetindeki Merkez Birliği 1964 seçimlerinde büyük çoğunluk kazandı. Ve bütün eksikliklerine rağmen, Merkez Birliği hükümeti, Yunanistan'da, o güne kadar hiçbir dönemde görülme-yen ölçüde siyasi özgürlük ortamı yaratmayı başardı. Artık Karamanlis'in ve ERE'nin sözü geçmiyordu Yunanistan'da. Ordu içinde büyük bir huzursuzluk belirmişti. Subaylar, Merkez birliğine karşı büyük bir hoşnutsuzluk ve kin besliyordu. Sağ, parlamento da tamamen azınlıkta kalmıştı, Karamanlis ve Merkez'inin 107 sandalyesine karşılık, Merkez Birliği yani Papandreu'ların 171, EDA'nın da 22 sandalyesi vardı.

Böylece aşırı sağ ve ordu elbirliğiyle, CIA'nın da yardımıyla 1965 krizini sahneye koydular. Kıbrıs buhranının patlak vermesiyle, Amerika Yunanistan'a Türkiye ile uzlaşması için baskı yapmaya başladı. Ancak özellikle Andreas Papandreu NATO'ya karşı tarafsız davranıyor, inatçı baba Papandreu da dediğinden dönmüyordu. Hatta Andreas'ın Sovyetler Birliği ve diğer komşu komünist ülkelerle ilişki kuracağı söyleniyordu, İşte bu olamazdı ve derhal Papandreu-ları yıpratmak için yoğun bir kampanyaya girişildi. Papandreu'nun istifa etmesi

sağlandı. Yerine atanan başbakanlar çoğunluk sağlayamadıkları için CIA'nın yardımıyla, Merkez Birliği'nden 49 milletvekili satın alındı. Bunlara sağcılarının 107 sandalyesi eklenip hükümet teşkil edildi. Yani artık, Yunanistan'da Saraya bağlı kukla bir hükümet vardı.

Bu arada Andreas Papandreu ülkeyi baştan öbür başa dolaşiyor, gelecekteki «tamamen özgür günlerin» propagandasını yapıyor, hatta ateşle oynayarak kırallığı kaldırabileceğini bile ima ediyordu. Oysa devlet mekanizması ve ordu, hala kralın ve sağın elindeydi. Ve kral, ordu, Amerika ve yerli büyük sermaye sınıfları, sadece merkezin sol kanadını teşkil eden Andreas'ı bile gittikçe kendi çıkarları için tehlikeli bulmaya başlamışlardı. Üstelik yıpranması için «Aspida» davası gibi bir sürü davalar uydurulmuş ama 1967'de yapılması kararlaştırılan seçimleri Papandreu'ların büyük çoğunlukla alacakları da artık kesinlikle belli olmuştu.

Kral ve ordu, artık sık sık halkı «komünizme karşı» uyarır olmuşlardı. Andreas'ın NATO'ya sıkı sıkıya bağlı olmaması, CIA aleyhine laflar edip durması Amerikayı iyice endişelendirmişti. Amerika'nın Yunanistan'da çok önemli stratejik üsleri vardı. ABD ve İngiliz finans kapitalinin ortağı yerli egemen sınıflar da, Andreas'ı kendi Bizans bezirganlıklarına ortak edememişlerdi. Kısacası Truman doktrininden beri, Amerika'nın «has» adamı olan Karamanlis küsüp Paris'e gitmişken Papandreu'lar yani Merkezçiler istenmiyen kişiler olup çıkmışlardı.

Nisan 1967'ye gelindiğinde Andreas seçimleri kazanacağından emindi artık.

Ancak 21 nisan gecesi CIA desteğindeki albaylar kliği, darbeyi gerçekleştirdiler. Derhal sıkıyönetim ilân edildi.

O gecedен 1974 ağustosuna kadar geçen 7 yıllık faşist dönemi, burada uzun uzun anlatmaya gerek yok. Önce komünistler olmak üzere, bütün demokratik, hatta ılımlı liberal güçlerin tepesinde patlayan faşizm, her yerde görülen niteliklerini birer birer ortaya dökmüştür. Sofokles, Aristofanes ve Çaykovski'nin yasaklanmasından, Yaros Adasındaki korkunç işkencelere kadar, ülkenin her köşesinde esen zulüm, cuntanın yerli finans-kapitalle kaynaşması, Onasis'lerle Niarkos'larla kolkola girmesinden sonra yerini iyice sağlamlaştırmıştır.

Ama cunta, giderek kendi kuyusunu kendisi kazmaya başlamıştır. Cunta sağa bile yaranamaz hale gelince, ülke içinde ve dışında güçlü bir muhalefet oluşmuş. Sonunda demokrasiye inanan tüm güçler ve siyasî kuruluşlar direnişe geçmişlerdir.

SOLDA BÖLÜNME

Faşizm Yunanistan'ı kasıp kavurmaya başladığı zaman, bundan en fazla etkilenenler tabii ki Komünist partisinin «bilinen» üyeleri oldu. Artık bütün Bizans gaddarlığını taşıyan işkenceciler, en özel zulmü komünistler için saklıyorlar, cezaevlerinin hücrelerine tıklan, sürgüne gönderilenlerin başında komünistler geliyordu.

Ne var ki, bu arada, Komünist partisinin içinde de ayrıcalıklar başgösterdi. Tüzüğü icabı, Komünist Partisi kurultayı, Yunanistan'ın içinde faaliyet gösteren grupla, ülke dışında mücadeleyi sürdüren grubun beraber toplanması ile gerçekleşiyordu. Tüzükte içteki grup daha kalabalık tutulmuştu. Bu, iç gruba daha fazla ağırlık verildiğini gösteriyordu. Partinin 12 inci kurultayı şubat 1968'de toplandı. Ancak ağırlık taşınması gereken içteki grubun üyelerinden önemli bir kısmı ya sürgünde ya da hapisteydi. Dolayısıyla kurultaya katılmaları olanak dışıydı. Ve dolayısıyla «dıştaki» grup 12 inci kurultaya hakim oldu.

İçteki grup kurultayı tanımadı. Onlar Miços Parçalıdis, Zisis Zoğrafu, Panus Dimitriü gibi liderlerin Yunanistan Komünist partisini temsil ettiklerini ileri sürerlerken, dıştaki grup da Partiyi, Kaliyani liderliğinde, kendilerinin temsil ettiklerini iddia ediyorlardı.

Uzun süren tüzük yorumlama tartışmaları sonucunda, Yunanistan Komünist partisi «iç» ve «dış» kanat olmak üzere fiilen ikiye ayrıldı. İki taraf da çeşitli polemik yazılarıyla birbirini suçlarken meselenin sadece tüzük yorumundan çıkmadığı, arkasında teori ve eylem anlaşmazlıklarının da olduğu ortaya çıktı. Kişisel çekişmelerinde Yunan Komünist Partisinin ikiye ayrılmasında önemli rol oynadığı sonraları belli oldu.

«İç» grup «dış» grubu «ülkenin gerçeklerine uymamakla ve Moskova'dan emir almakla» suçlarken, «dış» grup «iç» grubu, burjuva ağız kullanmak ve anti-sovyet tutumla suçluyordu. «İç» grup lideri Paçalıdis, Haziran 1968'de Enotita (Birlik) dergisinde şöyle yazmaktaydı: «Kaliyani'ye karşı çıkanların giriştikleri mücadelenin temelinde, dogmatizme karşı Marksizm-Leninizmi korumak yatar. Gerçek devrimci mücadele ancak ülkemizin gerçeklerine dayatılırsa sonuç verebilir. Demokratik merkezîyetçilik esaslarına dayanan disiplin içinde halk kitlesini mücadeleye yönettirmeliyiz.»

Öte yandan, Kaliyanis'in arkadaşlarından Stefanos Pallis şöyle demekteydi: «Paçalıdis bugüne dek hep 'anti-sovyet' bir tutum takındı. Uydurma belgeler gös terdi, burjuva ağızyla Sovyet aleyhtarlığı yaptı. Sovyetlerin Yunanistan'ı zor duruma düşürdüğünü söyledi.»

SOL'DAKİ ÇALKANTILAR

1967'de, Faşizmin ülkeyi pençesine almasıyla bocalayan sadece Komünist Partisi değildi. Demokratik Yunan solu EDA da artık kanun dışı bir örgüttü. Komünistlerle birlikte, faşizmin asıl cefasını çekenler EDA taraftarlarıydı. Ancak bu taraftarlar arasında da görüş ayrılıkları belirmişti. Yunas solu, Yorgi Papandreu'nun seçimleri kazanacağına muhakkak gözüyle baktığı ve faşizm ihtimalini bilmekle birlikte, bir türlü gerçekle yüzyüze gelmediği, tedbirli ve hazırlıklı davranmadığı için bir çalkantı içine düşmüştü. Demokratik bir ortama hazırlanırken koşulların birden tersine dönüvermesi Yunan solunu zamansız yakalamıştı. «Ne olur ne olmaz» diyenlerin aldıkları tedbirler de yetersizdi. Liderlerin bir çoğu tedbirsiz oldukları için, o zaman Paris'te yayınlanan bir yazıda ifade edildiği gibi, «bir gecede bahçeden karanfil toplar gibi toplanmışlardı». Diktatörlüğün gelişini haber verenler yok muydu hiç? Vardı. Gelen tehlikeyi açık belirtenler vardı ama, ne yazık ki bunların çoğu gereken hazırlıkları yapmamışlardı. Halk kitlelerine bile ortalık çoğu kez toz pembe gösterilmiş, faşizm tehlikesinin bertaraf edilmesi için neler yapılabileceği kesinlikle açıklanmamıştı.

Soldaki bu şaşkınlık pek uzun sürmedi. Çeşitli sol gruplar küçük çapta da olsa örgütlenerek yeraltı gazeteleri çıkarmaya başladılar. 1968 yılı ortalarında, sol gruplar tarafından yurt içinde ve dışında basılan 15 kadar dergi ve gazete, el altından dağıtılıyordu.

CUNTANIN SONU, KARAMANLIS'İN DEVAMI

Yunanistan'ı sosyal ekonomik ve siyasal alanlarda tam bir çıkmaza sürükleyen, halkın dikkatini dış konulara çekip, Kıbrıs'ta Enosis'e giden yolu açacak bir darbeyle prestij kazanmayı hedefleyen, ama bunu da yüzüne gözüne bulaştırıran faşist Yunan Cuntası, Temmuz 1974'te yeni iktidara el koyduğundan yedi yıl sonra, hem düştüğü çıkmaz hem de ABD'nin baskılarıyla sağcı Karamanlis'e yönetimi devretti. Yunan Finans kapitali açık faşizmi sürdürecektir gücü kendinde bulamıyordu artık. At değiştirilmeliydi.

Faşist çetelerin emekçi halk hareketi üzerinde terör uyguladığı, solcu lider Lambakis'in polis-faşist işbirliğiyle öldürüldüğü dönemde Başbakanlık mevkiinde bulunan Karamanlis, yönetimi eline alınca askeri rejim tarafından kaldırılan 1952 Anayasasını tekrar yürürlüğe koyarak, Yunan finans oligarşisinin sivil giysili politik çözümü nasıl oluşturacağını planlamaya başladı. Yunan emekçi halkının anti-faşist, anti-emperyalist bilinci'ni köreltmek, yapması gereken ilk iş olarak ortaya çıkıyordu. ABD emperyalizmine el altından teminatlar vererek, NATO'nun askeri yapısından Yunanistanı geçici bir dönem için çekti. Böylelikle kitlelerdeki anti-emperyalist potansiyeli zayıflatmayı kuruyordu. Yine kitlelerin tepkisini bastırmak, aslında ise saptırmak için, mahkumiyet diye, özellikle 1967 darbesinin baş oyuncularını, Ege'de bir adada konforlu şartlar altında misafir ederek de, ne kadar anti-faşist olduğunu göstermeye çalıştı. Komünist Partisini de 1974'den sonra ilk kez meşru sayarak ne kadar demokrasi yanlısı olduğunu «ispat etti». Bu arada 1967'de «Merkezci» olarak halkın oylarını az daha toplayacak olan Andreas Papandreu, bu kez anti-emperyalist ve sol olarak Pan Hellenik sosyalist hareketini kuruyordu.

Kıbrıs heyecanı biraz yatışınca iktidarına meşruiyet kazandırmak, Avrupa ülkelerine demokrasi gösterisi yapmak ve halkın demokrasi arzusunu tatmin etmek için seçimlere hazırlanmaya başladı. Zaten Yunanistan'da demokrasiden yana güçlerin ağırlığı seçimin fazla uzatılmadan yapılmasını gerekli kılacak durumdaydı. Sorun seçimlerin neticesini garantileyecek formülleri bulmaktaydı. Selanik'te yaptığı bir konuşmada seçimler için iki koşulun sağlanması gerektiğini söyledi Karamanlis: Bunlardan birincisi, Yunan halkının siyasi olgunluğu, diğeri de Kıbrıs sorununun çözülmesi için Yunan hükümetinin giriştiği eylemin birinci aşamasının tamamlanmasıydı. Kastettiği siyasi olgunluğun «Beni madem çağırdınız, o halde seçmek zorundasınız» mantığında yattığı daha sonra iyice anlaşılacaktı. Sanki Karamanlis'i Yunanistan'a gönderen ABD emperyalizmi değildi, ve sanki, halk tarafından çağırılmıştı. Nitekim seçimler sırasında Karamanlis bu sözü sık sık tekrarlayacaktı.

Ustaca hazırlanmış bir seçim sistemi de, Karamanlis iktidarını büsbütün garantileyebilirdi. Hazırlanan seçim sistemine göre, seçimler sonucunda elde kalan bakiye oylar, en çok oy alan partilere dağıtılıyordu. Yani örneğin, Atina'da komünistlere verilen oyların bakiyesi Karamanlis'in daha çok sandalye kazanmasına yarayacaktı. Seçime katılan diğer partiler buna itiraz ettiler ama cunta tarafından giderayak başbakanlığa «tayin» edilen ve kanun yapma yetkilerini elde bulunduran Karamanlis'i eleştirmekten başka birşey yapılamıyordu.

Kırk gün süren seçim kampanyası boyunca, Karamanlis konuşmalarını şantaj dayandırmaktan başka bir şey yapmadı. «Demagog rakiplerim demokrasiyi tehdit ediyorlar» dedi. «Demokrasi yalnız tanklarla tehdit edilmez, tankların yürütmesine sebep olan demagojiler, demokrasi için tanklardan daha büyük bir tehdittir.» dedi. Yani neticede Pan Hellenik Sosyalist Hareketi Partisi lideri Papandreu'nun belirttiği gibi, Yunan halkını, «**ya ben ya da tanklar**» şantajı ile kendine oy vermeye sevketti.

Seçimlere Karamanlis'in Yeni Demokrasi; Mavros'un Merkez Birliği Partisi; Papandreu'nun Pan Hellenik Sosyalist Hareketi partisi; kralcı Ulusal demokratik Birlik Partisi ve Yunanistan'da «iç» ve «dış» komünistler diye bilinen iki komünist partisinin oluşturduğu Birleşik Demokratik Sol bir sürü küçük parti katıldılar. 17 Kasım'da yapılan seçimlerde Karamanlis'in taktikleri istenilen sonucu verdi.

Oyların yüzde 80'i açıklandığında Yunanistan'ın yeni siyasi yelpazesinin durumu şöyleydi:

	saldalye	oy yüzdesi
Yeni Demokrasi (Karəmanlis)	214	54.6
Merkez Birliği (Mavros)	65	20.6
Pan Hellenik Sosyalist parti (Papandreu)	12	13.4
EDA komünist (partileri)	10	0.9

Ne varki Yunan işçi sınıfının ve emekçi halkının gerçek demokrasi için mücadelesi daha geniş boyutlara ulaşmak yoluna girmiştir bir kere. Onu yoldan alıkoymanın mümkün olmadığını, tarihin başka ülkelerde de yüzlerce kere gösterdiği gibi, Yunan egemen sınıfları ve Amerikan emperyalizmi de yakında en sert bir şekilde anlayacaklardır.

18 Kasım 1974

● Hükümetin kuruluşu ve Anayasaya uygun olup olmadığı tartışılıyor. Başbakan İrmak bir gazetenin sorularına verdiği cevaplarda, seçimi programlarına alacaklarını ama aslında seçim kararının Meclis'in işi olduğunu bildirdi. İrmak ayrıca, partilerin programları bakımından birbirlerine ters düşmediklerini, Türkiye'de ne faşist, ne komünist ne de sosyalist parti olmadığını söyledi. Hükümetinin hepsi «çok kıymetli, entellektüel, sahalarının en yükseği, iffetli, dinamik uzmanlardan kurulduğunu söyleyen İrmak, Hükümetin Anayasaya aykırı olmadığını, güven oyu alamazlarsa, yine de göreve devam edeceğini, kendisinin en tecrübeli ve herkesin hocası bir politikacı olduğunu,

«Allahın inayetiyle» baba başbakan olacağını da ekledi.

● AP'nin yeni hükümete güven oyu verip vermeyeceğinin hükümet programının açıklanmasından sonra belli olacağı bildiriliyor.

● CGP, çeşitli yorumlara karşı, hükümete koalisyon ortağı olarak katılmadıklarını ancak memleket menfaatleri için bakan verdiklerini açıkladı.

● Ege bölgesi Sanayi Odası Başkanı Şinasi Ertan, Hükümete belli alanlarda bazı hizmetler yapılması için fırsat verilmesini istedi.

● İsrail, bir Filistin mülteci kampını bombaladı. Lübnan'ın limanlarından Reşidiye yakınlarındaki kamp tahrip oldu.

19 Kasım 1974

● Ecevit, bir gazetenin sorularına verdiği cevapta, hükümetin kuruluşu Anayasaya aykırı olmasa bile, siyasal partilerin demokratik hayattaki önemi ve yeri bakımından alışılmış demokratik kurallara uymadığını, bu kuruluşun doğal sayılmayacağını bildirdi. Programda erken seçim yer alırsa desteğimiz kolaylaşır, dedi.

● NATO parlamenterlerinin Londra'daki genel kurul toplantısına katılan İnan, özel olarak görüştüğü ABD senatörlerine bilgi verdiğini, ikna

ettiğini ABD askerî yardımının devam etmesi için formül bulunacağını söyledi.

● İstanbul'da üç işyerinde 500'den fazla işçi direnişe geçti. İstanbul'da Epengle dokuma fabrikası, Topkapı Melamin fabrikası, ve Çelik Montaj motor fabrikasında çalışan 500 işçi işten atılmaları protesto, ücret anlaşmazlığı ve sendika seçme özgürlüğü için direniyorlar. Bazı işçiler gözaltına alındı.

● Ceyhan'daki banka soygununun 9 sanığı için Adana Devlet Güvenlik Mahkemesi savcısı idam cezası istedi.

20 Kasım 1974

● Demirel, «güvenoyu verenler hükümetin hem kuruluş biçiminden, hem de icraatından sorumlu olur» dedikten sonra, güvenoyu konusunda, AP'nin program açıklanmadan önce hiçbir kararı olmadığını bildirdi.

● Ecevit, «Erken seçimden başka çözüm yoktur» derken, Irmak, «Meclisin seçimleri öne almasında millî yarar görüyoruz» dedi.

● Türk-İş'e yaptığı ziyaret sırasında, Türk-İş'li, Türk işçi hareketinin gerçek temsilcisi olarak tanıdığını söyleyen Başbakan'ın sözleri, özellikle DISK

çevrelerinde tepki yarattı. Başbakan Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonunu da ziyaret etti ve kendilerinden ekonomik konularla ilgili bir rapor hazırlamalarını istedi.

● Halil Tunç, Irmak hükümetinde, Türk-İş Genel Sekreterinin yer almasını övdü. Türk-İş'in yeni hükümeti ve kuruluş biçimini destekler bir tavır içine girmekte olduğu gözleniyor.

● İsrail, «son Arap gerillası da temizleninceye kadar savaşacaklarını» bildirdi.

21 Kasım 1974

● Partilerdışı hükümet sırasında, Anayasa'nın 94. maddesine göre 15 senatör ve 35 milletvekilinden oluşacak Bütçe karma komisyonunda, en az 30 iktidar partisi mensubu bulunması şartının nasıl gerçekleşeceği, Bütçe komisyonunun nasıl kurulacağı, Anayasa uzmanları ve partiler arasında tartışma konusu oluyor.

● Ege Üniversitesinde 4 Fakültenin öğrencileri Boykot'a başladı. Üniversite 3 gün tatil edildi.

● DISK Temsilciler Meclisi toplantısında, Sadi Irmak hükümetinin hemen çekilmesi ve seçimi sağlayacak bir partinin veya partilerin sorumluluğunu taşıdığı bir hükümete imkân tanınması istendi. DISK, Irmak

kabinesini güvene layık bulmadığını bildirdi.

● DISK üyesi, Sosyal-İş, Maden-İş, Basın-İş, Baysen-İş, Lastik-İş, Gıda-İş, Seramik-İş ile bağımsız Tekstil ve Petkim-İş sendikaları İzmir şubeleri yayınladıkları ortak bildiri ile Türk-İş'in hükümete katılmakla sermaye ile bütünleştiğini kesinlikle ortaya koyduğunu açıkladılar.

● Teksif'le, işçilerin geçmek istedikleri Tekstil arasında seçme yapılabilmesi için Adana İş mahkemesinin referandum yapılmasına karar verdiği işyerlerinde, referandum'un gizli oyla olmaması ve çeşitli baskılarla birlikte yürümesi, açık beyana dayanması sonucunda, Teksif'in kazandığı haber veriliyor.

22 Kasım 1974

● Demirel, Anayasa'nın bazı boşluklarını doldurmak üzere, Anayasa'da değişikliğe gerek olduğunu söyledi. Demirel, özellikle, istifa etmiş hükümetlerle ilgili müeyyideler getirilmesini istedi.

● Batur'dan sonra Eski Deniz Kuvvetleri Komutanı Kemal Kayacan da CHP'ye girdi.

● Migros'un Şişli şubesi soyuldu. 110 Bin lira çalındı.

● Atatürk Öğrenci yurdunda ve İstanbul Üniversitesinin bahçesinde öğrenciler arasında çatışmalar oldu.

Faşist komandolar, Beyazıt'daki bir kitapçı dükkanının vitrinini kırdılar.

● Makarios, en geç Aralık başlarında Kıbrıs'a döneceğini açıkladı. Klerides ise, «Makarios'un dönüp dönmemesinin sadece kendilerini ilgilendirdiğini, bu konuyu kimseye danışmayacaklarını» söyledi.

● İşsizlik hızla artıyor. Eylül ayında 145 bin kişinin resmen, İş ve İşçi bulma kurumuna başvurarak iş istediği bildirildi.

● Odalar Birliği Başkanı Sezai Dıblan, Hükümeti desteklediklerini bildirdi.